

PHSR

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho
rozvoja obce Kuzmice

Aktualizácia PHSR

na obdobie r. 2015 až 2020 s výhľadom na 2025

Identifikačné údaje obce

Názov obce: Kuzmice	Kód obce: 528471	
Okres: Trebišov	Počet obyvateľov: 1781 (2015)	
Kraj: Košický	Rozloha katastra: 1356 ha	
Zmienka o vzniku obce: 1.270	Dátum schválenia:	
Zástupca obce: Martin Vincej	mobil: 0907 993 800	E-mail: obec@kuzmice.eu

Spracoval: Ing. Viliam Kuruc, PhD, Ing. Peter Kubičko, PhD
(október, 2015)

PHSR

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce

Dokument programu rozvoja obce obsahuje popis a analýzu východiskových podmienok územia, špecifikuje víziu, ciele rozvoja a ich vzťahy, spôsob zabezpečenia ich realizácie formou projektov. V ďalšom cykle programovania sa vyžaduje podrobná analýza problémových oblastí cieľov pre spracovanie projektov a ich finančné a organizačné zabezpečenie.

Obsah

1. Úvod

- 1.1 Koncepcia programu
  - 1.1.1 Zdôvodnenie
  - 1.1.2 Cieľ programu
  - 1.1.3 Princípy programu
  - 1.1.4 Finančné zabezpečenie rozvoja
  - 1.1.5 Základné dokumenty rozvoja
  - 1.1.6 Podklady pre spracovanie programu
- 1.2 Štruktúra a obsah programu
  - 1.2.1 Požiadavky na obsah programu
  - 1.2.2 Štruktúra a obsah dokumentu PHSR obce
  - 1.2.3 Základné pojmy

2. Analytická časť

- 2.1 Analýza potenciálu
  - 2.1.1 Základné údaje územia
  - 2.1.2 Ľudské zdroje
  - 2.1.3 Sociálna infraštruktúra
  - 2.1.5 Ekonomika
  - 2.1.4 Technická infraštruktúra
  - 2.1.5 Životné prostredie
- 2.2 Analýza problémov
  - 2.2.1 Silné stránky (rezervy)
  - 2.2.2 Slabé stránky (bariéry)
  - 2.2.3 Príležitosti (možnosti)
  - 2.2.4 Riziká (ohrozenia)
  - 2.2.5 Súhrnná analýza SWOT

3. Strategická časť

- 3.1 Stratégia a ciele programu
  - 3.1.1 Vymedzenie stratégie
  - 3.1.2 Vízia územia
  - 3.1.3 Cieľové skupiny stratégie
  - 3.1.4 Strategické ciele
  - 3.1.5 Relevantnosť strategických cieľov voči vyšším programom
  - 3.1.6 Štruktúra cieľov
- 3.2 Špecifické ciele programu
  - 3.2.1 Strategický cieľ č.1 - Zlepšenie infraštruktúry
  - 3.2.2 Strategický cieľ č.2 - Rozvoj podnikania a ľudských zdrojov
  - 3.2.3 Strategický cieľ č.3 - Riešenie životného prostredia

4. Programová časť

- 4.1 Zabezpečenie stratégie programu
- 4.2 Návrh projektov na realizáciu programu
  - 4.2.1 Návrh hlavných rozvojových aktivít
  - 4.2.2 Projekty rozvoja
  - 4.2.3 Zoznam projektov rozvoja

5. Realizačná časť

- 5.1 Problémy, ciele a projekty pre najbližšie obdobie
- 5.2 Plán realizácie programu
  - 5.2.1 Finančný plán
  - 5.2.2 Štrukturálne a ďalšie podporné fondy EU
- 5.3 Etapy a postup realizácie programu
  - 5.3.1 Hlavné etapy programu
  - 5.3.2 Nositelia programu a projektov rozvoja
  - 5.3.3 Odhadovaný časový rámec realizácie programu
- 5.4 Organizácia a manažment
  - 5.4.1 Organizácia programu
  - 5.4.2 Manažment programu

Prílohy

- 1. Dotazník starostu (problémy)
- 2. Dotazník poslancov (odsúhlasenie cieľov a priorít)
- 3. Zaradenie obce do pólov rastu
- 4. Charakteristika operačných programov
- 5. Ciele a projekty operačných programov
- 6. Zoznam skratiek

1. Úvod

1.1 Konceptia programu

Program rozvoja spracovaný na základe objednávky zastupiteľstva obce vychádza z nových pohľadov na vzťah územného plánovania a regionálnej politiky, ktoré sa v súčasnosti na konceptuálnej úrovni stále viac zblížujú a v častiach aj prelínajú. Ich spoločný kontext je obsiahnutý v pojme "*Politika priestorového plánovania*", ktorá predstavuje zasahovanie zmien v územnej štruktúre podľa stanovených cieľov.

Proces, ktorý zastrešuje všetky činnosti týkajúce sa priestoru, územia a rozvoja činnosti obce alebo regiónu je zložený:

- z územného plánovania (územie),
- regionálnej politiky (hospodárska politika),
- a sektorovej (funkčná) politiky.

Súčasný stav tohto procesu na úrovni obce je dokumentovaný v tomto materiáli vo forme formulovania stratégie rozvoja na stanovené obdobie a spôsobu jej zabezpečenia.

1.1.1 Zdôvodnenie

Pre spracovanie programu rozvoja sú tieto dôvody:

- a) Program rozvoja je potrebné spracovať na základe zákona č. 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja, ktorý stanovuje "vypracovávať, schvaľovať, riadiť a pravidelne vyhodnocovať plnenie programu rozvoja obce".
- b) Súčasný Program rozvoja spracovaný na obdobie 2012 až 2017 je potrebné aktualizovať v zmysle tohto zákona a jeho novely 309/2014 z 31.7.2014 a zmeny programov vyššej úrovne, ako aj na základe nových podmienok obce.
- c) Je nevyhnutným formálnym dokumentom ako podklad pre žiadosti o podporu na rozvoj zo štrukturálnych fondov EU a iných zdrojov na základe projektov.
- d) Po verejnom odsúhlasení (občanmi, zastupiteľstvom) je hlavným strategickým plánovacím dokumentom na obdobie 5 až 10 rokov, ktorý integruje záujmy, zámery a zdroje všetkých, ktorí na danom území žijú alebo vyvíjajú akúkoľvek činnosť.

1.1.2 Cieľ programu

Dokument formuluje stratégiu rozvoja obce na obdobie 5 až 10 rokov.

- Hlavnou úlohou programu je vytvorenie takej rozvojovej stratégie na lokálnej úrovni, ktorá na základe princípu partnerstva v rámci cyklického a iteračného charakteru plánovacích a programovacích činností vedie k inicializácii predovšetkým vlastných zdrojov na základe spolupráce a integrovania záujmov k prospechu a dynamickému rozvoju celého územia.
- Stratégia programu rozvoja je vyjadrená strategickými cieľmi, ktoré sú rozpracované do špecifických cieľov tak, aby sa program stal hlavným nástrojom pre činnosti usmerňovania a koordinácie opatrení a úloh na zabezpečenie týchto cieľov.
- Zabezpečenie cieľov (jeho opatrení a úloh) je vykonávané na základe spracovania projektov. Projekt čiastočne alebo úplne realizuje príslušný cieľ. Je chápaný ako proces (súbor činností) od prípravy, spracovania projektovej dokumentácie až po realizáciu,

monitorovanie, uzatvorenie projektu a vyhodnotenie naplnenia cieľa (nie je to len projektová dokumentácia).

- V súlade s požiadavkami EU (prístupu "zdola-hore" a princípu partnerstva) je vhodné, aby sa obce združovali do mikroregiónu a koncentrovali zdroje (princíp koncentrácie). Program je potom podkladom a slúži tiež ako nástroj na tvorbu a koordináciu stratégie na vyšších programovacích úrovniach.

1.1.3 Princípy programu

PHSR obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza a je vypracovaný s väzbou na územnoplánovaciu dokumentáciu obce.

Program rozvoja obce má byť dokumentom rozvoja založenom na prístupe "zdola-hore", princípe partnerstva a v súlade s citovaným zákonom podľa ktorého obec:

- spracúva, schvaľuje, riadi a pravidelne vyhodnocuje plnenie programu,
- poskytuje súčinnosť pri príprave a realizácii programu VÚC v území regiónu,
- poskytuje súčinnosť pri príprave regionálnych operačných programov,
- spolupracuje pri zabezpečovaní rozvojových spoločných zámerov viac obcí,
- zriaďuje s inými obcami združenie obcí k ekonóm.-sociál. rozvoju obce a VÚC,
- spracováva stanovisko k programom regionálneho rozvoja.

Jednou z hlavných požiadaviek na program obce je, aby bol relevantný voči stratégii rozvoja celého regiónu formulovanej vo vyšších programových dokumentoch. V tomto prípade predložený dokument je spracovaný predovšetkým v súlade so zameraním na:

- Národná stratégia regionálneho rozvoja SR
- Súvisiace operačné programy
- PHSR Košického samosprávneho kraja

1.1.4 Finančné zabezpečenie rozvoja

na podporu regionálneho rozvoja možno použiť prostriedky:

- verejných zdrojov: z rozpočtu štátu, VÚC, obcí a štátnych fondov
- súkromných zdrojov fyzických a právnických osôb
- úvery a príspevky medzinárodných organizácií

doplňovým zdrojom sú:

- prostriedky z fondov EU
(predovšetkým: štrukturálny fond na rozvoj regiónov, kohézny fond na oblasť životného prostredia a európsky fond rozvoja s medzinárodným partnerstvom)

príjemcovia môžu byť:

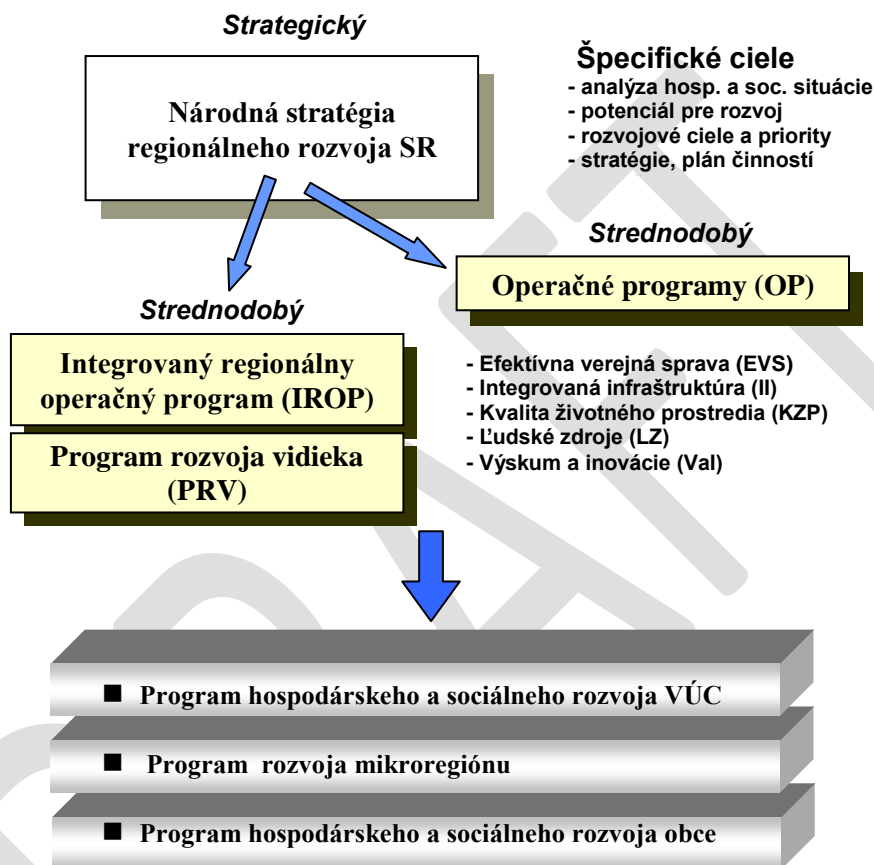
- podnikateľské subjekty, obce a nimi založené právnické osoby, združenia obcí,
- neziskové, právnické osoby, ktoré predložia projekt v súlade s programami rozvoja

Financovanie z verejných zdrojov a fondov EU je stanovené legislatívnym rámcom a príslušnými smernicami a predpismi.

1.1.5 Základné dokumenty rozvoja

Program obce vo svojich špecifických cieľoch sleduje ciele rozvoja, ktoré sú formulované vo vyšších plánovacích dokumentoch, ktorými sú:

- Národná stratégia regionálneho rozvoja SR
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja VÚC Košice
- Program rozvoja vidieka (PRV) a Integrovaný regionálny operačný program (IROP)
- Ostatné operačné programy (OP) na podporu rozvoja regiónov

PHSR viaže aj na ďalšie strategické a plánovacie dokumenty SR a regiónu. Tento program spracovaný na úrovni NUTS V môže byť podkladom pre úroveň mikroregiónu.

1.1.6 Podklady pre spracovanie programu

Pre spracovanie programu boli použité tieto hlavné dokumenty a informácie:

- špeciálne dotazníky (dotazník rozvoja, potenciálne možnosti, dotazník analýzy, dotazník hodnotenia)
- dotazníky aktualizácie (zmena charakteristík obce, hlavné problémy, nové ciele a priority, hlavné projekty)
- podklady územného plánu, štatistické a iné verejné údaje a miestneho úradu
- konzultácie a prejednávanie problémov s predstaviteľmi samosprávy obce

1.2 Štruktúra a obsah programu

1.2.1 Požiadavky na obsah programu

Obsah programu vychádza zo zákonom stanovených požiadaviek na tento typ dokumentu. Základnou požadovanou štruktúrou sú tieto dve časti:

- Analyticko-strategická časť
- Programová časť

Analyticko-strategická časť má mať tento obsah:

- a) súhrnná geografická, kultúrno-historická a sociálno-ekonomická charakteristika obce a charakteristika stavu vybavenosti a obsluhy územia obce
- b) hodnotenie a analýza hospodárskej situácie, sociálnej situácie, environmentálnej situácie a situácie v oblasti kultúry a vybavenosti a obsluhy územia obce
- c) analýza väzieb strategických dokumentov v oblasti regionálneho rozvoja s územím obce
- d) určenie rozvojového potenciálu a limitov rozvoja územia obce, definovanie podmienok udržateľného rozvoja obce
- e) stratégia rozvoja obce, pri zohľadnení jej vnútorných špecifik, ktorá určí hlavné smery, priority a ciele rozvoja obce
- f) analýza finančných potrieb a možností financovania PHSR obce

Programová časť má obsahovať:

- zoznam opatrení a aktivít pre zabezpečenie realizácie PHSR obce
- inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie realizácie PHSR obce
- finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie PHSR obce
- systém monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR s merateľnými ukazovateľmi
- časový harmonogram realizácie PHSR obce

1.2.2 Štruktúra a obsah dokumentu PHSR obce

Tento dokument je zložený v podstate z týchto hlavných blokov:

- analytická časť
- strategická časť
- programová časť
- realizačná časť

a) analytická časť

Analytický blok zahŕňa popis potenciálu v relevantných oblastiach ktoré sú špecifické pre obec. Na základe popisu potenciálu je vykonaná podrobná analýza a jej zhrnutie. Je základom pre formulovanie reálnych cieľov.

Zahŕňa popis všeobecných charakteristík obce z hľadiska jej postavenia v území regiónu, prírodných podmienok, štruktúry obyvateľstva a osídlenia, ekonomiky, technickej a sociálnej infraštruktúry a ďalších údajov s dôrazom na špecifiká obce.

Charakteristiky boli spracované na základe špeciálnych dotazníkov rozvoja, plánovacích podkladov územnej politiky a údajov miestneho úradu.

Popis situácie potenciálu rozvoja je podrobený analýze tak, aby bolo možné získať prehľad o možnostiach smerov rozvoja. Vlastná analýza umožnila po zhodnotení vymedziť rámec možnosti a obmedzení pre ciele programu.

b) strategická časť

Druhý blok je najdôležitejší. Je zostavený s ohľadom na formulovanie stratégie. Tá určuje smerovanie a zámery pre riešenie problémov rozvoja na stanovené obdobie.

Stratégia rozvoja je vyjadrená strategickými cieľmi s podrobnejšími špecifickými cieľmi, výberom priorít rozvoja a špecifikáciou opatrení alebo až úloh na ich zabezpečenie. Je spracovaná na základe analytickej časti a záverov SWOT.

Štruktúra cieľov je zostavená z pohľadu špecifik vybraných problémových oblastí obce tak, aby ich bolo možné podporiť porovnávaním relevantnosti k vyšším programovým dokumentom (v súlade s politikou rozvoja SR a plánovacích dokumentoch VÚC).

c) programová časť

Tento blok obsahuje v podstate akčný plán programu. Zabezpečenie jednotlivých cieľov formou projektov. Dôležité sú hlavne projekty, ktoré chce obec realizovať v najbližšom období (do piatich rokov)

Vyhľadávanie a príprava vhodných projektov, ktoré vychádzajú z cieľov a riešia problémy obce s ohľadom na možnosti zabezpečenie finančných zdrojov, ako využiť súčasný majetok, na zosúladenie záujmov a vytváranie partnerských vzťahov sú zavŕšením programovej časti.

V tejto časti boli dominujúce predovšetkým konzultácie, informácie a výsledky prejednávania cieľov na úrovni predstaviteľov samosprávy a obyvateľov obce.

d) realizačná časť

Posledný blok obsahuje manažment programu resp. riadenie naplňovania cieľov formou realizácie jednotlivých projektov. Preto nosnou časťou a zavŕšením stratégie je výber typových projektov pre hodnotenie reálnosti cieľov. Je stanovený plán programu a spôsob jeho zabezpečenia

Proces manažmentu (kontrola, monitoring, hodnotenie) je vykonávaný na základe plánu programu (finančný, časový plán, organizačné zabezpečenie), ktorý rešpektuje podmienky na realizáciu a hodnotenie úspešnosti stratégie formou realizácie jednotlivých projektov rozvoja.

Finančný, časový plán postupu a organizačné zabezpečenie je zostavené podľa konkrétnych podmienok obce pre realizáciu a predpokladaných možnostiach zdrojov. Proces plánovania má cyklický a iteračný charakter, nie je to jednorazový akt. V tomto procese je treba hľadať možnosti financovania aj z fondov EU.

Záver

Konečným aktom programu je jeho verejné prejednanie a odsúhlasenie samosprávnym orgánom. Dôležité je odsúhlasenie cieľov, priorít a projektov. Po odsúhlasení je PHSR zverejnený.

1.2.3 Základné pojmy

Trvalo udržateľný rozvoj

Je podmienkou rozvoja, ktorý obmedzuje výnosy požiadavkou trvalého zachovania rozsahu služieb a kvality zdrojov v danom území. Pre neobnoviteľné zdroje berie v úvahu neustálu potrebu nahradzovania zdrojov. Pre obnoviteľné zdroje je to miera využívania do limitu regeneračných schopností.

Strategický cieľ

Predstavuje víziu, pohľad do budúcnosti, ktorý chceme dosiahnuť v danom území v najbližších 5 až 10 rokoch. Predstava života obyvateľov obce/mikroregiónu a životných podmienok v časovom horizonte na koniec ktorého sme schopní reálne dospieť. Vizia je ekvivalentom pojmu strategický, globálny cieľ, hlavný strategický cieľ.

Priorita

Všeobecne predstavuje prednosť pred niečím, prednostný význam alebo právo, dôležitosť a prvenstvo v poradí. Pre tvorbu programov je pojem možné využiť pre stanovenie poradia (ohodnotenie) dôležitosti riešenia jednotlivých problémov zo zoznamu problémov. Poradie potom určuje, ktoré preferované problémy máme riešiť v projektoch.

Špecifický cieľ

Odvodený zo strategického cieľa s nadväznosťou na prioritu. Špecifický cieľ má byť merateľný. Má mieru, ktorej hodnoty vyjadrujeme pomocou merateľných jednotiek (počet osôb, bytov, obyvateľov, pracovné miesta, km, m², Sk a pod). Ciele, ktoré chceme dosiahnuť v danom čase a danom priestore obce alebo regiónu sú stanovené hodnotami týchto mier.

Opatrenie

Prostriedok, ktorým po určitú dobu zabezpečujeme príslušnú prioritu. Ako súbor podmienok pre riešenie projektov a finančných podpor k jednému cieľu. V programoch predstavuje konkretizáciu cieľov priority (napr. definíciu činností, ktoré program podporuje, kritéria pre výber projektov a ich sledovanie, kritéria pre žiadateľov podpory, pravidlá financovania).

Činnosť (aktivita)

V rámci programov a projektov je chápaný ako vecne, časovo, finančne, organizačne alebo inak vymedzený samostatný prvok, zahrňujúci skupinu krokov alebo podrobnejších úloh vykonávaných v procese programu/projektu so svojimi hmotnými alebo nehmotnými vstupmi a výstupmi (výsledkami).

2. Analytická časť

2.1 Analýza potenciálu

Popis potenciálu je vykonaný v prehľadnej štruktúre podľa problémových oblastí spracovaných na základe dotazníkov. Obsahuje popis charakteristík (postavenie a väzby územia v regióne, prírodné podmienky, štruktúru obyvateľstva a osídlenia, ekonomiku, technickú a sociálnu infraštruktúru a ďalšie) obce. Bol naplňovaný na základe podkladov a konzultácií s jednotlivými predstaviteľmi samosprávy obce.

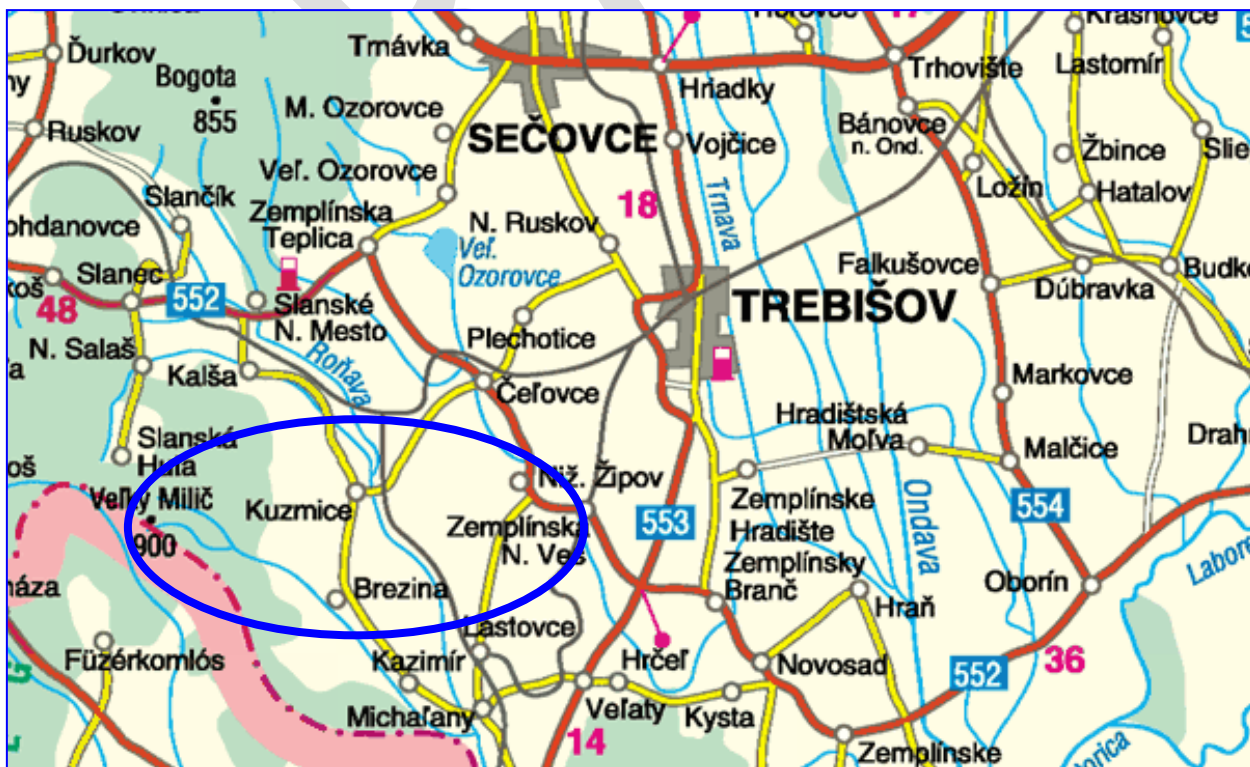
Popis stavu jednotlivých charakteristík obce s dôrazom na jej špecifiká zhrňuje informácie, ktoré sú významné pri hľadaní využitia existujúceho potenciálu. Je to pre potreby analýzy problémov a ich príčin, definíciu cieľov, tak aj pre následne využitie pre projekty (prípravu, posudzovanie, hodnotenie) v širších súvislostiach rozvoja obce.

Popis potenciálu je zameraný na tieto hlavné oblasti:

- a) Základné údaje územia
- b) Ľudské zdroje
- c) Sociálna infraštruktúra
- d) Ekonomika
- e) Technická infraštruktúra
- f) Životné prostredie

Každá časť je doplnená tabuľkou so základnými charakteristikami oblasti.

2.1.1 Základné údaje územia

Obec

Obec Kuzmice leží na východnom úpätí Slánskych vrchov v nevýraznom údolí potoka Roňava 136 m.n.m. s blízkou geografickou polohou k mestu Trebišov. Rozloha katastra je **1.356 ha**. Prvá zmienka vzniku obce je z roku 1270. Najväčšiu časť katastra tvorí orná pôda. Osídlenie je typické s hustou zástavbou starej vidieckej časti orientovanou pozdĺž komunikácie s centrom okolo kostolov a novej zástavby rodinných domov na západnej a juhovýchodnej časti obce. Ďalší rozvoj územia bude riešený v súlade s novou ÚPD.

Väzby

Hlavným rozvojovým polom je (16 km) mesto Trebišov, ktoré určuje jeho hlavné väzby. Len cca 24 km je hranica s Maďarskom. Významnú väzbu tvorí susedstvo s Tokajskou oblasťou a významné železničné dopravné spojenie nadregionálnej rozvojovej sídelnej a komunikačnej osi v priestore Zvolen - Rožňava - Košice - Ukrajina. Obcou prechádzajú dve cesty III triedy. Hlavné väzby okrem Trebišova sú na obce pozdĺž cesty k Slánskemu Novému mestu, Slivníku, Kalši, Brezine, Luhyni, Čelovciam a väčším Michal'anom. Tieto väzby územia v širších súvislostiach vytvárajú základné predpoklady a podmienky v ďalšom rozvoji obce.

Oblasti

Charakteristiku obce vytvárajú 2 kostoly. Súčasťou obce je územne odlúčená časť Dancov Potok pozdĺž Brezinskej cesty, majer Koltaj v juhovýchodnej časti katastra a samota Torkoč v podporí Slánskych vrchov. V obci je železničná stanica. Katastrom obce prechádza potok Roňava s prítokmi Terebľa a Kuzmický potok s výraznou brehovou zeleňou. Celkovo je územie vysunuté do poľnohospodárskej krajiny. V nive Roňavy má pasienkový charakter. Na juhozápade obce je oddelená rímska osada. Rómovia sú tiež sústredený pri železničnej stanici. Pre rozvojové zámery je potrebné spresniť územno-plánovaciu dokumentáciu.

Infraštruktúra

Obec je napojená na základné siete plynu, elektriny a telekomunikácie. Na vodovodnú sieť je napojená väčšia časť obce. Mnohí využívajú aj vlastné studne. Chýba dokončenie kanalizácie. To je cieľom v rámci programu rozvoja, vrátane napojenia verejnej kanalizácie na čističku odpadových vôd. Vykurovanie je riešené s 95% podielom plynom. Malá časť obyvateľov kúri drevom. Územím obce neprechádzajú nadradené koridory technickej infraštruktúry. V oblasti infraštruktúry ďalší rozvoj je smerovaný na dobudovanie chýbajúcich sietí.

Dokumentácia

Obec má rozpracovanú novú územno-plánovaciu dokumentáciu a vypracovaný program rozvoja obce do r. 2015, ktorý sa aktualizuje. Existuje dokumentácia projektu výstavby verejného vodovodu a kanalizácie. Má k dispozícii základnú mapu katastra, údaje o nehnuteľnostiach a podnikateľských subjektoch. Obec realizovala dva projekty z podporou fondov EU Revitalizácia obce (2011-12) a rekonštrukcia hlavnej cesty cez Dancov Potok.

Charakteristika územia

Pôdny fond (ha/%)	Rozloha katastra: 1.356 ha			
	Poľnohospodárska pôda (ha): 1.039 ha			
	orná (ha): 730	trvalé trávnaté porasty: 152	záhrady: 43	ovocné sady: 7
	lesy (ha): 136	zastavaná plocha: 47	vodná plocha: 14	vinice (ha): 11
	Ostatná plocha (ha): 120			

2.1.2 Ľudské zdroje

Obyvateľstvo

Počet trvalo žijúcich obyvateľov k termínu r. 2014 bol 1710 (v súčasnosti 09/2015 je 1781). Prírastky obyvateľstva majú mierne stúpajúci trend (1600 v r. 2001). Je evidovaný prírastok obyvateľov za 10 rokov s prognózou mierneho nárastu. Podľa štatistík obyvateľstvo je s 96,3% slovenskej národnosti, 0,36% je maďarskej. K rómskej národnosti sa hlási len 0,3% (skutočnosť cca 350 Rómov je však 19,6%). Z hľadiska vierovyznania je 64% obyvateľov rímskokatolíckeho, 30% gréckokatolíckeho a 1,4% má pravoslávne vyznanie. Priemerný vek obyvateľstva je 36 rokov. Obec v rámci plánu bude venovať pozornosť všetkým zastúpeniam obyvateľstva, hlavne Rómom.

Bývanie

Väčšina obyvateľov býva v rodinných domoch. Celkový počet domov je 424. Z toho je 48 neobývaných. Počet bytov je 456 z toho niekoľko nájomných bytov. Obložnosť bytov je priaznivá. (nižšia ako priemer v SR). Počet novo postavených rodinných domov za 10 rokov má vzrastajúci trend. V obci v súčasnosti je rozostavaných niekoľko nových rodinných domov. Obec má nájomné byty. Počet záujemcov o výstavbu obec neregistruje. Okrem zvyšovania kvality bývania v rodinných domoch zlepšením infraštruktúry obec sústreďuje svoju pozornosť na úpravy a skrášlenie priestranstiev v okolí rodinných domov.

Zamestnanie

Nezamestnanosť v obci presahuje priemer v SR (k celkovému počtu). Podiel z produktívneho obyvateľstva je však vyšší. Miera celkovej nezamestnanosti je daná podielom rómskeho etnika na celkovom počte osôb. Súčasný trend stagnuje. Priemerný vek je 37 rokov. Veková štruktúra zaostáva za priemerom SR v počte osôb predproduktívneho veku (19%) a je priaznivá v poproduktívnom (len 12%). Podiel produktívnych 69% je tiež priaznivý. Väčšia časť obyvateľov (často mimo obce) v produktívnom veku pracuje v priemysle, doprave a službách, menej v poľnohospodárstve. V oblasti ľudského potenciálu je rozvoj zameraný na politiku zamestnanosti.

Vzdelanie

Takmer 40% obyvateľov má základné vzdelanie a učňovskú školu. Dobrú úroveň má stredoškolské vzdelanie. Kvalifikačná štruktúra vyhovuje súčasným potrebám. Dopyt na trhu práce je však len pre kvalifikované skupiny. Obec môže zapojiť niektoré skupiny obyvateľov do rozvoja obce. V súčasnosti pracuje len niekoľko miestnych aktivistov. Podmienkou rozvoja aktivít obyvateľov je vzdelávanie, čo je potrebné zahrnúť do stratégie.

Charakteristika ľudských zdrojov

Obyvateľstvo (počet),%	Trvalo žijúci v obci: 1,710 (2014)	muži: 849	ženy: 861
	Národnosť, Slovenská: 96,3%	Maďarská: 0,36%	Rómska: 0,3%
	Česká: 0,12%	Ostatní: 2,92%	Skut. cca 20%
	Vierovyznanie, Rím-kat.: 64%	Grécko-kat.: 30%	Pravoslávne: 1,4%
	Vek, predproduktívny: 19%	produktívny: 69%	poproduktívny: 12%
Bývanie (počet)	Domov celkom: 424	Neobývaných: 48	Schátalné:
	Počet nájomných bytov: 16	Záujem o byty:	Sociálne:

2.1.3 Sociálna infraštruktúra

Služby

Občianska vybavenosť v oblasti obchodnej siete je zastúpená niekoľkými predajňami, ktoré majú základný sortiment potravín, domácich potrieb, drogérie, drobného a rozličného tovaru. Je tu jedno pohostinstvo. Obchodná sieť v obci nie je vyhovujúca. Občania chýbajúce služby využívajú v buď v susedných obciach, alebo neďalekom meste Trebišov. Pre zlepšenie života obyvateľov a zvýšenie atraktívnosti obce je potrebné uvažovať s rozšírením služieb.

Zdravotníctvo

Obec má obvodné zdravotné stredisko s pracoviskom praktického lekára a stomatológa. Je tu umiestnená aj lekáreň a výdajne liekov. V obci chýbajú činnosti sociálnych služieb. Určité aktivity v tejto oblasti vykonáva opatrovateľská služba. Zdravotný stav obyvateľstva obce je priemerný. Snahou obce je zlepšiť stav zdravotnej a sociálnej starostlivosti pre obyvateľov.

Školstvo

Obec má vlastnú základnú a materskú školu. Nemá detské jasle. Najbližšie je 16 km vzdialené v meste Trebišov, kde sú aj ďalšie vzdelávacie centrá (stredná škola, odborné učilište). Stav školských zariadení v súčasnosti vyhovujúci. Materská škola potrebuje podporu. Dobrým počínom bolo vybudovanie telocvične pri základnej škole. Vzhľadom na veľkosť obce väčší rozvoj sa v tejto oblasti nepredpokladá. Snahou obce je podporiť aktivity základnej školy a vytvárať možnosti pre ďalšie vzdelávanie a rekvalifikáciu obyvateľov a nezamestnaných.

Kultúra

V obci sú 2 kostoly. Jeden je rímskokatolícky (neogotický z r. 1904) s filiálkou a druhý gréckokatolícky (z r.1906) s farou. V obci je cintorín s domom smútku. Existuje tu tiež starý sporadicky využívaný cintorín. Obec má nový kultúrny dom s knižnicou. Fungujú v ňom čiastočne klub mládeže a dôchodcov. Je tu veľmi aktívny folklór prezentovaný súborom Vydumanec a detský Sedmokráska. Obec má pravidelné tradičné akcie ako sú stavenie mája, vianočné pastorácie a obecný ples. Cieľom je zvýšiť aktivitu obyvateľstva v rôznych záujmových oblastiach, podporiť rozvoj kultúrnych aktivít občanov predovšetkým mladých.

Ostatné

Pre šport má obec futbalové ihrisko s klubom, ktoré je vo vyhovujúcom stave. Okrem futbalu má tenisový klub. registrované žiadne iné kluby. Okrem poštového úradu s bankovými službami je tu hasičská zbrojnica s hasičským zborom. Ďalšie aktivity majú Slovenský červený kríž, SZ protifašistických bojovníkov, poľovnícky, včelársky a rybársky zväz. Pre udržanie mladých má význam ďalší rozvoj športových aktivít.

Charakteristika sociálnej infraštruktúry

Obchod, služby	Predajne (počet): 7	Sortiment: základný	Služby: nie
Zdravotníctvo	Zdravotné stredisko/lekár: áno, lekáreň		
	Iné zdravotné a sociálne služby: Opatrovateľská služba		
Kultúra, školy, šport	Materská škôlka: 1	Základná škola: 1	Stredná škola:
	2xKostol , 2xcintorín	kult. Dom	ihrisko, tenis.kurt
	Športové kluby: futbalový klub		
Ostatné	Spolok včelárov, rybárov, poľovníkov, Folklor – Vydumanec, Sedmokráska, SČK, SZPB		Pošta, hasičská zbrojnica

2.1.4 Ekonomika

Podnikanie

Podnikateľská činnosť je charakterizovaná väčším počtom podnikateľských subjektov (viac ako 50). Všetky podnikateľské subjekty sú súkromné. Z toho sú tri typu s.r.o.. Podľa počtu zamestnancov sú to malé podniky v intervale od 1 do 10 zamestnancov. Väčšie podnikateľské subjekty v obci nie sú. Z celkového počtu subjektov je väčšina živnostníkov. Desiatka subjektov sú samostatne hospodáriacich roľníci.

Z celkového počtu je značný počet subjektov zameraných na poľnohospodárstvo (rastlinnú a živočíšnu výrobu). Pomerne veľký počet subjektov podniká v oblasti stavebníctva (21) a v oblasti obchodu a služieb (18). Ďalej je tu evidovaný subjekt s činnosťou v oblasti dopravy a traja v oblasti peňažníctva. Priemyselná oblasť je zastúpená dvoma subjektmi.

Charakteristika činnosti

Celkovú ekonomickú situáciu obce (priemysel, poľnohospodárstvo a služby) je možno charakterizovať ako stagnácia s malým záujmom obyvateľstva (a vo vzťahu k trendu ako úpadok). Územné danosti a väzby však poskytujú potenciálne možnosti hlavne z hľadiska dopravného spojenia (cestná, železničná), priaznivými prírodnými podmienkami pre rastlinnú výrobu ako aj voľnej pracovnej sile. Časť zamestnaných odchádza za prácou mimo obec.

Je tu niekoľko firiem typu s.r.o. (Agroštyl s.r.o, Kovomont servis s.r.o., Aljore s. r. o.), ale tieto firmy poskytujú len obmedzené možnosti zamestnania v obci. Ekonomická činnosť má priaznivé podmienky predovšetkým v rastlinnej výrobe (obilie, kukurica na zrnó, podmienky sú aj pre pestovanie tabaku a skorých zemiakov. V oblasti remeselnej výroby je tu zastúpené stolárstvo, debnárstvo, čalúnnictvo a tiež tradičné tkáčstvo. V obci je zariadenie pre údržbu a opravu motorových vozidiel

Obec nemá nerastné suroviny okrem bentonitu. Možnosti sú aj vo využití alternatívnych zdrojov (biomasy). Majetkové podmienky sú síce dobré ale nedovoľujú väčšie investície. Obec má však nástroje pre podporu podnikania v obci. Hlavným potenciálom je pôda. Okrem zavádzania moderných technológií do poľnohospodárskych podnikov nové možnosti s touto väzbou poskytuje pre malých podnikateľov výroba environmentálnych (zdravých potravín) s väzbou na ich spracovanie (vrátane ovocia a zeleniny). Sú tu vhodné podmienky na včelárstvo a vzhľadom k relatívne neznečistenému životnému prostrediu aj pre pestovanie zeleniny. Program obce by mal sledovať predovšetkým podporu malým podnikateľom a farmárom s týmto zameraním. Sprievodnými aktivitami by mal byť rozvoj služieb a príležitosť pre obnovu remeselnej výroby z domácich zdrojov.

Ekonomická charakteristika

Podnikateľské subjekty	Celkový počet: 57		
	živnostníci: 45	s.r.o/a.s : 3	súkromní roľníci: 9
Priemysel	Výroba (druh): poľnohospodárska výroba		
	Remeselná výroba (druh): stolárstvo, debnárstvo, čalúnnictvo, autoopravovňa		
Hospodárska činnosť	Poľnohospodárstvo, (druh): rastlinná, živočíšna		
	Lesné hospodárstvo: nie		

2.1.5 Technická infraštruktúra

Doprava

Dopravné napojenie na obec je dvoma cestami III triedy (napojenie II/552 Slanské Nové Mesto, Trebišov, Košice). Nachádza sa tu vlaková stanica pre osobné vlaky (10 spojov, Košice – Čierna nad Tisou). železnica má medzinárodný význam (neďaleko širokorozchodná trať). Dopravné spojenie je tiež autobusom. Obec má vybudované chodníky pozdĺž ciest v dĺžke 2,2 km. V niektorých častiach však chýbajú alebo sú v zlom stave. S väzbou na susedné mikroregióny chýbajú cyklistické trasy a viac parkovacích plôch. Modernizáciu vyžadujú čakárne na dopravu. Miestne komunikácie sú v primeranom stave ale vyžadujú úpravy. Pozornosť si zasluhujú tiež prístupové cesty.

Voda

Obec má vybudovanú vodovodnú sieť s pitnou vodou, ktorá je v dobrom stave. Časť domácností využíva studne. Kvalita podzemných vôd je vyhovujúca. Zlá situácia je vo verejnej kanalizácii, ktorá nie je dobudovaná. Časť domácností používa septiky a žumpy, ktoré znečisťujú prostredie. Obec plánuje vybudovať kanalizáciu a čističku odpadových vôd. Hlavným potokom je Roňava s prítokmi Meni potok, Terebľa, Torkoš. V obci je 5 malých mostov. Roňava nie je dostatočne chránená proti povodňam. V programe by nemalo chýbať zabezpečenie čistoty potoka a úprava brehov a okolia.

Siete

Elektrické rozvody sú vedené vzdušne. V súčasnosti sú vyhovujúce. Nové rozvody budú káblové. Nevyhovujúci stav je vo verejnom osvetlení obce. Obec je napojená (v roku 1996) s 95% na rozvod plynu. Vykurovanie je riešené s 95% podielom plynom, len málo tuhým palivom (5% drevom). Teplá voda je lokálna. Obcou neprechádzajú líniové koridory. Jedným z hlavných cieľov obce pri rozvoji infraštruktúry je dokončiť vodovod a verejnú kanalizáciu s čističkou odpadových vôd.

Ostatné

Komunikačné telefónne siete v obci sú vedené vzduchom a sú v dobrom stave. Telefónna sieť obci vyhovuje. Počet liniek v súčasnosti uspokojuje požiadavky. Obec má miestny rozhlas v dobrom stave. S väzbou na susedné obce je možné budovať trasy pre cyklistov (ktoré ich majú vo svojich programových cieľoch) v území obce tak, aby podporili aj cestovný ruch. Napojenie verejnosti na internet vo väčšom rozsahu by malo byť v cieľoch programu. Tiež lepšie využitie vybudovanej káblovej televízie pre zvýšenie informatizácie obyvateľov a informovania okolia o daniach v obci

Charakteristika technickej infraštruktúry

Doprava	Cesty: miestne III	Spoje: SAD, železnica	Železnica: áno
Voda	Rieka: potok Roňava	Vodovod: áno,	Stav: dobrý
	Kanalizácia: nie	Čistiareň: nie	Iné: žumpy, septiky
Teplo, Plyn, Elektrina	Vykurovanie: plyn, drevo	Rozvod plynu: 95%	Teplá voda: nie, lokálne
	Rozvod tepla: nie	El. vedenie: vzdušné	Vonkajšie osvetlenie: áno, zlý stav
Telekomunikácie, Iné	Telefónny rozvod: dobrý	Miestny rozhlas: áno, dobrý stav	Kábová televízia: áno

2.1.6 Životné prostredie

Prostredie

Životné prostredie územia medzi Zemplínskymi vrchmi a Slánskym pohorím nie je príliš zasiahnuté diaľkovými emisiami, nenarušujú ho žiadne veľké lokálne zdroje znečistenia. Pozornosť si zasluhujú predovšetkým lokálne znečistenia v oblasti pôdy a priepustnosť septikov a žump. To si vyžaduje nové investície na dobudovanie kanalizácie. Kvalitu životného prostredia možno zlepšiť skrášlením verejných priestranstiev obci. Dominantou je predovšetkým okolie rímsko-katolíckeho kostola.

Odpad

Tuhý odpad z obce sa v súčasnosti odváža na skládku (vzdialenú až 15 km). V obci sú divoké skládky tuhého odpadu. Problémom je znečistenie potokov a ochrana brehov proti povodni. V obci je vykonávaný separovaný zber domového odpadu ale mal by mať však väčšiu účinnosť. V rámci koncepcie odpadového hospodárstva by bola v tomto smere vhodná spolupráca so susednými obcami. Problému znečistenia odpadom musí obec venovať sústavnú pozornosť, vrátane osvetu.

Ochrana

Obec nemá špeciálne chránené územie. Ekologickú stabilitu zabezpečujú lesné porasty, ktoré sa nachádzajú v západnej časti obce. Vyžadujú si však obnovu. Najvýznamnejšími krajinnými prvkami na katastrálnom území obce sú predovšetkým meandre na sútoku potokov Terebľa a Roňava, ktoré sú reprezentantom vodného toku s pôvodnými brehovými porastmi. Tie vhodne lemujú poľnohospodársku krajinu. Ochrana proti povodniám a zabezpečenie čistoty potokov by mali byť v centre pozornosti obce. Krajínarsku hodnotu vytvára vidiecky charakter staršej časti obce s dominantami kostolov a s príslahlými stromami. Pozornosť si zasluhuje čistota a zveľadenie i ďalších zaujímavých územných častí katastra obce.

Hodnoty

V obci nie sú evidované kultúrne pamiatky. Sú tu dva kostoly. V súpise pamiatok sú uvedené obidva rímskokatolícky (neogotický) z roku 1904 a gréckokatolícky (neoklasicistický) z roku 1906. Objekty pôvodnej ľudovej architektúry a staviteľstva sa v obci nezachovali. Obec má v spojení so susednými obcami vhodné podmienky pre včelárstvo, poľovníctvo a rybárstvo. Je tu evidovaný jeden minerálny prameň, ochranný les a chránené ložiskové územie. V rámci rozvoja je možné tieto časti využiť a zakomponovať do stratégie rozvoja.

Charakteristika životného prostredia

Odpad	Odvoz: 15 km	likvidácia: skládka	Separovaný zber: áno
	Divoké skládky, (počet): áno		
Znečistenie	Zdroje: nie	Voda: potok, znečistenie	
	Ovzdušie: nie	Pôda: lokálne	Hlučnosť: málo, cesta a železnica
Chránené územia, pásma	Územie: nie, zveľadiť priestranstva, úprava lesných porastov a meandre potokov		
	Siete: líniové koridory nie		
Kultúrne hodnoty	Kultúrne pamiatky: nie, 2x kostoly		
	Tradície: Folklór, tkáčstvo		

2.2 Analýza problémov

Vychádza zo stavu a potenciálu obce popísaný v predchádzajúcej kapitole.

V úvodnej časti je spracovaná stručná analýza jednotlivých oblastí na základe popisu charakteristík súčasného stavu s ohľadom na identifikáciu a analýzu problémov a ich príčin s prípadným zdôvodnením. Analýza a jej zhrnutie je spracovaná v štandardnej štruktúre metódy SWOT.

Univerzálna analytická metóda SWOT slúži pre jednotnú identifikáciu a formalizáciu výsledkov analýzy so zameraním na rýchly prehľad o dobrých a zlých stránkach obce, možnosti zlepšenia, predpokladov a rizík rozvoja. V ďalšom kroku umožňuje formalizovať "vízie" (strategické ciele), vybrať a určiť priority. Tento krok je spracovaný v ďalších kapitolách. Metóda je používaná v programoch a projektoch rozvoja s väzbou na fondy EÚ.

V prípade ďalšieho spresnenia Programu obce jej štruktúru možno použiť tiež pre podrobný rozbor vybranej oblasti, strategický cieľ, alebo na opatrenie z vyššieho programu alebo koncepcie vo všetkých hlavných súvislostiach, ktoré sú popísané v úvodnej analýze a ktoré sú predmetom posudzovania z hľadiska riešenia ďalšieho rozvoja obce.

Analytická časť je popísaná v tejto štruktúre a obsahu:

a) z hľadiska štruktúry sleduje rámec metódy SWOT podľa ktorej sú popísané::

- silné stránky (určujú potenciál obce)
- slabé stránky (určujú možnosti zlepšenia)
- príležitosti (určujú vhodnosť využitia potenciálu, ciele)
- riziká (určujú limity pre realizáciu)

b) z hľadiska obsahu sú na základe popisu jednotlivých charakteristík potenciálu sledované (tam, kde je to vhodné) tieto problémové oblasti:

- a) územie
- b) ľudské zdroje
- c) sociálna infraštruktúra
- d) ekonomika
- e) technická infraštruktúra
- f) životné prostredie

c) celkové zhrnutie analýzy je spracované v štandardnej štruktúre SWOT.

2.2.1 Silné stránky (daný potenciál)

Územie

Silnou stránkou územia je rovinatý charakter s pomerne suchým a teplým klimatickým prostredím, ktoré poskytuje vhodné podmienky pre tradičné poľnohospodárstvo. Väzby k mestu Trebišov, susedným obciam so zameraním na poľnohospodárstvo, blízkosti hraníc s Maďarskom, železničné spojenie a plánované spojenie na rýchlostnú komunikáciu (R2) sú dispozície, ktoré predstavujú potenciál a priaznivé predpoklady pre ďalší rozvoj.

Ľudské zdroje

Prírastok obyvateľstva ako aj trend vývoja v dlhodobom výhľade, primeraná kvalifikačná štruktúra z hľadiska zamerania rozvoja na tradičné poľnohospodárstvo sú priaznivé ukazovatele pre rozvoj obce. V oblasti bývania je silnou stránkou rodinné bývanie s príslušným zázemím úžitkových záhrad. Silnou stránkou je záujem obce riešiť rómsku problematiku výstavbou bytových domov. Obec má priaznivé predpoklady pre zvýšenie aktivity obyvateľov pre rozvoj. Dôkazom sú napr. kultúrne aktivity v oblasti folklóru.

Sociálna infraštruktúra

Vyvážená občianska vybavenosť (obchodná sieť, lekár, lekáreň, základná a materská škola) vo vzťahu k veľkosti obce predstavuje súčasný štandard SR. V rámci stratégie je snaha obce zvýšiť kvalitu života v oblasti služieb, vzdelávania, zabezpečenia starostlivosti o starých a chorých a zvlášť riešiť problematiku rómskeho etnika (výstavba sociálnych bytov, čistota okolia, vzdelávanie). V obci je 297 ľudí nad 60 rokov, 150 nad 70 rokov. **(Celkový počet obyvateľov je 1781, Rómov je 350).** Jednotlivé problémy budú zahrnuté do cieľov programu rozvoja obce.

Ekonomika

Tradičné poľnohospodárstvo určuje oblasť zamerania ekonomických aktivít. Silnou stránkou nie je priemysel ale spracovanie produktov s ohľadom na nové štandardy trhu, ktorým sú zdravé potraviny s ohľadom na bezpečnosť a kvalitu potravín. Silnou stránkou sú ľudské zdroje s tradičným pestovaním rastlín, ovocia a zeleniny a existencia poľnohospodárskych firiem pôsobiacich v tejto oblasti. Dopravná prístupnosť umožňuje aj a remeselnú činnosť a agroturistiku. K tomu je potrebná podpora malých a stredných podnikateľov.

Technická infraštruktúra

Silnou stránkou obce je, že má základné siete (plyn, elektrina, telekomunikačné spoje) v dobrom stave. Pre ďalší rozvoj musí obec dobudovať kanalizáciu a čističku, zlepšiť miestne cesty a príslušenstvo (chodníky, parkoviská). Silnou stránkou je existencia káblovej televízie a zavedenie internetu do obce.

Životné prostredie

Prostredie nie je zaťažené diaľkovými emisiami. Dobré predpoklady pre zatriktívnenie obce poskytuje vidiecky charakter do otvorenej poľnohospodárskej krajiny. Obec má niekoľko hodnotných centier vhodných na ochranu. Je to Gréckokatolícky a rímskokatolícky kostol so svojím okolím. Roňava a jej prítoky svojimi špecifikami dopĺňujú charakter obce.

2.2.2 Slabé stránky (možnosti zlepšenia)

Územie

Obec leží mimo rámec nadregionálneho záujmu čo je slabou stránkou. Je tiež poznamenaná predchádzajúcimi zámermi rozvoja a súčasnými záujmami trhu. Slabinou je aj súčasná nízka úroveň propagácie obce. Tento deficit je možno v súčasnosti nahradiť zapojením sa do mikroregionálnej spolupráce viacerých obcí. Slabou stránkou je aj to, že obec nemá dokončený územný plán ani žiadnu koncepciu rozvoja podľa oblasti.

Ľudské zdroje

Aj keď demografická štruktúra je primeraná podmienkam SR mierne zaostáva s priemerom SR v predproduktívnom a poproduktívnom veku. Slabou stránkou je nedostatočná aktívna politika zamestnanosti (vzdelávanie, rekvalifikácia), predovšetkým u rómskeho obyvateľstva. Väčšina súčasných problémov obce vyplýva z dlhodobého zanedbávania jej rozvoja. Slabá informovanosť a bezperspektívnosť pracovných príležitostí nedáva podnety obyvateľom. Dôsledkom je aj vysoká nezamestnanosť. Z toho vyplýva aj málo aktívne zapojenie obyvateľov do riešenia problémov rozvoja obce.

Sociálna infraštruktúra

Obec vzhľadom k počtu obyvateľov (stredne veľká) z jednotlivých oblastí (zdravotníctvo, školstvo, sociálna starostlivosť, kultúra a osвета, telovýchova, šport, obchod a služby) zaostáva predovšetkým v službách a sociálnej starostlivosti: Šport a kultúra vyžaduje podporu. Podobne aktívne spolky včelárov, rybárov a poľovníkov. Potrebné je zlepšiť činnosti v osvete zameranej na ďalší rozvoj aktivity obyvateľov.

Ekonomika

Je najslabšou oblasťou. Stagnujúci trend a existujúce podnikateľské subjekty neprinášajú pridanú hodnotu a nezvyšujú zamestnanosť. Pre zlepšenie stavu vyžaduje predovšetkým podpora malým a stredným podnikateľom a získavanie investorov. Obec okrem bentonitu pre stavebnú oblasť nemá nerastné ďalšie suroviny. Je len zázemím pracovnej sily. Slabinou je malý záujem obyvateľstva o podnikanie a malé zdroje obce pre rozvojové zámery. Súčasný malý podnikatelia riešia len existenčné problémy, nie rozvojové. Nevyužitú sú aj prírodné danosti slaných prameňov (Slaný jarok).

Technická infraštruktúra

Medzi slabé stránky možno zahrnúť nedokončené siete (vodovod, verejnú kanalizácia). Zlepšenie si vyžadujú miestne komunikácie a chodníky vrátane prístupových ciest a v budúcnosti modernizácia čakárni na dopravu a verejného osvetlenia. Obec má malé napojenie na sieť internet. Slabou stránkou je, že obec pre rozvojové zámery nemá zatiaľ vybudovanú žiadnu vnútornú infraštruktúru (a teda ani skúsenosti) pre rozvoj turistiky.

Životné prostredie

Problém osobitnej ochrany si nevyžaduje žiadna oblasť (ovzdušie, voda, hluk). Slabinou je znečistenie potoka, lokálne znečistenia a priepustnosť septikov a žump. Riešenie povodňovej ochrany vyžadujú záplavy potoka. Zveladenie vyžadujú verejné priestranstvá, divoké skládky a neudržiavané vinice a ich okolie.

2.2.3 Príležitosti (šance využitia potenciálu)

Územie

Príležitosti pre obec vytvára hlavne vidiecky charakter územia s podmienkami pre tradičné a environmentálne poľnohospodárstvo a pokojné životné prostredie s rovinným územím. Ďalšou je spolupráca so susednými obcami s väzbou na mikroregióny „Tokaj“ a „Rovina. Blízkosť dopravného spojenia so železnicou, cestami a možnosť cezhraničnej spolupráce s MR to sú ďalšie predpoklady pre stratégiu rozvoja územia. Tieto danosti je možno využiť podporou ľudských zdrojov, modernizáciou infraštruktúry a podporou podnikateľov.

Ľudské zdroje

Riešiť nezamestnanosť a podporiť vzdelávanie (osveta, školenie) so zameraním na trhom požadované smery. Sústrediť sa na malých podnikateľov do oblasti moderných technológií pre poľnohospodárov, malých pestovateľov zdravých potravín, na remeselnú a potravinársku výrobu a hľadať možnosti aj pre agroturistiku. Rekvalifikáciu smerovať na perspektívne oblasti environmentálneho poľnohospodárstva. Riešenie rómskej komunity zamerať na prácu s deťmi. Osvetu a vzdelávanie dospelých orientovať na riešenia problémov rozvoja obce (v súčasnosti je na nedostatočnej úrovni). Podporovať ďalší rozvoj spolkov.

Sociálna infraštruktúra

Zlepšiť sociálnu starostlivosť o starých a chorých. Podporovať a hľadať nové zdroje pre rozvoj kultúrnych, športových aktivít, vznik nových komunit. Na výstavbu využiť aj podporné fondy EU. Hľadať ďalšie možnosti rozvoja napr. obchodno-obslužnú činnosť zladit' so zámermi susedných obcí a mikroregiónov, zvyšovať štandard a rozširovať služby.

Ekonomika

Príležitosť vytvára poľnohospodárska výroba a dopyt po zdravých potravinách (v širšom rámci regiónu aj s väzbou na agroturistiku), rozvoj služieb, podpora tradičných remeselníkov a malých podnikateľov s možnosťou využitia štrukturálnych fondov EU (výstavba zariadení pre poľnohospodárstvo, podpora MSP) v spolupráci so susednými obcami (Slovenské Nové Mesto, Slivník, Kalša, Brezina, Luhyňa, Čelovce, Michalany). Nezanedbateľný pritom je rozvoj informatizácie. Vhodné sú podmienky pre včelárstvo, poľovníctvo a pre rybárstvo. V rámci rozvoja je možné tieto aktivity využiť a zakomponovať do stratégie rozvoja.

Technická infraštruktúra

I v tomto prípade je možnosť využitia fondov EU (modernizácia cestných komunikácií, rekonštrukcia osvetlenia, chodníkov, protipovodňová úprava potoka, parkovacích plôch, úprava prístupových ciest, zlepšenie informovanosti obyvateľov prostredníctvom rozširovania pripojenia na internet a káblovej televízie.

Životné prostredie

Využiť možnosti podporných fondov EU (vrátane kohézneho) na rozvoj vidieka pre zlepšenie kvality života občanov, využitie kultúrneho dedičstva, vybudovať vhodné cyklostrasy s väzbou na mikroregión, zveľadenie a úpravy zdevastovaných priestorov v obci, obnova lesných porastov a likvidácia divokých skládok.

2.2.4 Riziká (hrozby a limity)

Územie

Z tohto pohľadu rizikom môže byť nekvalitne spracovaná dokumentácia územného plánu alebo zlá koncepcia rozvoja územia, slabá aktivita partnerov a ich spolupráca pri realizácii cieľov rozvoja obce. S väzbou na fondy EU to môže byť nedostatočná previazanosť projektov, nedostatok financií na koofinancovanie, neschopnosť včas získať zdroje spolufinancovania projektov alebo nedostatočný politický „lobing“.

Ľudské zdroje

Rizikom je stav súčasnej sociálnej klímy, ktorý môže byť prekážkou pre zvýšenie angažovanosti obyvateľstva na riešení problémov obce. Rizikom je aj odliv mladých ľudí. Vplyv môže mať pokles životnej úrovne a nedostatočné výsledky projektov rozvoja, ktoré predkladá obec, nedostatok informácií zapríčinený slabým rozvojom informatizácie a chýbajúce spojenie reprezentantov samosprávy s obyvateľstvom, VÚC, podnikateľmi a štátnymi organizáciami.

Sociálna infraštruktúra

Neschopnosť samosprávy riešiť základné sociálne podmienky pre život obyvateľov v obci (zdravotníctvo, školstvo, sociálne problémy). Na riešenie nezamestnanosti zlé sú pripravené projekty podobným rizikom ako nedostatok financií (obec nemá vlastné zdroje). Rizikom sú zlé praktiky (nevhodný lobing), ktoré by skomplikovali prísun zdrojov z EU a strach z prijímania nových vecí zo strany poslancov vyplývajúci zo zlých skúseností v minulosti.

Ekonomika

Hlavným rizikom je nedostatok financií, malý záujem investorov a partnerov podieľať sa na rozvojových zámeroch. Sekundárnym je nedostatočná pripravenosť obce, slabý manažment rozvoja, marketing pre získavanie partnerov k podnikaniu a investovaniu, hlavne z radov miestnych obyvateľov. V neposlednej rade zlé pripravené projekty.

Technická infraštruktúra

Rizikom pre rozvojové zámery je neriešená rekonštrukcia miestnych komunikácií s väzbou na rýchle spojenie s nadradenými cestami, čím pretrvá komunikačná izolácia územia obce pre návštevníkov a podnikateľov. Ďalším môže byť nedostatok financií pre obnovu a dobudovanie sietí (kanalizácia, čistička) a na rozširovanie sietí infraštruktúry s väzbou na rozvoj malého a stredného podnikania.

Životné prostredie

Rizikom sú málo efektívne projekty využitia prírodných možností pre zlepšenie životného prostredia, pre rekreáciu a oddych (vybudované zariadenia), nedostatok podpory ako aj financií na odstránenie lokálnych zdrojov znečistenia. Rizikom sú aj zvýšené investície podľa smerníc EU na životné prostredie.

2.2.5 Súhrnná analýza SWOT

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • kvalitná poľnohospodárska pôda • málo znečistené životné prostredie • zdravá poľnohospodárska produkcia • blízkosť mesta Trebišov • blízkosť hraníc s Maďarskom • voľná kvalifikovaná pracovná sila • tradícia a aktivity folklóru • stredne veľká a pokojná obec • nízka kriminalita • dispozície pre vidiecku agroturistiku • partnerstvo so susednými obcami • vhodné dopravné spojenie 	<ul style="list-style-type: none"> • neexistencia silných podnikateľov • zlý stav miestnych komunikácií • nedokončený územný plán obce • nedostatok surovínových zdrojov • chýbajúca kanalizácia • nevybudovaná čistička • nedostatočná politika zamestnanosti • nedostatočná informovanosť • stagnácia poľnohospodárstva • znečistené vodné toky • slabý marketing rozvoja • malý záujem o podnikanie v obci

Príležitosti (šance)	Riziká (hrozby)
<ul style="list-style-type: none"> • projekty poľnohospodárskej výroby • dobudovať miestnu infraštruktúru • obnoviť environmentálnu produkciu • podporiť rozvoj malých podnikateľov • využiť vidiecke prostredie a folklór • využiť návštevnosť z mikroregiónov a MR • zlepšiť sociálnu starostlivosť a služby • vybudovať sociálne byty pre Rómov • využiť štrukturálne fondy EÚ • zviditeľniť slané pramene (Slaný jarok) • spoločné projekty so susednými obcami • podporiť vzdelávanie, vrátane Rómov 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatok informácií • nedostatok financií • nepripravené projekty rozvoja • neriešená miestna infraštruktúra • nezáujem obyvateľstva • neriešenie životného prostredia • odliv kvalifikovanej sily • nedostatočné partnerstvá • nezáujem investorov, podnikateľov • rast nezamestnanosti • konkurencia susedných obcí • slabá podpora regiónu

3. Strategická časť

3.1 Stratégia a ciele programu

Obec svojím územím a obyvateľstvom vytvára priestor, ktorý má nezastupiteľný spoločenský, kultúrny, ekologický a hospodársky význam. Program je založený na vedomí jeho svojbytných hodnôt s ohľadom na kombináciu zostávajúceho charakteru vidieka s tradičným poľnohospodárstvom a slabou ekonomikou, ale s možnosťami rozvoja, ktoré je možno využiť v rámci spolupráce so susednými obcami.

Stratégia je zameraná na zdravý a komplexný vývoj obce v rámci trvalo udržateľného rozvoja spoločnosti v celkovom kontexte regionálnej politiky VÚC, SR a Európskej únie.

Hlavným zmyslom predloženej stratégie je vytvoriť východiskové podmienky (ciele organizačné, informačné, dokumentačné a ekonomické) k podnieteniu podpory obyvateľov a samosprávy k tomu, aby sa vlastnými silami snažili o zvýšenie kvality života na základe harmonického rozvoja zdravého životného prostredia, udržovania prírodných a kultúrnych hodnôt územia a rozvoja hospodárstva.

- Formulovanie stratégie obce vychádza z analýzy jej hlavných problémov, zisťovania ich príčin a hľadania riešenia na základe analýzy potenciálnych možností pre rozvoj ako aj stanovených predpokladov a podmienok reálnosti splnenia definovaných cieľov pre riešenie problémov na dané obdobie.
- Stratégia je stanovená cieľmi na najvyššej úrovni programu (strategické ciele), ktorými je formulovaný pohľad do budúcnosti na najbližších 5 až 10 rokov. V prípade tohto programu obce je možno predpokladať jeho aktuálnu platnosť na 5 rokov (v súlade s programami vyššej úrovne s týmto horizontom) s jeho pravidelnou aktualizáciou v zmysle cyklického a iteračného charakteru strategického plánovania
- Rozvojová stratégia predstavuje nový integrovaný prístup, ktorý je v súčasnosti zameraný na problém ekonomického zaostávania území identifikovaných v Národnej stratégii regionálneho rozvoja SR a jej operačných programoch. Medzi identifikované zaostávajúce regióny patrí aj územie KSK a teda aj obec.
- Z predchádzajúceho vyplýva aj väčšia finančná podpora pre tento región. Pretože podmienkou je relevantnosť cieľov obce s vyššími programami je v rámci definovania cieľov vykonaný ich výber a porovnávanie. Dôležitou súčasťou je formulácia cieľov vo vzťahu k torbe stratégie MAS „Roňava“. Program rozvoja je predkladaný ako súčasť žiadosti o podporu z rozvojových fondov EÚ. Jeho plnenie je predkladané každoročne VÚC.
- Pri spracovaní cieľov bol braný zreteľ na jednoduchosť a zrozumiteľnosť s ohľadom na participáciu zástupcov občanov. Definovanie cieľov je vykonané v jasnej štruktúre so strohým textovým popisom. Je výsledkom práce a súčinnosti pracovnej skupiny zloženej zo zástupcov samosprávy, odborných pracovných skupín a obyvateľstva.

3.1.1 Vymedzenie stratégie

Program vytvára spoločnú stratégiu samosprávy, partnerov a obyvateľov za účelom riešenia problémov tohto územia. Jeho spracovanie je inicializačným prvkom pretože na tejto báze je možno:

- vytvárať spoločnú platformu partnerstiev a správy rozvoja
- formulovať stratégiu rozvoja a definovať jej krátkodobé a dlhodobé ciele
- stanoviť podmienky ich zabezpečenia formou konkrétnych projektov
- zabezpečiť spôsob kvalitného riadenia procesu rozvoja.

Vízia obce definovanými cieľmi je základným strategickým východiskom deklarujúci:

- na akej úrovni voči vyspelým je obec v súčasnosti
- kam by realizácia rozvojovej stratégie v danom časovom horizonte mala dospieť
- aké globálne ciele si pre rozvoj stanovuje
- na ktoré problémové okruhy je stratégia sústredená
- a ako ich chce dosiahnuť.

Realizácia stratégie formulovaná cieľmi je naplňovaná konkrétnymi projektmi. Ekonomický a sociálny rozvoj je závislý od riešenia všetkých súvislostí a nadväzností s využitím komparatívnych výhod územia. V rámci týchto súvislostí musia jednotlivé projekty zabezpečovať rozvoj rôznych oblastí (doprava, ľudské zdroje, občianska vybavenosť, a pod.)

3.1.2 Vízia programu

Obec svoju hospodársku, sociálnu a environmentálnu politiku formulovanú cieľmi naplňuje hlavne realizáciou konkrétnych projektov. Pre obec je možno víziu rozvoja definovať týmito strategickými cieľmi:

1. Zlepšenie infraštruktúry
2. Rozvoj turistického ruchu
3. Riešenie životného prostredia

Zlepšenie základnej infraštruktúry

Tento strategický cieľ je postavený na vízií, že obec spoločne so svojimi partnermi zlepší kvalitu života obyvateľov predovšetkým:

- tým, že vybudovaním plne funkčných prvkov infraštruktúry vytvorí dobré podmienky pre príjemné a bezproblémové bývanie jej obyvateľov
- zlepší starostlivosť o ich životné potreby (sociálne, zdravotné, bytové) a zvýši ich kvalitu života podporou kultúry, športu a vzdelávania

Na základe vytvorenia týchto podmienok očakáva aj spätnú väzbu a väčšiu iniciatívu obyvateľov na ďalší dynamický rozvoj obce.

Rozvoj podnikania a ľudských zdrojov

Vízia v tejto oblasti predstavuje vytváranie podmienok pre využívanie prírodného a ľudského potenciálu obce pre ekonomický rozvoj.

- prípravu partnerstiev, podnikateľských podmienok a ponúk potenciálu obce pre získavanie podnikateľov a zakladaniu podnikov
- posilňovanie podmienok pre rozvoj poľnohospodárstva s modernými technológiami aj s podporou malopodstatiteľov pre environmentálnu výrobu potravín

Tvorba týchto podmienok prispeje k zvýšeniu ekonomickej úrovne obce: Okrem obchodného prínosu prinesie ďalší rozvoj ľudských zdrojov a následne zvýšenie kvality života.

Riešenie životného prostredia

Vízia formuluje stratégiu pre životné prostredie a zachovanie kultúrneho a prírodného dedičstva obce v týchto smeroch:

- na odstránenie chýb z minulosti, zlepšenie životného prostredia v oblasti odpadového hospodárstva, zveľadenie obce a zvýšenie atraktívnosti obce
- ochranu prírodného a kultúrneho dedičstva, zabezpečenie zvýšenia vedomia obyvateľov s väzbou na cieľavedomé zveľadovanie a využívanie zdrojov

Tento strategický cieľ vedie k podpore predchádzajúcich cieľov s ohľadom na trvalo udržateľný rozvoj obce.

3.1.3 Cieľové skupiny stratégie

Cieľová skupina:

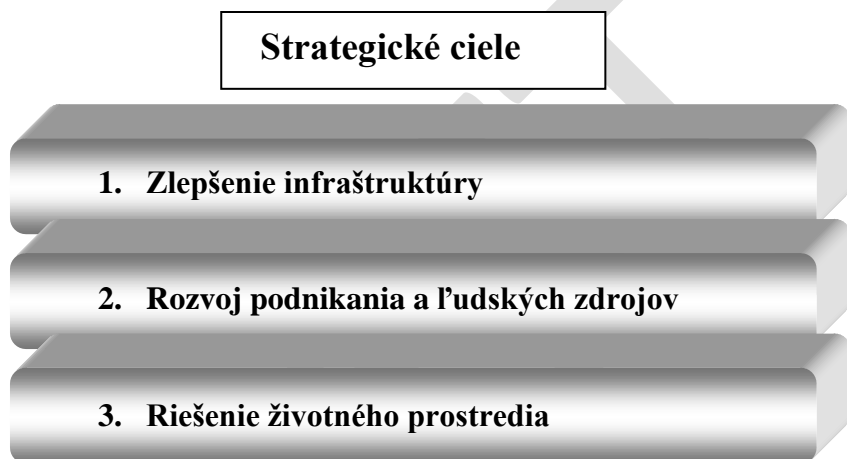
- obyvatelia obce na základe výsledkov programu a jeho realizácie formou projektov
- zastupiteľstvo, starosta, ktorí majú záujem o rozvoj svojho územia a zvýšenie kvality života obyvateľov
- manažéri samosprávy úradu VUC, ktorí koordinujú a inicializujú rozvojové programy regiónu a poskytujú podporu na rozvoj

Profitujúce skupiny:

- samosprávne a štátne orgány pri správe územia a ochrane prírodného a kultúrneho dedičstva
- široká domáca a zahraničná verejnosť na základe realizovaných projektov rozvoja a využívania produktov realizovaných projektov
- obyvatelia a nezamestnaní, ktorí získajú príležitosť zamestnania pri zabezpečovaní jednotlivých projektov rozvoja
- manažéri a kľúčové osobnosti pri vytváraní partnerstiev v oblasti podnikania
- rozvojové agentúry a SME pri poskytovaní finančnej pomoci a následne pri rozvoji ekonomických aktivít

3.1.4 Strategické ciele

Sú formulované v súlade s analýzou problémov obce, možnosťami ich riešenia ako aj s ohľadom na využitie potenciálu územia pre ďalší rozvoj aj vo vzťahu k regionálnej stratégii SR a VÚC. Na základe zhodnotenia zhromaždených informácií, ich analýzy a stanovených predpokladov navrhuje obec na obdobie 2015 až 2020 (s víziou do roku 2025) nasledujúce strategické ciele:

Tieto strategické ciele definujú stratégiu programu obce. Ich podrobný popis je vykonaný v nasledujúcej štruktúre:

- a) Porovnanie strategických cieľov s cieľmi vyšších programových dokumentov (Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, PHSR KSK).
- b) Definícia špecifických cieľov (relevantnosť voči strategickým cieľom)
- c) Definovanie priorít jednotlivých cieľov (dotazník poslancov - odsúhlasenie cieľov a priorít)
- d) Možnosť naplnenia cieľov realizáciou projektov (formou návrhu typových projektov a možnosťou zabezpečenia v rámci fondov EU)
- e) Spôsob zabezpečenia stratégie (finančné, časové, organizačné) a jej riadenie je popísané v samostatnej kapitole

Je potrebné poznamenať, že štruktúra strategických cieľov (všeobecná úroveň) programu obce je tvorená aj s ohľadom na možné zjednotenie strategických cieľov na úrovni VÚC a blízkych mikroregiónov. Z uvedeného a na základe predbežnej analýzy vyplývajú špecifické ciele, opatrenia a úlohy konkretizované podľa podmienok obce. Ich priority sú určené záverečným schválením programu.

3.1.5 Relevantnosť strategických cieľov obce voči vyšším programom

Porovnanie súladu cieľov je vykonané z dôvodu možnosti čerpania podporných finančných prostriedkov z fondov SR a EÚ a pre koordináciu rozvoja regiónu KSK. Porovnanie strategických cieľov je vykonané vo vzťahu k cieľom Národnej stratégie regionálneho rozvoja, operačným programom a k programu rozvoja PHSR KSK.

a) Národná stratégia regionálneho rozvoja SR 2014 – 2020

Vízie a ciele národnej stratégie sa vzťahujú na obdobie do roku 2030. Ťažiskom dokumentu sú rozvojové priority štátu pre programové obdobie 2014-2020, ktoré majú viesť k splneniu vytýčených významných národných cieľov.

Uvedený materiál je v súlade s inými strategickými a koncepcnými dokumentmi, a to so stratégiou Európa 2020, Dunajskou stratégiou, apod. V oblasti územného rozvoja je stratégia koordinovaná s Koncepciou územného rozvoja Slovenska. V národnej stratégii je podpora týchto prioritných oblastí SR

1. Ľudské zdroje – zvýšenie kvality ľudského kapitálu
2. Ekonomická výkonnosť a konkurencieschopnosť hospodárstva
3. Štrukturálne zmeny
4. Poznatkovo orientovaná ekonomika
5. Ochrana a tvorba životného prostredia

V spolupráci s vyššími územnými celkami boli definované strategické ciele regiónov na najbližšie roky v súlade s prioritami stratégie Európa 2020. Pre KSK boli definované tieto strategické ciele (v troch oblastiach: hospodárskej, sociálnej a environmentálnej).

1. Zastavenie vytlačania pracovnej sily z trhu práce
2. Rozvoj vidieka podporou odbytu domácej poľnohospodárskej produkcie
3. Hľadanie alternatív k trhu práce pre pracovnú silu, ktorá z dôvodu
4. Posilňovanie regionálnej identity podporou rozvoja občianskej spoločnosti
5. Posilňovanie regionálnej identity podporou rozvoja sociálnych ľudských práv
6. Posilňovanie regionálnej identity cestou podpory rozvoja dobrovoľníctva
7. Posilňovanie regionálnej identity cestou ochrany kultúrneho dedičstva
8. Posilňovanie regionálnej identity ochranou prírodného dedičstva

Cieľ národnej stratégie predstavuje pokračovanie trendu približovania sa úrovni EÚ, zvyšovanie konkurencieschopnosti Slovenska a jeho regiónov, a tiež zvýšenie kvality života občanov Slovenskej republiky.

Nedostatkom pre koordináciu PHSR obce je, že zatiaľ neexistuje program na úrovni mikroregiónu. V rámci ďalšieho programovacieho cyklu má byť program obce aktualizovaný v súlade s touto stratégiou a partnerstvom susedných obcí.

Podobne v tomto štádiu spracovania PHSR obce nie k dispozícii ani rozpracovaný PHSR KSK na roky 2015 – 2022. Z toho dôvodu pre posúdenie relevantnosti bol braný PHSR KSK na roky 2008 – 2015 a strategické ciele definované v národnej stratégii

Ciele obce sú v súlade s národnou stratégiou v častiach: 2. Zvýšiť mieru kohézie a zlepšiť kvalitu života, 3. Vybudovať kvalitnú dopravnú a technickú infraštruktúru, 4. Skvalitniť služby pre rozvoj všetkých skupín obyvateľstva, 5. Stabilizovať vidiecku krajinu s ohľadom na produkčnú funkciu i prírodných hodnôt

b) Relevantnosť voči operačným programom

Operačné programy sú relevantné k strategickým cieľom národnej stratégie. Relevantnosť strategických cieľov obce voči operačným programom je vyjadrená v kapitole „Možnosť zabezpečenia cieľov projektmi z fondov EU.“

Prehľad programov na roky 2014 – 2020

P. č.	Operačné programy	Riadiaci orgán
1.	Výskum a inovácie	MŠVVŠ SR
2.	Integrovaná infraštruktúra	MDVRR SR
3.	Ľudské zdroje	MPSVR SR
4.	Kvalita životného prostredia	MŽP SR
5.	Integrovaný regionálny operačný program	MPRV SR
6.	Efektívna verejná správa	MV SR
7.	Technická pomoc	ÚV SR
8.	Program rozvoja vidieka	MPRV SR
9.	Rybné hospodárstvo	MPRV SR
10.	Programy EÚS	-

Tento dokument je otvorený. V danej etape je zameraný na operačné programy, ktoré sa týkajú hlavne rozvoja miestnej samosprávy. Sú to:

- IROP - Integrovaný regionálny operačný program
- PRV - Program rozvoja vidieka
- KZP - Kvalita životného prostredia
- EVS - Efektívna verejná správa

c) Relevantnosť voči PHSR KSK

PHSR KSK na roky 2016 – 2022 je v súčasnosti rozpracovaný. Súčasné smerovanie kraja je realizované stratégiou na r.2008 – 2015. Nová stratégia KSK obsahuje 8 strategických cieľov a špecifických cieľov, ktorých je celkovo v stratégii 20. Prioritné špecifické ciele rozvoja sú:

Hospodárska oblasť

- 1.1 Tvorba nových pracovných miest v IT oblasti,
- 1.2 v oblasti znalostnej ekonomiky,
- 1.3 v oblasti kreatívneho priemyslu,
- 1.4 v oblasti logistického priemyslu,
- 2.1 podporou miestnych distribučných a spracovateľských sietí,
- 2.2 podporou vzniku miestnych produktov v oblasti vidieckeho turizmu
- 3.1 Podpora rozvoja komunitného spôsobu života

Sociálna oblasť

- 4.1 podpora rozvoja spoločenskej zodpovednosti podnikania
- 4.2 podpora zvyšovania občianskej participácie podporou združovania obyvateľov
- 5.1 skvalitňovanie poskytovania sociálnych služieb
- 5.2 zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva
- 5.3 skvalitnenie systému vzdelávania
- 6.1 podpora vzniku a činnosti Regionálneho centra dobrovoľníctva
- 6.2 podpora budovania infraštruktúry dobrovoľníctva
- 7.1 zachovanie kultúrneho dedičstva

Environmentálna oblasť

- 8.1 budovanie technickej a sociálnej infraštruktúry
- 8.2 zlepšenie kvality povrchových a podzemných vôd
- 8.3 zvýšenie kvality ovzdušia využívaním obnoviteľných zdrojov energie

8.4 zvýšenie objemu materiálového zhodnocovania odpadov

8.5 uchovanie a zveľaďovanie prírodného dedičstva

Ciele obce sú v súlade s vybraným cieľmi tém. Sú to hlavne Rozvoj podnikania, Zlepšenie ponuky sociálnych služieb, Tvorba krajiny a protipovodňová ochrana, Rozvoj infraštruktúry.

3.1.6 Štruktúra cieľov

a) Strategické ciele

1. Zlepšenie infraštruktúry
2. Rozvoj turistického ruchu
3. Riešenie životného prostredia

b) Špecifické ciele

1. Zlepšenie infraštruktúry

1.1 Zlepšenie dopravnej, informačnej a miestnej infraštruktúry

- 1.1.1 Zlepšenie miestnej infraštruktúry a príslušenstva
  - 1.1.1.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií a prístupových ciest
  - 1.1.1.2 [Rekonštrukcia hlavnej cesty](#)
  - 1.1.1.3 Dobudovanie chodníkov
  - 1.1.1.4 [Rekonštrukcia OcÚ \(Dom kultúry\)](#)
  - 1.1.1.5 Zriadenie parkoviska
  - 1.1.1.6 Modernizácia verejného osvetlenia
  - 1.1.1.7 [Vybudovať dopravné značenie](#)
  - 1.1.1.8 [Rekonštrukcia /prestavba hasičskej zbrojnice](#)
- 1.1.2 Budovanie informačných a komunikačných sietí
  - 1.1.2.1 Vytvorenie a publikovanie informačného materiálu o obci
  - 1.1.2.2 Využitie káblovej televízie (modernizovať) a internetu pre propagáciu obce
  - 1.1.2.3 [Skvalitniť kamerový systém \(rozšíriť, optická sieť\)](#)
  - 1.1.2.4 [Rekonštrukcia obecného rozhlasu \(technické zlepšenie, počuteľnosť\)](#)
  - 1.1.2.5 [Zriadiť informačné tabule v obci](#)

1.2 Zlepšenie sociálnej, zdravotnej a bytovej starostlivosti

- 1.2.1 Zlepšenie sociálnej starostlivosti a služieb
  - 1.2.1.1 [Podpora](#) opatrovateľskej služby pre starých a chorých
  - 1.2.1.2 [Prestavba starej MŠ na stacionár](#)
  - 1.2.1.3 Rozvoj nových služieb obyvateľstvu
- 1.2.2 Riešenie bytov a sociálnych problémov rómskeho etnika
  - 1.2.2.1 [Spracovanie komunitného plánu](#)
  - 1.2.2.2 Výstavba nových sociálnych bytov pre Rómov
  - 1.2.2.3 [Zlepšenie aktivít pre integráciu rómskych spoluobčanov](#)

1.3 Rozvoj podmienok pre vzdelávanie, kultúru a šport

- 1.3.1 Zlepšenie podmienok pre kultúrny život
  - 1.3.1.1 Podpora [folklórnym a umeleckým](#) skupinám (Vydumanec, Sedmokráska)
  - 1.3.1.2 Podpora rozvoju nových klubov a kultúrnych spolkov
  - 1.3.1.3 [Dokončenie úprav cintorína](#)
  - 1.3.1.4 [Rekonštrukcia domu kultúry \(strecha, zateplenie, rozvody, spolu s OcÚ\)](#)
- 1.3.2 Zlepšenie podmienok pre vzdelávanie

- 1.3.2.1 **Vybudovanie novej MŠ**
- 1.3.2.2 **Rekonštrukcia budovy ZŠ (zlepšiť energetickú efektívnosť)**
- 1.3.2.3 **Podpora základnej školy a jej aktivít (družina, učitelia, jazyková škola)**
- 1.3.2.4 **Program vzdelávania Rómov (dospelých, žien a detí)**
- 1.3.2.5 **Riešenie bezpečnosti žiakov (prechod na hlavnú ulicu)**
- 1.3.3 **Zlepšenie podmienok pre šport**
  - 1.3.3.1 **Podpora rozvoju nových športových klubov**
  - 1.3.3.2 **Výstavba športového areálu/ multifunkčné ihrisko**
  - 1.3.3.3 **Zriadiť posilňovňu (priestory kultúrneho domu)**

2. Rozvoj podnikania a ľudských zdrojov

2.1. Tvorba podmienok podnikania a rovoja ľudských zdrojov

- 2.1.1 **Rozvoj poľnohospodárskej výroby a podmienok vidieckej turistiky**
  - 2.1.1.1 **Organizovanie školení a vzdelávania pre podnikateľov**
  - 2.1.1.2 **Podpora poľnohospodárskym podnikom a malým farmárom**
  - 2.1.1.3 **Podpora projektom zameraných na turistiku a agroturistiku**
- 2.1.2 **Tvorba ponúk (produktov) obce**
  - 2.1.2.1 **Spracovať koncepciu rozvoja CR pre podmienky obce**
  - 2.1.2.2 **Obnova kultúrnych a remeselných tradícií obce**
  - 2.1.2.3 **Budovanie cyklotras s väzbou na mikroregión**
  - 2.1.2.4 **Zviditeľniť Slaný jarok (slané pramene)**

2.2. Rozvoj spolupráce s podnikateľmi, obcami a propagácia obce

- 2.2.1 **Tvorba koncepcie a dokumentácie rozvoja obce**
  - 2.2.1.1 **Aktualizácia územného plánu obce**
  - 2.2.1.2 **Spracovanie plánu spoločenských a kultúrnych akcií v obci**
  - 2.2.1.3 **Analýza a koncepcia využitia potenciálu vlastných zdrojov obce**
- 2.2.2 **Tvorba partnerstiev pre podnikanie**
  - 2.2.2.1 **Plán spolupráce so susednými obcami a MAS**
  - 2.2.2.2 **Vyhľadávanie záujemcov o podnikanie (rozvojový marketing)**

3. Riešenie životného prostredia

3.1 Zlepšenie kvality životného prostredia

- 3.1.1 **Dobudovanie odpadového hospodárstva**
  - 3.1.1.1 **Výstavba kanalizácie a čističky**
  - 3.1.1.2 **Likvidácia divokých skládok**
  - 3.1.1.3 **Zefektívnenie separovaného zberu odpadov**
  - 3.1.1.4 **Eliminácia znečistenia od septikov a žump**
- 3.1.2 **Skrášlenie obce**
  - 3.1.2.1 **Vyčistenie a úpravy potokov (Roňava, Staré koryto)**
  - 3.1.2.2 **Úpravy priestranstiev (zeleň, zemné úpravy)**

3.2 Obnova a využitie krajiny

- 3.2.1 **Zveľadenie a využitie krajiny**
  - 3.2.2.1 **Koncepcia revitalizácie územia (pod žel..stanicou, pri obecnej studni, pošte)**
  - 3.2.2.2 **Vybudovať oddychové zóny (lavičky, detské ihrisko, apod.)**
  - 3.2.2.3 **Podpora obnovy pôdy pre tradičné poľnohospodárstvo**

3.2. Špecifické ciele programu

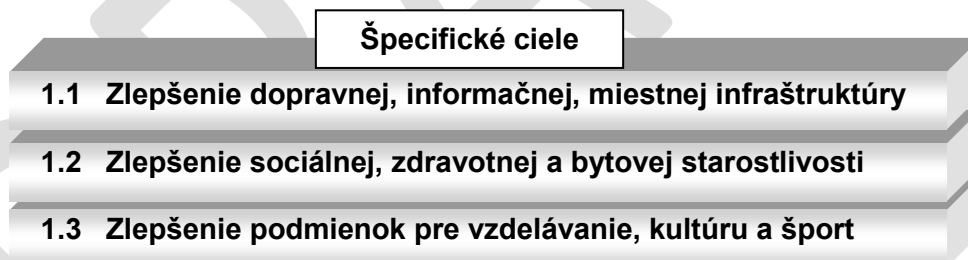
Tri strategické ciele programu (Zlepšenie infraštruktúry, Rozvoj podnikania a ľudských zdrojov. Riešenie životného prostredia) vyjadrujú súčasne aj priority riešenia problémov obce. Podrobnejšie stanovenie priorít na úrovni špecifických cieľov je vykonané v tabuľke (dotazník poslanca) ohodnotením týchto cieľov. Zoznam aktivít alebo typových projektov pre zabezpečenie cieľov je uvedený v ďalšej časti.

Sprievodnými cieľmi programu v rámci programového cyklu by malo byť:

- Hľadať možnosti medzinárodnej spolupráce a pomoci podnikateľským subjektom s väzbou na región v rozvoji ich aktivít
- Rozvinúť spoluprácu na oficiálnom poli s VUC, v spolupráci so štátnou správou a predovšetkým v oblasti kontaktov medzi jednotlivými obcami, blízkymi mikroregiónmi a hlavne podnikateľskými subjektmi
- Analyzovať situáciu v regióne a vykonávať rozvojový marketing pre hlavné smery stratégie a podporovať jeho propagáciu
- Zvyšovať dynamiku rozvoja informačnej infraštruktúry, hlavne v oblasti komunikácie na báze internet

Popis cieľov je vykonaný s ohľadom na zabezpečenie ich naplnenia pomocou konkrétnych projektov v časti „Možnosť zabezpečenia cieľov projektmi z fondov“. V tejto kapitole je určená aj relevantnosť cieľov programu k cieľom operačných programov IROP, PRV a KZP.

3.2.1 Strategický cieľ č.1 – Zlepšenie základnej infraštruktúry

Špecifický cieľ č.1.1 - Zlepšenie dopravnej, informačnej a miestnej infraštruktúry

Nadviazať na prioritu regiónu KSK, uprednostňovať budovanie infraštruktúry pre turistiku u obcí bez ekonomického zázemia, riešiť stav cestných komunikácií, dobudovať chodníky, odstavné a parkovacie plochy, prístrešky pre cestujúcich, sprístupniť obec úpravou miestnych ciest (vo vzťahu k ľahšej dostupnosti širšieho okolia turistov, investorov, podnikateľov), rekonštrukcie verejného osvetlenia, lepšie využiť miestne budovy apod.

Oblasť informácií a komunikácie je smerovaná do dvoch častí. Prvou je zvýšenie iniciatívy obyvateľstva lepšou informovanosťou cestou internetu siete prípadne výstavbou káblovej televízie (pre obyvateľov aj pre zábery turistiky). Druhá časť je nasmerovaná na zlepšenie informovanosti o obci voči okoliu (poskytovaním informácií pre širokú verejnosť).

I v tomto prípade je možnosť využitia fondov EU na modernizáciu siete,

Špecifický cieľ č. 1.2 - Zlepšenie sociálnej, zdravotnej a bytovej starostlivosti

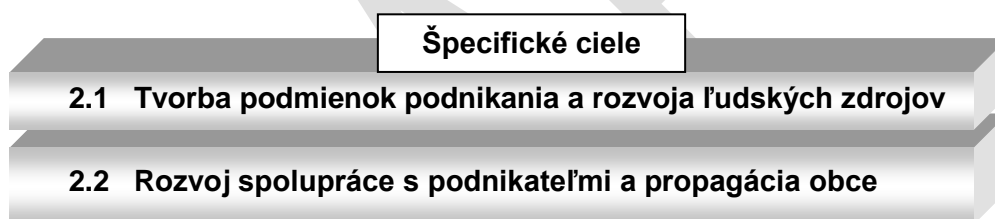
Úlohou je zlepšiť sociálne služby. Hlavne podporiť a zabezpečiť starostlivosť o starých a chorých občanov, s možnosťou využitia existujúcich zariadení v rámci mikroregiónu, rozšírenia zdravotného strediska apod. Pre oblasť sociálnych služieb je potrebné spracovať koncepciu napr. vo forme komunitného plánu.

Významná je výstavba infraštruktúry v súvislosti s novou výstavbou rodinných domov. V bytovej oblasti je úlohou zabezpečovať pozemky a s nimi súvisiace rozširovanie inžinierskych sietí, modernizácia štruktúry a rozšírenie služieb.

Špecifický cieľ č. 1.3 - Zlepšenie podmienok pre vzdelávanie, kultúru a šport

Má prispieť k zvýšeniu kvality života obyvateľov obce a zvýšeniu prítlačivosti jej vidieckeho charakteru. Je potrebná rekonštrukcia budov v správe obce. Akcie smerujú na rekonštrukciu a modernizáciu školských objektov, rozšírenie a modernizáciu športových ihrísk, podporu športovým oddielom a dobrovoľnému hasičskému zboru, (oprava požiarnej zbrojnice). Tiež je potrebná snaha obnoviť tradície a kultúrne spolky.

3.2.2 Strategický cieľ č.2 – Rozvoj podnikania a ľudských zdrojov

Špecifický cieľ č. 2.1 – Tvorba podmienok podnikania a rovoja ľudských zdrojov

Limit rozvoja územia určuje ÚPD. Možnosti obce je potrebné zhodnotiť tak, aby navrhnutá ponuka bola zaradená v rámci mikroregiónu. Do produktov je možno zaradiť aj akcie obce, ktoré by mali mať pravidelný charakter v spojení s vidieckou turistikou. Potenciál obnovenia atraktivity je v hľadaní využitia významných hodnôt územia, pamiatok, prameňov budovaním ubytovacích, stravovacích kapacít, areálov rekreácie a športu v spolupráci s mikroregiónom, resp. v rámci cezhraničnej spolupráce.

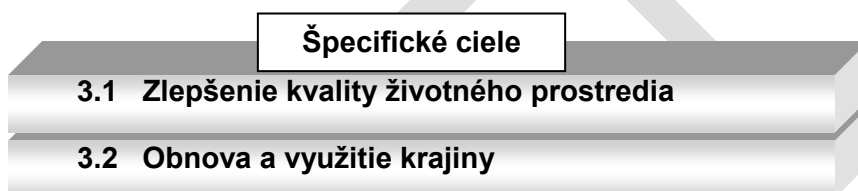
Agroturistiku zamerať na využitie poľnohospodárskych daností územia vhodných so službami v oblasti výroby environmentálnych potravín a bývania v súkromí. Využívanie úrodnej pôdy s ohľadom na nové ekologické požiadavky trhu znamená zvýšiť pridanú hodnotu. Orientovať sa na malých farmárov a malopestovateľov. Investície smerovať nielen do prvovýroby ale aj do finálneho spracovania produktov z obilnín, ovocia a zeleniny ako aj ďalších tradičných foriem (napr. včelárstvo, ovocinárstvo). V súlade s tradíciou územia môže prispieť k zvýšeniu zamestnanosti a dlhodobému rozvoju.

Pre rozvoj agroturistiky obec musí zvýšiť vplyv a získať podnikateľov, aby zavádzali environmentálne technológie spracovania potravín, vykonať analýzu pre budovanie agrofariem. Súčasťou má byť program vzdelávania. Rozhodujúce investície sú na rozširovanie cykloturistických trás s väzbou na mikroregión.

Špecifický cieľ č. 2.2 Rozvoj spolupráce s podnikateľmi a propagácia obce

Dôležitými aktivitami obce má byť rozvoj spolupráce podnikateľov a propagácia. Je to cieľ rozvoja vlastných aktivít obce. Obec nemá dostatok majetku vhodný k zhodnoteniu pre dlhodobý výnos kapitalizáciou svojich prostriedkov preto musí hľadať prostriedky na realizáciu cieľov prostredníctvom firiem, kultúrnych fondov, nadácii ako aj fondov EU. Obec musí vyvinúť úsilie na zvýšenie vplyvu na podnikateľov pre získanie prostriedkov. Zamerať sa na získavanie kontaktov, poskytovať informácie podnikateľom a neustále propagovať zámery obce, podporovať projekty, vykonávať celkovú propagáciu obce navonok formou ponuky poskytovaných produktov turistiky a agroturistiky, položiť dôraz na informatizáciu podnikateľov a partnerov cez internet, vykonávať marketing a neustále vyhodnocovať záujem. Úlohou je zlepšiť a zintenzívniť spoluprácu v rámci MAS.

3.2.3 Strategický cieľ č.3 - Riešenie životného prostredia

Špecifický cieľ č. 3.1 – Zlepšenie kvality životného prostredia

Prioritou je dobudovanie kanalizácie a výstavba ČOV, odvedenie povrchových splaškových vôd. Z hľadiska povodňových opatrení je potrebná úprava a vyčistenie potokov. Pozornosť venovať odpadu, čiernym skládkam, účinnejšiemu odvozu odpadu a separovanému zberu odpadu. Sústrediť sa predovšetkým na rómsku osadu, kde sú najväčšie zdroje znečistenia. Dlhodobou úlohou je zlepšovanie prostredia obce (skultúrnenie priestranstiev obce, obnova a lepšie využitie historických objektov, skrášlenie ulíc a úpravy priestranstiev zeleňou z hľadiska turistiky a agroturistiky.

Špecifický cieľ č. 3.2 – Obnova a využitie krajiny

Opatrenia cieľa obnovy krajiny a rozvoja smerujú na podporu rozvoja turistiky a agroturistiky s úlohami skultúrnenia a zveľadenia obce, dotvorenie zelene a tiež na projekty pre dennú rekreáciu. Vzhľadom k hodnotám obce zamerať aj na riešenie o ich využívaní. Riešenie si vyžaduje zabezpečenie čistoty potokov a predovšetkým okolie rómskej osady. Pozornosť si zasluhuje ochrana významného archeologického a prírodného územia.

4. Programová časť

4.1 Zabezpečenie stratégie programu

Výstupy z nadradených strategických rozvojových dokumentov a lokálnej stratégie rozvoja majú nasledujúce prieniky.

- a) Rozvoj bývania v nových lokalitách a podpora bývania v obci
- b) Rozvoj podmienok pre podnikanie v obci so zameraním na turistiky a agroturistiky

- c) Ochrana prírody a krajiny, podpora prvkov ekologickej stability, zachovanie hodnôt
- d) Zariadenia pre podporu sociálnych služieb
- e) Zariadenia a koridory dopravných tratí (železnica, cesty)
- f) Odpadové hospodárstvo – kanalizácia, zber, triedenie odpadu
- g) Rozvoj podmienok pre rozvoj pešej turistiky a cykloturistiky (turistické trasy, cyklotrasy)
- h) Rozvoj služieb pre kultúru, vzdelávanie, šport, rekreáciu (dom kultúry, školy, ihriská)

Pri realizácii cieľov majú byť uplatnené nasledujúce nástroje:

- Zabezpečenie informovanosti obyvateľstva, podnikateľov a predstaviteľov samosprávy možnostiach podpor z fondov SR, EU
- Financovanie rozvojových projektov obce a u vybraných subjektov v súlade s pravidlami EU pre štrukturálne fondy
- Spolupráca so susednými obcami, mikroregiónmi, štátnou správou, samosprávou a miestnymi rozvojovými agentúrami
- Zabezpečenie územného plánu s nadväzujúcou komplexnou analýzou územia, ktorá bude tieto plány ďalej rozvíjať o prvky nepodchytené, napríklad v oblasti sociálnej, podpory rozvoja zamestnanosti, obnovy kultúrnych tradícií apod.

Stratégia definovaná cieľmi je zabezpečovaná v týchto častiach:

- a) stanovením hlavných rozvojových aktivít (vo forme návrhu projektov)
- b) stanovením plánu (priority, finančné a časové ohodnotenie, postup aktivít)
- c) organizáciou a manažmentom programu (pre cyklický a iteračný proces programovania)

4.2 Návrh projektov na realizáciu programu

4.2.1 Návrh hlavných rozvojových aktivít

Sú stanovené na podporu plnenia cieľov. Výber aktivít je vykonaný na základe analýzy potenciálu a hodnotenia reálnosti cieľov. Toto hodnotenie je podložené návrhom typových projektov, ktoré sú vhodné pre akčný plán realizácie cieľov. Selekcia možných aktivít je vykonaná podľa toho ako môžu aktivity prispieť svojim podielom k rozvoju. Presnejší pohľad je možný až na základe spracovania príslušných koncepcií, analýz a rozborov pre cieľové aktivity a UPD, ktoré k cieľom vytvárajú nielen možnosti ale aj limity pre rozvoj územia.

Zoznam navrhovaných projektov okrem zhodnotenia reálnosti cieľov umožňuje odhadnúť rozsah finančného zabezpečenia cieľov a ich rozloženie v časovom horizonte stanovenom pre stratégiu programu. Návrh typových projektov slúži pre ohodnotenie reálnosti cieľov s ohľadom na zdroje (čas, financie, ľudské zdroje) v častiach:

- ohodnotenie rozsahu
- ohodnotenie nákladov
- stanovenie časového horizontu
- spôsobu zabezpečenia realizácie

Definované ciele obce vychádzajú z potrieb a ich prejednávania a zjednotenia na úrovni zástupcov obce. Do rámca programu obce bola z hľadiska projektov zakomponovaná hlavne táto problematika:

- [konceptia rozvoja územia](#)

• modernizácia infraštruktúry (dopravná, obslužná, technická)
• rozvoj podnikania v oblasti poľnohospodárskej výroby a turistiky
• obnova remesiel, kultúrnych tradícií a folklórnych zvykov vidieka
• riešenie sociálnych služieb v obci
• riešenie infraštruktúry v súvislosti s rozvojom novej IBV
• získavanie potenciálnych investorov pre zaujímavé projekty
• možnosti vidieckej turistiky, agroturistiky
• riešenie nadväzujúcej infraštruktúry a služieb
• cyklotrasy a trasy pre pešiu turistiku
• cielená výchova, informovanie obyvateľov
• komplexné zvel'adenie priestranstiev obce
• zlepšenie priestorových podmienok pre kultúru a školy

Pre odhad finančného zabezpečenia cieľov sa vychádza z ohodnotenia nákladov na projekty, ktoré riešia opatrenia programu. Je potrebné navrhovať také projekty, ktoré zabezpečia prílev investícií resp. dynamiku ďalšieho rozvoja. Obsah projektu určuje rozsah a spôsob zabezpečenia na základe stanoveného plánu.

4.2.2 Projekty rozvoja

Spracovanie projektu rozvoja plní tento účel a požiadavky:

- Služí pre prípravu a realizáciu akcie zameranej na ciele programu. Je chápaný ako proces (súbor činností) od prípravy, spracovania projektovej dokumentácie až po realizáciu a vyhodnotenie (nie je to len projektová dokumentácia).
- Spracovanie vyžaduje čas, odbornú zdatnosť, kvalitné informácie a použitie rôznych metód. Výber metód je vykonaný podľa cieľa, typu projektu a rozsahu riešenia. V častiach musí dodržať štandardne formalizovaný postup a obsah.
- Každý projekt uchádzajúci sa o finančnú podporu (granty v SR a EU) alebo nie musí zdôvodniť účelnosť, realizovateľnosť, životaschopnosť a zúročenie investovaných finančných prostriedkov. Rieši sa v plnej súčinnosti partnerov.
- Obsah projektu v zásade by mal by zodpovedať na otázky typu čo, kde, kto, ako, kedy, za koľko?. Výsledná dokumentácia (rôzneho zamerania má iný obsah, použité metódy, formalizované pravidlá a štruktúru napr. projekt stavby, informačný systém, projekt vzdelávania). Vo všeobecnosti v zmysle projektového riadenia, projekt obsahuje:
  - Identifikáciu projektu (zadanie projektu, cieľ)
  - Zdôvodnenie projektu (porovnanie prínosov, rizík a nákladov projektu)
  - Popis a charakteristiky projektu (rozsah projektu, výstupy, obmedzenia)
  - Časový harmonogram projektu (plán aktivít projektu v čase a zodpovednosť)
  - Finančný plán projektu (vytvorenie porovnávacej základne projektu)
  - Manažment, monitoring a hodnotenie (organizácia, štruktúra, kritéria, skutočnosť)

4.2.3 Zoznam projektov rozvoja

Zoznam je špecifikovaný vo forme návrhu takých typových projektov pre jednotlivé špecifické ciele, ktoré zabezpečujú realizáciu stratégie obce.

Strategický cieľ 1 – Zlepšenie infraštruktúry

1.1 Zlepšenie dopravnej, informačnej a miestnej infraštruktúry

☐ Projekty rekonštrukcie miestnych, prístupových ciest a príslušenstva
☐ Projekt rekonštrukcie hlavnej cesty (VUC)
☐ Projekt dobudovania chodníkov a zariadenia parkovísk
☐ Projekt rekonštrukcie obecného úradu (dom kultúry)
☐ Projekt rekonštrukcie hasičskej zbrojnice
☐ Projekt parkovísk
☐ Projekt modernizácie verejného osvetlenia
☐ Projekt dopravného značenia
☐ Projekty rekonštrukcie a modernizácie miestneho rozhlasu a káblovej TV
☐ Projekt kamerového systému (rozšíriť, skvalitniť, optická sieť)
☐ Projekt informačných tabúl v obci

1.2 Zlepšenie sociálnej, zdravotnej a bytovej starostlivosti

☐ Komunitný plán
☐ Prestavba starej MŠ na stacionár
☐ Projekt zlepšenia infraštruktúry pre Rómov
☐ Plán zabezpečenia verejného poriadku a bezpečnosti v obci

1.3 Zlepšenie podmienok pre vzdelávanie, kultúru a šport

☐ Projekty úprav cintorína
☐ Projekt rekonštrukcie domu kultúry (strecha, zateplenie, rozvody, spolu s OcÚ)
☐ Projekt výstavby novej MŠ
☐ Projekt rekonštrukcie ZŠ (energetickú efektívnosť, zateplenie)
☐ Projekt prechodu cez hlavnú ulicu pre žiakov
☐ Projekt výstavby športového areálu/ multifunkčného ihriska
☐ Projekt posilovne (priestory kultúrneho domu)
☐ Program vzdelávania pre rómske etnikum

Strategický cieľ 2 – Rozvoj podnikania a ľudských zdrojov

2.1 Tvorba podmienok podnikania a rozvoja ľudských zdrojov

☐ Analýza a koncepcia využitia potenciálu vlastných zdrojov obce
☐ Koncepcia rozvoja CR
☐ Plán pravidelných spoločenských, kultúrnych a športových akcií v obci
☐ Program vzdelávania pre ekologickú poľnohospodársku výrobu
☐ Projekt cyklotras s väzbou na mikroregión a MR
☐ Projekt využitia slaného minerálneho prameňa (Slaný jarok)
☐ Projekt strediska služieb farmárom a malopestovateľom

2.2 Rozvoj spolupráce s podnikateľmi a propagácia obce

☐ Projekt aktualizácie územného plánu
☐ Program vzdelávania pre ekologickú poľnohospodársku výrobu
☐ Plán spolupráce s partnermi (MAS, obce, podnikatelia, obyvatelia)
☐ Projekt informačného systému obce

Strategický cieľ 3 – Riešenie životného prostredia

3.1 Zlepšenie kvality životného prostredia

☐ Realizačný projekt výstavby kanalizácie
☐ Realizačný projekt výstavby čističky
☐ Projekt likvidácie divokých skládok
☐ Projekt vyčistenia potoka Staré koryto
☐ Projekt zefektívnenia zberu odpadu (recyklácia)

3.2 Obnova a využitie krajiny

☐ Projekt revitalizácie vybraného územia
☐ Projekt oddychových zón
☐ Projekty úprav voľných priestranstiev v obci

5. Realizačná časť

5.1 Problémy, ciele a projekty pre najbližšie obdobie (priority)

V tomto štádiu programovacieho cyklu sú prioritné ciele ohodnotené v rámci predloženého „Dotazníka starostov a poslancov“ - Odsúhlasenie cieľov a stanovenie priorit so stanovením stupnice hodnot: 1, 2, 3 (1 – najvyššia, 3 – najnižšia) pre špecifické ciele a ich opatrenia.

- a) Najdôležitejšie problémy, ktoré sú potrebné v obci naliehavo riešiť
1. Chýba kanalizácia v obci
  2. Materská škola je v dezolátnom stave
  3. V obci chýba stacionár
- ostatné
- zapojenie sa do partnerstiev (MAS Roňava, slabá aktivita)
  - zintenzívniť aktivity na zlepšovanie integrácie rómskych spoluobčanov
- b) Ciele, ktoré chce obec realizovať v najbližšej budúcnosti
- vyčistenie potokov (2 potoky: Roňava, Staré koryto)
  - dokončenie rekonštrukcie cintorína (úprava, parkovanie)
  - rekonštrukcia obecného úradu (dom kultúry)
  - kanalizácia v obci
  - vybudovať ČOV (pomocou fondov)
  - zmeny v územnom pláne
  - obnova miestnych komunikácií
- c) Projekty, ktoré chce obec realizovať v najbližšej budúcnosti
- kanalizácia + ČOV
  - vybudovanie novej MŠ
  - prestavba starej MŠ na stacionár
  - dobudovať chodníky (pokračovať v projekte z r 2011-12)
  - rekonštrukcia OcÚ
  - obnova potokov (vyčistenie Starého koryta, Roňava)
  - projekt na zvýšenie zručností a pracovných návykov pre Rómov (do 15 rokov)

d) Očakávania od programu rozvoja obce (PHSR)

Starosta a obyvatelia obce predpokladajú, že program rozvoja im pomôže zlepšiť úroveň života v priestore obce. To znamená:

- Postupne odstraňovať súčasné problémy obce zaznamenané v časti „Hlavné problémy obce v súčasnosti (priority)“
- Naplňovať definované ciele realizáciou projektov, ktoré boli špecifikované v časti „Zoznam projektov“
- Získavať finančné prostriedky, nástroje a partnerov pre zabezpečenie realizácie cieľov stanovených v časti „Štruktúra cieľov“

5.2 Plán realizácie programu

Základom plánu programu je:

- stanovenie priorít (na úrovni špecifických cieľov)
- finančný plán (s jeho časovým rozlíšením),
- ktorý súčasne určuje aj harmonogram postupu jeho zabezpečovania (postup realizácie jednotlivých cieľov formou konkrétnych projektov).

Druhou podmienkou (podmieňuje aj prvú) je:

- organizácia a
- kvalitný manažment pre proces naplňovania plánu programu a jeho aktualizáciu

5.2.1 Finančný plán

Pre finančný plán je možno vychádzať zo súčasných podmienok a očakávaných predpokladov získavania zdrojov na realizáciu programu. Absolútne ohodnotenie nie je možné vykonať v tomto štádiu vzhľadom k nedostatku koncepčných podkladov pre ohodnotenie navrhovaných typových projektov. Budú upresňované v ďalšom cykle programovania. Východiskový odhad možno založiť na predpoklade, že najväčšie zdroje vyžadujú rozsiahle alebo komplikované projekty. Sú to predovšetkým ciele a projekty v nasledujúcich tabuľkách:

a) Ciele, ktoré chce obec realizovať v najbližšej budúcnosti

1.1.1.3	Dobudovanie chodníkov (bezpečnosť na hlavnej ceste)
1.1.1.4	Rekonštrukcia obecného úradu (Dom kultúry)
1.2.1.2	Prestavba starej MŠ na stacionár
1.2.2.1	Spracovanie komunitného plánu
1.3.1.3	Dokončenie úprav cintorína
1.3.1.4	Rekonštrukcia domu kultúry (strecha, zateplenie, rozvody, spolu s OcÚ)
1.3.2.1	Vybudovanie novej MŠ
2.2.1.1	Aktualizácia územného plánu obce
3.1.1.1	Výstavba kanalizácie a čističky
3.1.1.2	Likvidácia divokých skládok
3.1.2.1	Vyčistenie a úpravy potokov (Roňava, Staré koryto)

b) Projekty, ktoré chce obec realizovať v najbližšej budúcnosti

☐ Projekt rekonštrukcie obecného úradu (dom kultúry)
☐ Projekt dobudovania chodníkov
☐ Komunitný plán

☐ Prestavba starej MŠ na stacionár
☐ Projekty úprav cintorína
☐ Projekt výstavby novej MŠ
☐ Konceptia rozvoja CR
☐ Projekt aktualizácie územného plánu
☐ Realizačný projekt výstavby kanalizácie
☐ Realizačný projekt výstavby čističky
☐ Projekt likvidácie divokých skládok
☐ Projekt vyčistenia potoka Staré koryto

Pri realizácii možno použiť kombinovaného financovania projektov z rôznych zdrojov:

- pomocou národných a medzinárodných projektov
- zahraničnej finančnej pomoci
- prostredníctvom rozvojových programov SR
- pomocou zo štrukturálnych fondov EU a kohézneho fondu
- vlastnými investíciami podnikateľov
- pomocou bankových úverov
- z vlastných zdrojov obce

a) Verejné financovanie

Regionálny rozvoj je podľa § 4 ods. 1 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja je financovanie možné zo štátneho rozpočtu vrátane finančných prostriedkov z rozpočtových kapitol ministerstiev, zo štátnych účelových fondov, z rozpočtov vyšších územných celkov, z rozpočtov obcí.

b) Fondy EU

Sú to predovšetkým alokované zdroje na financovanie aktivít regionálneho rozvoja.

Regionálny rozvoj je prierezová problematika, ktorá reflektuje na všetky sociálnoekonomické aktivity, ktoré sa vykonávajú na určitom území. Existujúce finančné nástroje sa vyznačujú rozptýlenosťou a komplikovaným prístupom k nim.

c) Ďalšie zdroje:

Vlastné zdroje: Predajom, nájmom alebo je vložením majetku do podnikania, tiež možnou emisiou komunálnych obligácií s dlhou dobou splatnosti, apod.

Externé zdroje: Zvýhodnené úvery domácich a zahraničných finančných inštitúcií, ďalšie grantové schémy EU a iných vyspelých krajín.

Súkromné zdroje: fyzické a právnické podnikateľských subjekty alebo združenia podnikateľov v spojení so združením obcí/mikroregiónu

Presnejšia špecifikácia finančného rámca a alokácie finančných prostriedkov na realizáciu stratégie, jej konkrétnych opatrení a úloh bude vykonaná postupne na základe verejného schválenia predloženej stratégie rozvoja. Spresnenie finančného plánu bude riešené ako súčasť ďalšej etapy programovacieho cyklu programu.

- Je potrebné zdôrazniť, že možná výška získanej podpory EU uvedená predtým je zo štrukturálnych fondov. Tá je limitovaná vo väčšine prípadoch len kvalitou projektov. Môže byť teda podstatne vyššia ale aj nižšia.
- Za významnú oblasť na získanie finančnej pomoci je možno považovať aj fondy EU, ktoré sú mimo uvedeného rámca (štrukturálny, kohézny) ako aj štátne "granty" vyspelých krajín. Tieto možnosti sú podmienené princípom združovania a partnerstva.

Obce v rámci svojich kompetencií musia zabezpečovať činnosti a s nimi súvisiace náklady zo získaných verejných zdrojov a majetku. Vzhľadom súčasnemu rozpočtu obce a veľkosti

hmotného a nehmotného majetku je preto potrebné hľadať zdroje predovšetkým v oblasti fondov EÚ a v skupine ďalších zdrojov.

5.2.2 Štrukturálne a ďalšie podporné fondy EÚ

V SR nie je dostatok efektívnych finančných nástrojov na podporu regionálneho rozvoja mimo fondov EÚ. Z toho dôvodu je v ďalšej časti uvedený prehľad možnosti financovania z rôznych fondov. Na všetky operačné programy boli SR pridelené finančné prostriedky v celkovom objeme 15 329 374 992 eur

Zoznam operačných programov a ich alokácie:

P.č.	Operačné programy	Riadiaci orgán	Pridelené finančné prostriedky v EUR
1.	Výskum a inovácie	MŠVVŠ SR	2 266 776 537
2.	Integrovaná infraštruktúra	MDVRR SR	3 966 645 373
3.	Ľudské zdroje	MPSVR SR	2 204 983 517
4.	Kvalita životného prostredia	MŽP SR	3 137 900 110
5.	Integrovaný regionálny OP	MPRV SR	1 754 490 415
6.	Efektívna verejná správa	MV SR	278 449 284
7.	Technická pomoc	ÚV SR	159 071 912
8.	Program rozvoja vidieka	MPRV SR	1 545 272 844
9.	Rybné hospodárstvo	MPRV SR	15 785 000
	SPOLU		15 329 374 992

Ako už bola zmienka dôležité pre obec z hľadiska možnosti získania financií sú hlavne operačné programy: IROP - Integrovaný regionálny operačný program, PRV - Program rozvoja vidieka, KZP - Kvalita životného prostredia, EVS - Efektívna verejná správa.

Programy EÚS 2014 – 2020

P.č. Operačný program

Zodpovedný orgán

Programy cezhraničnej spolupráce:

1	Slovenská republika – Česká republika 2014-2020	MPRV SR
2	Slovenská republika – Rakúsko 2014 -2020	MPRV SR
3	Poľsko - Slovenská republika 2014-2020	MPRV SR
4	Maďarsko - Slovenská republika 2014-2020	MPRV SR
5	ENI Maďarsko – Slovensko – Rumunsko – Ukrajina	MPRV SR

Programy nadnárodnej spolupráce:

6	Stredná Európa 2014 – 2020	ÚV SR
7	Dunajský program 2014 – 2020	ÚV SR

Programy medzinárodnej spolupráce:

8	INTERREG	MH SR
9	ESPO	MDVRR SR
10	INTERACT	BSK a MH SR
11	URBACT	MDVRR SR

Ďalšie podporné programy EK:

- Horizont 2020,

- Intelligent Energy,
- Life, Kreatívna Európa 2014-2020, a iné.

Európske podporné fondy:

- Fond európskej pomoci pre najviac odkázané osoby (OP pomoci pre najviac odkázané osoby, Romovia, MPSVR SR), a iné

Ďalšie podporné programy:

- Švajčiarsky finančný mechanizmus,
- Nórsky finančný mechanizmus,
- Podporné programy UNDP, a iné.

Priority pre financovanie

Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014 – 2020 je zameraný na:

- podnikateľské prostredie priaznivé pre inovácie,
- infraštruktúru pre hospodársky rast a tvorbu pracovných miest,
- rozvoj ľudského kapitálu a zlepšenie účasti na trhu práce,
- udržateľné a efektívne využívanie prírodných zdrojov,
- modernú a profesionálnu verejnú správu.

5.3 Etapy a postup realizácie programu

Prvá časť kapitoly obsahuje hlavné etapy a procesy. V druhej časti formou tabuľky je odhadovaný časový harmonogram s % plnenia špecifických cieľov programu, ktoré súčasne vyjadrujú aj % čerpania zdrojov požadované na ich realizáciu. Absolútne čiastky na zabezpečenie cieľov formou projektov budú stanovené v ďalšom programovacom cykle.

5.3.1 Hlavné etapy programu

E1	Príprava spoločnej stratégie v rámci partnerstva
E2	Schválenie návrhu stratégie rozvoja a jej programového dokumentu
E3	Spresnenie programu (výber projektov, zodpovednosť, čas, financie)
E4	Realizácia a monitoring programu

Etapa E1

- informovanie obyvateľstva o stratégií obce
- návrh stratégie programu rozvoja obce
- hrubý návrh rozpočtu na príslušné obdobie vo vzťahu k programu
- zabezpečenie organizácie realizácie programu

Etapa E2

- analýza a výber cieľov pre spoločnú stratégiu
- podrobná definícia cieľov
- hodnotenie typových projektov pre naplnenie cieľov
- stanovenie pravidiel manažmentu programu a spolupráce

Etapa E3

- špecifikácia pravidiel, výber, spracovanie a hodnotenie projektov
- spresnenie vecného, časového a finančného plánu
- dojednávanie partnerstiev na realizáciu a financovanie programu
- spresnenie mier a ukazovateľov špecifických cieľov

Etapa E4

- sledovanie a kontrola realizácie projektov programu
- hodnotenie priebehu a výsledkov programu

- spracovanie správ k čerpaniu prostriedkov (z fondov a pod.)
- cyklická a iteračná aktualizácia opatrení a úloh cieľov programu (E1 až E4)

Rámcový časový harmonogram v tabuľke je odhad formou % plnenia jednotlivých cieľov do roku 2020 (vo vzťahu k cieľovému horizontu programu do roku 2025). Jednotlivé časové míľniky vyjadrujú súčasne aj % čerpania požadovaných zdrojov na realizáciu jednotlivých projektov. Konkrétne čiastky budú určené až po spracovaní ekonomického rozboru na základe zoznamu navrhovaných projektov v nasledujúcej etape programovacieho cyklu.

5.3.2 Nositelia programu a typových projektov rozvoja

V tejto časti je spracovaný návrh hlavných nositeľov realizácie cieľov programu rozvoja, stručné vymedzenie ich pôsobenia a zodpovednosti vo vzťahu k špecifikovaným typovým projektom, ktoré zabezpečujú ciele. Významní a v súčasnosti známi aktéri budú stanovený menovite, ostatní vo všeobecnej rovine v rámci príslušnej skupiny. Podrobnejší rámec organizačného a riadiaceho procesu má byť špecifikovaný v etape E1 a E2.

Hlavní aktéri (skupiny)

- Samospráva obce*
- Združenie obcí/mikroregiónu (MAS)*
- Samosprávny kraj (KSK)*
- Štátne inštitúcie (kataster, ochrana prírody, ŽP a pod.)(štát)*
- Vlastníci pôdy a spracovatelia poľnohospodárskych produktov (vlastníci)*
- Poľnohospodárske firmy a farmári (farmári)*
- Podnikatelia (fyzické a právnické osoby)(firmy)*
- Rozvojové agentúry a firmy pôsobiace v rozvoji regiónu (RRA)*
- Spolky, občianske združenia a pod.(spolky)*

Obec

Je hlavný nositeľ aktivít, ktorá svojím podielom prispieva k rozvoju mikroregiónu (v rámci vlastných aj spoločných aktivít). Úlohou je zabezpečenie aktivít programu rozvoja obce, ich realizácia a participácia na spoločných projektoch mikroregiónu.

Mikroregión

Je riadiaci orgán pre program mikroregiónu zodpovedný za vytvorenie vhodného systému pre jeho realizáciu. Jeho úlohou je spracovanie koncepcie, získavanie partnerov a údajov pre informačný systém a marketing mikroregiónu, získavanie finančných zdrojov a hlavne koordinácia aktivít jednotlivých obcí a riadenie spoločných projektov.

Samosprávny kraj (KSK)

Spolupracuje z hľadiska legislatívnej zodpovednosti za regionálny rozvoj celého územia VÚC poskytuje informácie a koncepčné materiály pre koordináciu rozvoja regiónu a predkladá podnety pre rozvoj v širších súvislostiach.

V ďalšej tabuľke je prezentovaný zoznam navrhovaných typových projektov ku ktorým sú priradení (identifikovaný skratkou) príslušný nositelia hlavných aktivít pre realizáciu príslušného typového projektu. K ich upresňovaniu dochádza pri výbere konkrétnych projektov v rámci skupín činnosti etape E3. Navrhovaný typový projekt môže mať niekoľko konkrétnych projektov. Vymedzenie zodpovednosti (konkrétny nositeľ úlohy) a spôsob riadenia konkrétneho projektu je stanovený pri v jeho prípravnej etape.

Tieto činnosti sa vykonávajú v priebehu schvaľovacieho procesu projektu, upresňovania vecného, časového a finančného plánu, dojednávania partnerstva na realizáciu a financovanie projektov.

5.3.3 Odhadovaný časový rámec (harmonogram) realizácie programu.

Časový rámec je daný % plnenia cieľov do termínu stanoveným v časti poznámka, max. do r. 2025. Finančné čiastky ako aj presnejšie termíny budú stanovené v rámci akčného plánu programu.

1. Zlepšenie základnej infraštruktúry

	%	poznámka
1.1 Zlepšenie dopravnej, informačnej, miestnej infraštruktúry		
1.1.1 Zlepšenie miestnej infraštruktúry a príslušenstva	80	2025
1.1.2 Budovanie informačných a komunikačných sietí	100	2020
1.2 Zlepšenie sociálnej, zdravotnej a bytovej starostlivosti		
1.2.1 Zlepšenie sociálnej starostlivosti a služieb	80	2025, ďalší rozvoj
1.2.2 Riešenie bytov a sociálnych problémov rómskeho etnika	80	2025, priebežne
1.3 Rozvoj podmienok pre vzdelávanie, kultúru a šport		
1.3.1 Zlepšenie podmienok pre kultúrny život	70	2025, ďalší rozvoj
1.3.2 Zlepšenie podmienok pre vzdelávanie	75	2020, priebežne
1.3.3 Zlepšenie podmienok pre šport	65	2020, priebežne

2. Rozvoj podnikania a ľudských zdrojov

	%	poznámka
2.1 Tvorba podmienok podnikania a rozvoja ľudských zdrojov		
2.1.1 Rozvoj poľn. výroby a podmienok vidieckej turistiky	100	Priebežne rozvoj
2.1.2 Tvorba ponúk (produktov) obce	80	2023, priebežne
2.2 Rozvoj spolupráce s podnikateľmi, obcami a propagácia		
2.2.1 Tvorba koncepcie a dokumentácie rozvoja obce	90	2022, ďalší rozvoj
2.3.2 Tvorba partnerstiev pre podnikanie	70	2023, priebežne

3. Zlepšenie kvality životného prostredia

	%	poznámka
3.1 Zlepšenie kvality životného prostredia		
3.1.1 Dobudovanie odpadového hospodárstva	100	ukončenie, 2020
3.1.2 Zlepšenie prostredia obce	100	2025, priebežne
3.2 Obnova a využitie krajiny		
3.2.1 Zveľadenie a využitie krajiny	60	2020, ďalší rozvoj

5.4 Organizácia a manažment

Program rozvoja je dôležitý predovšetkým tým, že zhrňuje základné informácie k stratégii vo všetkých súvislostiach rozvoja. Predkladá sa rôznym komisiám na vyššej programovacej úrovni, slúži ako koncepčný materiál pre formulovanie cieľov rôznych projektov, ako podklad pre žiadosti o finančnú podporu na realizáciu týchto projektov a tiež na upresňovanie, získavanie a koordináciu záujmov partnerov na území obce.

Realizácia programu je vykonávaná na základe projektov. Pri ich špecifikácii a výbere dochádza k združovaniu záujmov a prostriedkov. Účinnosť plnenia programu je možno zvýšiť len na základe partnerstiev. Okrem súkromnej podnikateľskej bázy sú to napríklad partneri, ktorí čerpajú zdroje aj z iných fondov EÚ a zo sveta. Vhodnými partnermi sú vysoké školy, výskumné a technologické inštitúcie. V rámci špecifických cieľov formulovaných v programe sa táto spolupráca priamo núka.

Pri realizácii programu sa podieľajú mnohí účastníci jednotlivých projektov. K tomu je potrebné zabezpečiť vhodnú organizáciu a riadenie tohto procesu, ktorý pozostáva z plánovacích, komunikačných činností ako aj sledovania, hodnotenia a aktualizácie programu.

5.4.1 Organizácia programu

Štruktúra organizačného zabezpečenia manažmentu programu je závislá od špecifických podmienok obce a bude upresnená v ďalšom kroku programovacieho cyklu. Pre tento dokument programu je navrhovaný štandard stanovujúci princípy v tomto obsahu:

Zastupiteľstvo obce

Najvyšší orgán na čele so starostom má politickú a riadiacu zodpovednosť za plnenie celého programu rozvoja obce.

- prijíma rozhodnutia o postupe realizácie programu
- ustanovuje riadiacu skupinu/osobu, ktorú poverí riadením procesu
- schvaľuje návrhy a projekty rozvoja
- dojednáva partnerské vzťahy
- zúčastňuje sa programovania v rámci stratégie mikroregiónu
- hodnotí, schvaľuje výsledky a výstupy programu
- zabezpečuje jeho realizáciu a rozhoduje o zmenách

Riadiaca skupina

Činnosti riadiacej skupiny v obci preberá najvyšší orgán. (Riadením procesu napr. konkrétneho projektu však môže poveriť aj inú osobu alebo inštitúciu). Hlavné činnosti manažmentu programu sú:

- organizačné a technické zabezpečenie programu
- kontrola (fyzická, ekonomická, kvalitatívna)
- monitoring a evidencia (pomocou ukazovateľov)
- hodnotenie (priebežné a záverečné)
- spracovanie správ o stave a výsledkoch

Pracovná skupina

Zloženie pracovnej skupiny musí odrážať príslušný rozsah záujmov v území obce. V skupine by preto mali byť reprezentanti verejného a súkromného sektoru, podnikatelia apod., zástupcovia ako z obce tak aj partneri zúčastňujúci sa na realizácii programu. Dôležití sú predovšetkým odborne zdatní a spoločensky uznávaní so znalosťou situácie a pomerov obce a jej programových zámerov. Súčasťou skupiny môže byť externý konzultant, ktorý je pomocníkom vo všetkých fázach programu. Hlavné činnosti tejto skupiny sú:

- vykonávať rozbor pre zabezpečenie programu
- posudzovať projekty do programu
- prejednávať vecnú problematiku s partnermi

- spracovávať a preberať dokumentáciu projektov
- riešiť operatívne problémy pri realizácii programu
- spracovávať a predkladať návrhy pre aktualizáciu programu

Verejnosť

Účasť verejnosti je zvlášť dôležitá pretože určuje výslednú legitimitu, vierohodnosť a záväznosť programu. Verejnosť sa v procese tvorby a realizácie programu zúčastňuje dvoma spôsobmi:

- prostredníctvom svojich zástupcov v celom procese
- účasťou na prejednávaní čiastkových a celkových výsledkov programu

Konkrétne podoba účasti a formy prejednávania závisí od podmienok, ktoré si obec vytvorí napr. pre tlač, rozhlas, internet, verejné prejednávanie a pod. Informovanosť a publicita je jednou z podmienok úspešnosti realizácie cieľov programu obce.

5.4.2 Manažment programu

Organizačné zásady a pravidlá riadenia budú stanovené v etape E1. Tieto zásady musia byť stanovené tak, aby zabezpečovali celý proces plnenia programu. Obsahujú pravidlá pre procesy, ktoré sa vzájomne prekrývajú. Sú to hlavne tieto všeobecné činnosti:

- získavanie, sledovanie, hodnotenie a spracovanie informácií
- prejednávanie nadväznosti postupu realizácie projektov
- vytváranie technických a organizačných podmienok pre realizáciu projektov

Pre špecifické riešené problémy a projekty je potrebné aby pracovná skupina spracovala aj špecifické pravidlá v súlade so stanovenými zásadami. Pritom je potrebné rešpektovať aj väzby na okolie napr.:

- stavebný dozor, životné prostredie, hygiena, veterinárna starostlivosť, ochrana prírody a krajiny, finančné úrady, okresné, mestské, krajské úrady a pod.

Pre manažment podľa organizačných zásad musia byť vymedzené základné činnosti, zodpovednosť, spôsob a forma predkladania správ, časové charakteristiky (napr. frekvencia pravidelného hodnotenia a schvaľovania zastupiteľstvom obce, predkladania správ pracovnými skupinami a pod.) Vlastný rámec manažmentu programu je vymedzený troma hlavnými procesmi, ktorými sú: kontrola, monitoring a hodnotenie.

Kontrola

Štandardne má byť vykonávaná: fyzická, ekonomická a kvalitatívna kontrola na mieste. Vo fáze schvaľovania je potrebné kontrolovať výsledky posúdenia prijateľnosti projektu, prípravu zmlúv, kontrolu v priebehu, ukončenia etapy alebo realizácie, pred platbami.

Má byť vykonávaná aj u dodávateľa materiálu a služieb. Z kontroly je potrebné spracovať správy ako podklad pre platby (fondy EU, banky). Obsahom je či realizácia rešpektuje stanovené parametre projektu, finančné prostriedky a či bol dosiahnutý cieľ programu.

Monitoring

Znamená sledovanie a preberanie výstupov, financovanie jednotlivých činností, projektov alebo etáp. Monitoring je potrebné vykonávať voči stanoveným ukazovateľom špecifických cieľov programu. Výsledky je potrebné tiež spracovať pretože sú súčasťou správ pre vyššie úrovne programov (regionálny monitorovací výbor) a administratívu fondov.

Hodnotenie

Je vykonávané pravidelne za účelom merania efektivity voči cieľom programu. Vykonáva sa v priebehu realizácie jednotlivých projektov a po ich ukončení. Posudzuje sa hlavne vecná stránka a problémy. Riešenie problémov sa posudzuje s použitím kritérií voči stanoveným ukazovateľom. Nevyhnutnou podmienkou monitoringu je organizačné a metodické zabezpečenie riešenia operatívnych problémov a z nich vyplývajúce zmenové riadenie.

Záver

Predložený dokument Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja je spracovaný na základe zadania zastupiteľstvom obce. Po jeho odsúhlasení sa stane záväzným programom rozvoja obce. Jeho ďalšou fázou je vytvorenie organizácie a manažmentu pre postupné zabezpečenie cieľov a ich opatrení na základe prípravy kvalitných projektov, získaných finančných zdrojov na ich realizáciu a spolupráce s partnermi programu.

Prílohy

1. Dotazník starostu (problémy)
2. Dotazník poslancov (odsúhlasenie cieľov a priorít)
3. Zараdenie obce do pólov rastu
4. Charakteristika operačných programov
5. Ciele a projekty operačných programov
6. Zoznam skratiek

Príloha č. 1 Dotazník starostu (problémy)

Meno a priezvisko starostu: **Ing. Martin Vincej**

e-mail: obec@kuzmice.eu

1. Aké sú hlavné problémy obce v súčasnosti a návrhy na zlepšenie

(V zátvorke uveďte prioritu riešenia podľa dôležitosti: 1– najvyššia priorita, 2– stredná, 3– nízka)

a) Hospodárstvo:

(ekonomika, podnikanie, administratíva a rozsah služieb obecného úradu ...)

- nedostatok finančných prostriedkov na riešenie problémov obce (hlavne na infraštruktúru)
- mieru nezamestnanosti v obci zvyšujú prevažne Rómovia
- predimenzovaná administratíva (presahuje požiadavky?)

b) Informatizácia:

(Internet, dostupnosť signálu, elektronizácia služieb obce, vzdelávanie v oblasti IT...)

- pokrytie signálu operátormi (T-COM, Orange) je dobré
- zastaralá káblová televízia (modernizovať, sú výpadky, nepokryté časti, málo financií na prevádzku)
- kamerový systém je potrebné rozšíriť a skvalitniť (prechod na optickú sieť)
- rozhlas vyžaduje technické zlepšenie (nie je dobrá počuteľnosť)

c) Cestovný ruch

(ubytovanie, stravovanie, turistické atrakcie, pamiatky, tradície, múzea, športová infraštruktúra...)

- CR neexistuje (bez infraštruktúry, slabý potenciál rozvoja, nevysporiadané pozemky)
- možnosť zviditeľniť Slaný jarok (nevyužitie slaných prameňov)
- neexistujú cyklotrasy (prepojiť susedné obce, Michalany na existujúce cyklotrasy v MR)
- chýba plán revitalizácie potenciálu obce (nie je dostatočne spracovaná UPD)
- skrášliť niektoré časti obce pre CR (potenciál sú prechádzajú cyklisti, motokári,)

d) Vybavenosť, služby:

(obchody, platené služby, kaderníctvo, opravy, servis, drobná výroba...)

- štandardný sortiment potravín, pneuservis, kaderníctvo
- nevyužitá stará budova „Monopol“ (dezolátny stav, chátra)

e) Technická infraštruktúra:

(kanalizácia, vodovod, plyn, elektrické siete, teplo...)

- obec nemá verejnú kanalizáciu
- vodovod je na 90%
- plyn má 100% pokrytie

f) Komunikácie:

(miestne, štátne, parkovanie, chodníky, mosty, dopravné značenia, údržba ...)

- je potrebné rekonštruovať všetky vedľajšie a prístupové cesty
- dezolátny stav hlavnej cesty (v správe VÚC)
- dobudovať chodníky (sú len na niektorých úsekoch)
- chýba dopravné značenie (zriadiť)
- neexistujú informačné tabule v obci

g) Vzdelávanie, školy:

(jasle, školy: materská, základná, jazyková, vzdelávacie kurzy ...)

- Rozšíriť (alebo/výstavba novej) kapacitu MŠ (60 žiadostí, súčasná kapacita na 40, jasle nie sú potrebné)
- rekonštrukcia budovy ZŠ (289 žiakov, zlepšiť energetickú efektívnosť)
- chýba družina (programy pre deti po vyučovaní)
- chýbajú kvalifikovaní (odborne kvalitní pedagógovia)
- chýbajú organizované mimoškolské aktivity a jazyková škola
- problém s bezpečnosťou žiakov (východ zo školy na frekventovanú hlavnú ulicu)
- nízka úroveň vzdelanosti u rómskeho etnika (zvyšiť)

h) Životné prostredie:

(oddychové zóny, zeleň, čistota, vodné toky, ovzdušie, odpad, skládky ...)

- existencia čiernych skládok (5x)
- znečistené vodné toky (nekvalitná voda v studniach, vypúšťanie žump)
- chýba koncepcia revitalizácie (možnosti pod žel. stanicou, pri obecnej studni, pri pošte)
- zveľaďiť prostredie obce (výsadba zelene, okrasných rastlín)
- vytvoriť oddychové zóny (lavičky, detské ihrisko, apod.)

i) Zdravotníctvo a sociálna oblasť:

(lekárska služba, starostlivosť o dôchodcov, bývanie, opatrovateľská služba, Rómovia...)

- obec má lekára a ambulanciu
- chýba stacionár pre starých obyvateľov (po prebudovaní využiť súčasnú MŠ)

j) Kultúra, šport:

(dom kultúry, kino, divadlo, umelecké skupiny, spolky, kultúrne akcie, športové aktivity ...)

- dom kultúry v zlom stave (rekonštrukcia: strecha, zateplenie, rozvody), je tu aj obecný úrad
- nemá divadlo, kino je nevyužitá (možnosť sledovať športové prenosy), má amfiteáter (600 ľudí)
- udržiavajú sa tradície, aj nové aktivity, umelecké spolky a súbory
- potrebné rekonštruovať/prebudovať budovu hasičskej zbrojnice
- chýba posilňovňa (využiť priestory kultúrneho domu)
- chýba športový areál, multifunkčné ihrisko (tenis, volejbal, basketbal,...)

Ostatné:

- Obec je členom MAS Roňava - slabá aktivita
- Potrebné venovať sa zlepšovaniu integrácie rómskych spoluobčanov

2. Vyberte 3 najdôležitejšie problémy, ktoré sú potrebné v obci na liehavo riešiť

1. Chýba kanalizácia v obci
2. Materská škola je v dezolátnom stave
3. V obci chýba stacionár

3. Uveďte v ktorej oblasti by mohla lepšie fungovať miestna samospráva

- Zapojenie sa do partnerstiev

4. Ktoré sú podľa Vás hlavné výhody a potenciál obce?

- tradičná poľnohospodárska výroba
- Slaný jarok
- stredisková obec
- lekár v obci
- nájomné byty
- veľká základná škola (žiaci aj zo susedných obcí)

5. Aké sú hlavné ciele pre rozvoj obce na 5 rokov?

- vyčistenie Starého koryta (2 potoky: Roňava, Staré koryto)
- dokončenie cintorína (parkovanie, ...)
- rekonštrukcia obecného úradu
- kanalizácia v obci (veľký investičný projekt – jedine s pomocou fondov)

6. Ktoré projekty obce boli realizované pomocou fondov (resp. s väzbou na PHSR)?

- Revitalizácia obce (2011-12)
- Rekonštrukcia hlavnej cesty cez Dancov Potok

7. Aké projekty navrhujete realizovať v najbližšej budúcnosti (do 5 rokov)?

- Kanalizácia + ČOV
- Vybudovanie novej MŠ
- Prerobenie starej MŠ na stacionár
- Dostavať chodníky v obci (pokračovať v projekte z r 2011-12)
- Rekonštrukcia OcÚ
- Obnova potokov (Vyčistenie Starého koryta)
- Projekt pre zlepšenie postavenia Rómov: zvýšenie zručností a pracovných návykov pre Rómov do 15 rokov

8. Aké máte partnerstva a spoluprácu pre rozvoj obce (organizácie, občania)?

- MAS Roňava – slabo aktívna

9. Čo očakávate od programu rozvoja obce (PHSR)?

- Využiť ako podporný nástroj pri rozhodovaní o rozvoji obce, ale
- aj ako formálny dokument pri žiadostiach o NFP

10. Ďalšie poznámky k programu rozvoja obce

Dotazník poslancov

1. Zlepšenie základnej infraštruktúry

	priorita	poznámka
1.1 Zlepšenie dopravnej, informačnej, miestnej infraštruktúry		
1.1.1 Zlepšenie miestnej infraštruktúry a príslušenstva		
1.1.2 Budovanie informačných a komunikačných sietí		
1.2 Zlepšenie sociálnej, zdravotnej a bytovej starostlivosti		
1.2.1 Zvýšiť úroveň služieb sociálnej a zdravotnej starostlivosti		
1.2.2 Rozvoj výstavby rodinných domov		
1.3 Zlepšenie podmienok pre vzdelávanie, kultúru a šport		
1.3.1 Zlepšenie podmienok pre kultúrny život		
1.3.2 Zlepšenie podmienok pre vzdelávanie a šport		

2. Rozvoj podnikania a ľudských zdrojov

	priorita	poznámka
2.1 Tvorba podmienok podnikania a rozvoja ľudských zdrojov		
2.1.1 Rozvoj poľn. výroby a podmienok vidieckej turistiky		
2.1.2 Tvorba ponúk (produktov) obce		
2.2 Rozvoj spolupráce s podnikateľmi, obcami a propagácia		
2.2.1 Tvorba koncepcie a dokumentácie rozvoja obce		
2.3.2 Tvorba partnerstiev pre podnikanie		

3. Riešenie kvality životného prostredia

	priorita	poznámka
3.1 Zlepšenie kvality životného prostredia		
3.1.1 Dobudovanie odpadového a vodného hospodárstva		
3.1.2 Zlepšenie prostredia obce		
3.2 Obnova a využitie krajiny		
3.2.1 Zveľadenie a využitie krajiny		

Hlavné zámery obce na najbližšie obdobie

- Kanalizácia
- Verejne priestranstva a parkoviska
- Náučne chodníky
- Regulácia potokov
- Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice
- Projekt na MŠ (stavebné projekty)
- Projekt na rekonštrukciu existujúcej stokovej siete
- Výstavba cyklotrasy
- Nové miestne komunikácie, Cesty – IROP

Zaradenie obce do pólov rastu

V súvislosti s princípom územnej koncentrácie boli v rámci Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR stanovené:

- inovačné póly rastu a obce v ich záujmovom území,
- kohézne póly rastu a obce v ich záujmovom území,
- obce ležiacich mimo pólov rastu.

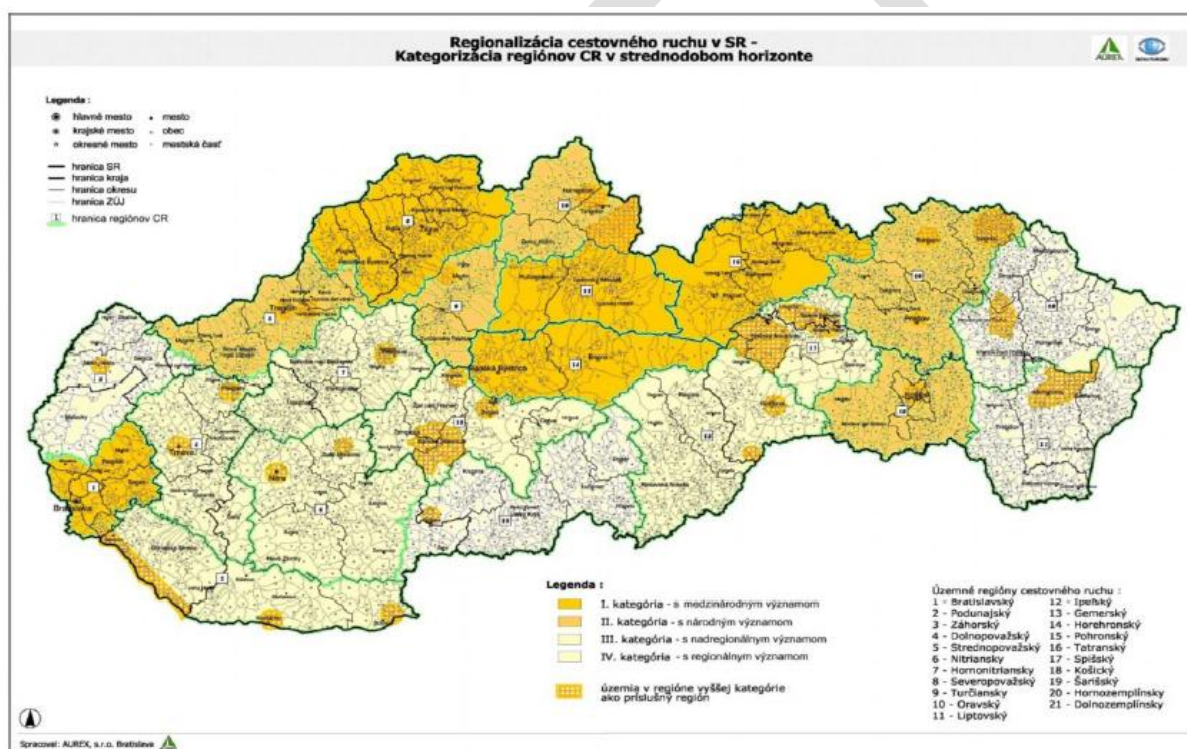
Kód obce **528471** Kuzmice

Obec patrí medzi:

KOHÉZNE PÓLY RASTU MIMO ZÁUJMOVÉHO ÚZEMIA INOVAČNÝCH PÓLOV RASTU

Poznámky:

- V prípade založenia MAS je možno rozšíriť rozsah projektov pre zabezpečenie cieľov
- Vo väčšine prípadoch sú oprávnenými prijímateľmi obce, ktoré sú identifikované ako inovačné a kohézne póly rastu.

Obr. Územie SR rozdelené podľa významu z hľadiska cestovného ruchu (regionalizácia)

V ďalšej etape naplňovania cieľov PHSR je potrebné venovať pozornosť:

- sledovaniu vyhlasovania konkrétnych výziev, ktoré sa týkajú hlavne rozvoja miestnej samosprávy. Sú to:
  - IROP - Integrovaný regionálny operačný program
  - PRV - Program rozvoja vidieka
  - KZP - Kvalita životného prostredia
  - EVS - Efektívna verejná správa
- možnosti čerpania fondov na realizáciu projektov z ostatných operačných programov
- hľadania a získavania partnerstiev pre komplexnejšie naplňovanie cieľov

Charakteristika operačných programov 2014-2020

Prehľad operačných programov

P.č.	Operačné programy	Riadiaci orgán	Pridelené finančné prostriedky v EUR
1.	Výskum a inovácie	MŠVVŠ SR	2 266 776 537
2.	Integrovaná infraštruktúra	MDVRR SR	3 966 645 373
3.	Ľudské zdroje	MPSVR SR	2 204 983 517
4.	Kvalita životného prostredia	MŽP SR	3 137 900 110
5.	Integrovaný regionálny OP	MPRV SR	1 754 490 415
6.	Efektívna verejná správa	MV SR	278 449 284
7.	Technická pomoc	ÚV SR	159 071 912
8.	Program rozvoja vidieka	MPRV SR	1 545 272 844
9.	Rybné hospodárstvo	MPRV SR	15 785 000
	SPOLU		15 329 374 992

Operačné programy cieľa Európska územná spolupráca

P.č.	Operačný program	Orgán zodpovedný za prípravu a implementáciu
	Programy cezhraničnej spolupráce	
1.	SK - CZ 2014 - 2020	MPRV SR
2.	SK - AT 2014 - 2020	MPRV SR
3.	PL - SK 2014 - 2020	MPRV SR
4.	SK - HU 2014 - 2020	MPRV SR
5.	ENI HU - SK - RO - UA 2014 - 2020	MPRV SR
	Programy nadnárodnej spolupráce	
6.	Stredná Európa	ÚV SR
7.	ETC Dunaj	ÚV SR
	Programy medziregionálnej spolupráce	
8.	INTERREG	MH SR
9.	ESPON	MDVRR SR
10.	INTERACT	BSK/MH SR
11.	URBACT	MDVRR SR
	SPOLU	223 367 272 EUR

IROP - Integrovaný regionálny operačný program

Programový dokument SR pre programové obdobie 2014 – 2020 má globálny cieľ:

- prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí.

Riadiaci orgán IROP je Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Na program IROP je vyčlenených 1 754 490 415 eur.

Hlavné výzvy na miestnej úrovni nadväzujú na 3 oblasti problémov:

- Zníženie sociálno-ekonomickej zaostalosti
- Zvýšenie kvality života
- Zlepšenie infraštruktúry miestnych služieb

Oblasti podpory z IROP sú:

- podpora budovania kapacít pre miestny rozvoj vedený komunitou
- podpora rastu a tvorby pracovných miest, rozvoj podnikania a inovácií na miestnej úrovni
- podpora verejných služieb a verejnej infraštruktúry s dôrazom na podporu udržateľných vidiecko-mestských prepojení

Medzi prioritné oblasti patria:

- rozvoj miestnej ekonomiky a zamestnanosti využitím vnútorných zdrojov a zavádzaním inovácií a podpora rôznych foriem zamestnávania,
- ochrana ŽP, adaptácia na dôsledky klimatickej zmeny, efektívne a udržateľné hospodárenie so zdrojmi,
- budovanie kapacít a rozvoj občianskej spoločnosti v regiónoch,
- zlepšenie kvality a bezpečnosti vybavenosti a fyzickej regenerácie vidieckych oblastí podľa špecifických potrieb podľa úrovne ich rozvinutosti.

Štruktúra cieľov IROP

Prioritná os, Investičná priorita, Špecifické ciele

1. Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch

- 1.1 Posilnenie regionálnej mobility prepojením s infraštruktúrou TEN-T
  - 1.1.1 Zlepšenie dostupnosti k infraštruktúre TEN-T a cestám I. triedy
- 1.2 Vývoj, zlepšovanie ekologicky priaznivých nízkouhlíkových, nízkouhlíkových systémov
  - 1.2.1 Zvyšovanie atraktivity a konkurencieschopnosti verejnej osobnej dopravy
  - 1.2.2 Zvýšenie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy

2. Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám

- 2.1 Investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry
  - 2.1.1 Podporiť poskytovanie sociálnych služieb z inštitucionálnej formy na komunitnú
  - 2.1.2 Modernizovať zdravotnícku infraštruktúru, integrácia primárnej zdravotnej starostl.
  - 2.1.3 Modernizovať infraštruktúru zariadení poskytujúcich akútnu zdravot. starostlivosť
- 2.2 Investovanie do vzdelania, školení, prípravy, zručností a celoživotného vzdelávania
  - 2.2.1 Zvýšenie hrubej zaškolenosti detí materských škôl
  - 2.2.2 Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl
  - 2.2.3 Zvýšenie počtu žiakov stredných odborných škôl na praktickom vyučovaní

3. Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch

- 3.1 Podpora rastu priaznivého pre zamestnanosť, rozvojom vnútorného potenciálu
  - 3.1.1 Stimulovanie podpory zamestnanosti, tvorby prac.miest v kult.a kreatívnom priemysle

4. Zlepšenie kvality života s dôrazom na životné prostredie

- 4.1 Podpora energetickej efekt. riadenia energie a využívania energie z obnoviteľných zdrojov
  - 4.1.1 Zvýšenie energetickej efektívnosti bytových domov.
- 4.2 Investovanie do vodného hosp.s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie
  - 4.2.1 Zvýšenie podielu zásobovaním pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd
- 4.3 Opatrenia na zlepšenie mestského prostr., revitalizácie, dekontaminácie (ovzdušia hluku)
  - 4.3.1 Zlepšenie environmentálnych aspektov v mestách prvkami zelenej infraštruktúry

5. Miestny rozvoj vedený komunitou

- 5.1 Záväzná investícia v rámci stratégií miestneho rozvoja vedeného komunitou
  - 5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
  - 5.1.2 Zlepšenie vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím

PRV – Program rozvoja vidieka

Program rozvoja vidieka (PRV) bol schválený vládou SR dňa 14. 05. 2014 a predstavuje spoločný programový dokument Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky pre poskytnutie podpory z Európskych štrukturálnych a investičných fondov v programovom období 2014 – 2020 v oblasti zameranej na zvýšenie rastu, udržanie a tvorbu pracovných miest na vidieku v súlade s ochranou životného prostredia na dosiahnutie cieľov rozvoja vidieka: podporovať konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, zabezpečovať udržateľné hospodárenie s prírodnými zdrojmi a dosiahnuť vyvážený územný rozvoj vidieckych komunít.

Celková alokácia Programu rozvoja vidieka predstavuje 2 078 982 018,25 EUR verejných zdrojov na 7 rokov, z toho za zdroje EÚ 1 545 272 844 EUR predstavuje príspevok EPFRV a 533 709 174,25 EUR predstavuje príspevok štátneho rozpočtu.

Stratégia Programu rozvoja vidieka má tieto strategické ciele:

- Posilnenie konkurencieschopnosti pôdohospodárskeho sektora
- Udržateľný manažment prírodných zdrojov, prispôsobovanie sa klimatickým zmenám
- Vyvážený územný rozvoj vidieckych hospodárstiev a komunít vrátane vytvárania a udržiavania pracovných miest

Štruktúra cieľov a opatrení PRV

Priority, oblasti zamerania, výdavky a kombinácia opatrení na účely programov rozvoja
(jednotlivé názvy sú v popise cieľov a opatrení)

Podpora prenosu znalostí a inovácie v poľnohosp., lesnom hospodárstve a vo vidieckych oblastiach		
Oblasť zamerania	Plánované výdavky	Kombinácia opatrení
1A		M01, M02, M16
1B		M16
1C		M01
Priorita 2		
Posilnenie životaschopnosti poľn., podnikov a konkurencieschopnosti všetkých druhov poľn. vo všetkých regiónoch, presadzovanie inováčných poľn. technológií a udržateľ. obhospodarovania lesov		
2A	272 074 740,00	M01, M02, M04, M06, M16
2B	49 570 000,00	M01, M02, M04, M06
2C+	52 650 000,00	M01, M02, M04, M08
Priorita 3		
Podpora organizácie potravinového reťazca vrátane spracovania poľnohospodárskych výrobkov a ich uvádzania na trh, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík v poľnohospodárstve		
3A	329 805 000,00	M01, M02, M04, M14, M16
3B	70 585 000,00	M01, M02, M05
Priorita 4		
Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov súvisiace s poľn. a lesným hospodárstvom		
4A (agri)	766 951 000,00	M01, M02, M04, M10, M11, M12, M13, M16
4B (agri)		
4C (agri)		
4A (forestry)	129 587 000,00	M01, M02, M04, M08, M12, M15
4B (forestry)		
4C (forestry)		
Priorita 5		

Propagácia efektívneho využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v odvetví poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva		
5A		
5B		
5C	18 400 000,00	M01, M04, M06, M16
5D		
5E	823 650,00	M01, M02, M08
Priorita 6 Podpora sociálneho začleňovania, zmierňovania chudoby a hosp._rozvoja vo vidieckych oblastiach		
6A	85 410 000,00	M01, M06, M16
6B	197 283 019,00	M07, M19
6C	27 400 000,00	M01, M07

KZP - Kvalita životného prostredia

OP KŽP predstavuje programový dokument SR pre čerpanie pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ a Kohézneho fondu v programovom období 2014 – 2020 v oblasti udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov, zabezpečujúceho ochranu životného prostredia, aktívnu adaptáciu na zmenu klímy a podporu energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva

Globálnym cieľom OP KŽP je podporiť udržateľné a efektívne využívanie prírodných zdrojov, zabezpečujúce:

- ochranu životného prostredia
- aktívnu adaptáciu na zmenu klímy
- podporu energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva

Štruktúra cieľov KZP

Prioritná os, Investičná priorita, Špecifický cieľ

1. Udržateľné využívanie prírodných zdrojov rozvojom environment. infraštruktúry

- Investovanie do sektora odpadového hosp. pre splnenie požiadavky environmentálneho acquis
  - Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov, príprava na opätovné použitie a recykláciu,
- Investovanie do sektora vodného hosp. s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis
  - Zlepšenie odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO
  - Zvýšenie spoľahlivosti úpravy vody odoberanej z veľkokapacitných zdrojov povrchových vôd
  - Vytvorenie východísk k dosiahnutiu dobrého stavu podzemných a povrchových vôd
- Ochrana a obnova biodiverzity a pôdy, podpora eko služieb (Natura 2000 a zelená infraštrukt.
  - Zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie biodiverzity
- Opatrenia na zlepšenie mestského prostr., revitalizácie a dekontaminácie (ovzdušia, hluku)
  - Zníženie znečisťovania ovzdušia a zlepšenie jeho kvality
  - Zabezpečenie sanácie environment. záťaží v mestskom prostredí, aj v priemyselných lokalitách

2. Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, na ochranu pred povodňami

- Podpora investícií na prispôbovanie sa zmene klímy vrátane ekosystémových prístupov
  - Zníženie rizika povodní a negatívnych dôsledkov zmeny klímy
  - Zlepšenie účinnosti sanácie, revitalizácie a zabezpečenia úložísk ťažobného odpadu

3. Podpora riadenia rizík, riadenia mimoriadnych udalostí ovplyvneným zmenou klímy

- 3.1 Podpora investícií na riešenie osobitných rizík, zabezpečiť predchádzanie vzniku katastrof
  - 3.1.1 Zvýšenie úrovne pripravenosti na zvládanie mimoriadnych udalostí vplyvom zmien klímy
  - 3.1.2 Zvýšenie účinnosti preventívnych a adaptačných opatrení na elimináciu environment. rizík
  - 3.1.3 Zvýšenie efektívnosti manažmentu mimoriadnych udalostí ovplyvnených zmenou klímy

4. Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch

- 4.1 Podpora výroby a distribúcie energie z obnoviteľných zdrojov
  - 4.1.1 Zvýšenie podielu OZE na hrubej konečnej energetickej spotrebe SR
  - 4.1.2 Zvýšenie výkonu malých zariadení na využívanie OZE v Bratislavskom samosprávnom kraji
- 4.2 Podpora energetickej efektívnosti a využívania energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch
  - 4.2.1 Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania OZE v podnikoch
- 4.3 Podpora energetickej efektívnosti, riadenia energie a využívania energie z obnoviteľných zdrojov
  - 4.3.1 Zníženie spotreby energie pri prevádzke verejných budov
- 4.4 Podpora nízkouhlíkov. stratégií pre všetky typy území, mestské oblasti, zmiernenie zmien klímy
  - 4.4.1 Zvyšovanie počtu miestnych plánov a opatrení súvisiacich s nízkouhlíkovou stratégiou
- 4.5 Podpora využívania vysoko účinnej kombinovanej výroby tepla a elektrickej energie
  - 4.5.1 Rozvoj účinnejších systémov centralizovaného zásobovania teplom, podľa dopytu po teple

Ciele a projekty operačných programov 2014-2020

Možnosť zabezpečenia cieľov PHSR z fondov EU

IROP - Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os č. 1 - Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch

Investičná priorita č. 1.1

Posilnenie regionálnej mobility prepojením sekundárnych a terciárnych uzlov s infraštruktúrou TEN-T vrátane multimodálnych uzlov

Špecifický cieľ 1.1

Zlepšenie dostupnosti k infraštruktúre TEN-T a cestám I. triedy s dôrazom na rozvoj multimodálneho dopravného systému.

Špecifický cieľ **nie je pre obce**, ale len pre VUC, mesto Bratislava a mesto Košice ako vlastníkov ciest

Investičná priorita č. 1.2

Vývoj a zlepšovanie ekologicky priaznivých, vrátane nízkouhlíkových, a nízkouhlíkových dopravných systémov vrátane vnútrozemských vodných ciest a námornej dopravy, prístavov, multimodálnych prepojení a letiskovej infraštruktúry v záujme podpory udržateľnej regionálnej a miestnej mobility

Špecifický cieľ č. 1.2.1

Zvyšovanie atraktivity a konkurencieschopnosti verejnej osobnej dopravy.

Špecifický cieľ sa dosiahne realizáciou nasledovných aktivít:

- a) spracovanie komplexných strategických dokumentov pre oblasť dopravy vrátane nemotorovej dopravy:
  - spracovanie, resp. aktualizácia strategických dokumentov a územnoplánovacích podkladov (plány mobility, generely dopravy, plány dopravnej obsluhy);
- b) zabezpečenie moderných tarifných, informačných a dispečerských systémov, zlepšenie informovanosti cestujúcich a zlepšenie informačného a oznamovacieho systému:
  - modernizácia existujúcich a zavádzanie nových integrovaných dopravných systémov, technická podpora softvérového zabezpečenia⁵⁸ ako aj hardvérového vybavenia
  - podpora informovanosti verejnosti, zvyšovanie atraktivity verejnej osobnej dopravy.
  - zavádzanie doplnkových služieb verejnej osobnej dopravy
- c) zlepšenie infraštruktúry verejnej osobnej dopravy tak, ako je uvedené v miestnych/regionálnych plánoch udržateľnej dopravy, ktoré budú vyvinuté - medzi inými:
  - obnova a budovanie vyhradených jazdných pruhov pre verejnú osobnú dopravu;
  - rekonštrukcia, modernizácia a výstavba prestupných uzlov, okrem železničnej infraštruktúry
  - rekonštrukcia, modernizácia a výstavba zastávok cestnej verejnej osobnej dopravy a integrovaných zastávok subsystémov verejnej osobnej dopravy⁶⁴;
  - rekonštrukcia, modernizácia a výstavba obrátisk cestnej verejnej osobnej dopravy;
  - rekonštrukcia, modernizácia a výstavba záchytných parkovísk a inštalácia systému chytrého parkovania v atraktívnych oblastiach miest;
  - zavádzanie opatrení preferencie verejnej osobnej dopravy;
- d) zlepšenie kvality vozidlového parku autobusovej dopravy
  - nákup autobusov mestskej hromadnej dopravy a/alebo prímestskej autobusovej dopravy vysokoenvironmentálnymi nízkopodlažnými autobusmi⁶⁶ spolu s budovaním zodpovedajúcej zásobovacej infraštruktúry;

Oprávnení prijímatelia:

mestá, **obce**, **zdrúženia obcí**, vyššie územné celky, subjekty poskytujúce pravidelnú verejnú osobnú dopravu, subjekty organizujúce integrované dopravné systémy (pozn. vzťahuje sa na subjekty vo vlastníctve objednávateľov dopravy).

Špecifický cieľ č. 1.2.2:

Zvýšenie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb.

Špecifický cieľ sa dosiahne realizáciou nasledovných aktivít:

- a) rekonštrukcia, modernizácia a výstavba infraštruktúry pre nemotorovú dopravu
  - cyklistické komunikácie - obnova a rekonštrukcia už existujúcich cyklistických komunikácií, budovanie nových, cyklokoridorov na existujúcich miestnych a komunikáciách medzi sídlami,
  - doplnková cyklistická infraštruktúra parkoviská pre bicykle, cyklostojany, nabíjacie stanice pre elektrobicykle, systém automatickej požičovne bicyklov, hygienické zariadenia apod..
  - budovanie prvkov upokojujúcej dopravy (pešie zóny, shared space⁶⁹, vylúčenie dopravy z ulíc okrem mestskej hromadnej dopravy a cyklistov apod.);
  - zvyšovanie bezpečnosti zraniteľných účastníkov cestnej premávky - odstraňovanie úzkych miest v pešej doprave, odstraňovanie bariér pri prestupovaní, apod.;
- b) propagácia a zvyšovanie atraktivity cyklistickej dopravy vo verejnosti
  - webové portály, mobilné aplikácie apod.;

Oprávnení prijímatelia:

mestá, **obce, združenia obcí,**

vyššie územné celky, subjekty poskytujúce pravidelnú verejnú dopravu, mimovládne organizácie.

Prioritná os č. 2 - Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám

Investičná priorita č. 2.1

Investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry, ktoré prispievajú k celoštátnemu, regionálnemu a miestnemu rozvoju, znižujú nerovnosť z hľadiska zdravotného postavenia, podporujú sociálne začleňovanie prostredníctvom lepšieho prístupu k sociálnym, kultúrnym a rekreačným službám a prechod z inštitucionálnych služieb na komunitné

Špecifický cieľ č. 2.1.1

Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení z inštitucionálnej formy na komunitnú a podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni

Špecifický cieľ sa dosiahne realizáciou nasledujúcich aktivít:

- rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia vhodných stavebných objektov pre vytvorenie priestorových podmienok na poskytovanie a zabezpečenie komunitnej starostlivosti
- rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia stavebných objektov existujúcich zariadení, ktoré už poskytujú a zabezpečujú služby na komunitnej báze;
- zriaďovanie, výstavba nových stavebných objektov zariadení sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vrátane, komunitnej starostlivosti a opatrení na podporu zotrvania detí v prirodzenom rodinnom prostredí, resp. podporu náhradného rodinného prostredia;
- výstavba, rekonštrukcia a modernizácia zariadení služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku v záujme zosúladenia rodinného a pracovného života;
- investovanie do materiálno-technického vybavenia zariadení vrátane motorových vozidiel pri zriaďovaní zázemia pre terénne služby a výkonu opatrení SPOaSK v prirodzenom rodinnom, náhradnom rodinnom prostredí a otvorenom prostredí;
- opatrenia na zvýšenie energetickej hospodárnosti budov.

Oprávnení prijímatelia:

v sociálnych službách:

- **obec**, právnická osoba zriadená obcou alebo založená obcou, VÚC, právnická osoba zriadená VÚC, iná osoba (neverejný poskytovateľ/ zriaďovateľ sociálnej služby)

v sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele:

- zriaďovatelia zariadení na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately:
obec, vyšší územný celok, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR, akreditované fyzické a právnické osoby.

Špecifický cieľ č. 2.1.2

Modernizovať zdravotnícku infraštruktúru za účelom integrácie primárnej zdravotnej starostlivosti

Špecifický cieľ sa dosiahne realizáciou nasledovných aktivít.

Pre budovanie infraštruktúry centier integrovanej zdravotnej starostlivosti sú oprávnení prijímatelia neziskové organizácie zriadené MZ SR v spolupráci so samosprávnymi krajinami a **obcami**, ktoré sú vlastníkami alebo dlhodobými nájomcami pozemkov (v prípade výstavby novej infraštruktúry)

Špecifický cieľ 2.1.3

Modernizovať infraštruktúru ústavných zariadení poskytujúcich akútnu zdravotnú starostlivosť, za účelom zvýšenia ich produktivity a efektívnosti

Špecifický cieľ **nie je pre obce**, ale len pre všeobecné nemocnice

Investičná priorita č. 2.2

Investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom vývoja vzdelávacej a výcvikovej infraštruktúry

Špecifický cieľ č. 2.2.1

Zvýšenie hrubej zaškolenosti detí materských škôl

Špecifický cieľ sa dosiahne realizáciou nasledovných aktivít:

- výstavba nových objektov MŠ vrátane prvkov inkluzívneho vzdelávania;
- rozširovanie kapacít existujúcich objektov materských škôl prístavbou, nadstavbou, rekonštrukciou, zmenou dispozície objektov;
- stavebno-technické úpravy existujúcich objektov a ich adaptácia pre potreby materskej školy s prvkami inkluzívneho vzdelávania (napr. nevyužitý priestor ZŠ);
- stavebno-technické úpravy areálu materskej školy vrátane detských ihrísk, športových zariadení pre deti, uzavretých aj otvorených s možnosťou celoročnej prevádzky, záhrad vrátane prvkov inkluzívneho vzdelávania;
- obstaranie materiálno-technického vybavenia materských škôl;
- zvyšovanie energetickej hospodárnosti budov materských škôl.

Oprávnení prijímateľa:

- **obec** ako zriaďovateľ školy,
- cirkev a náboženská spoločnosť ako škol zriaďovateľ/zakladateľ školy,
- združenie, okresný úrad, právnická osoba, fyzická osoba,
- mestská časť mesta Košice a mesta Bratislava ako zriaďovateľ školy,

Špecifický cieľ č. 2.2.2

Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl

Špecifický cieľ sa dosiahne realizáciou nasledovných aktivít:

- obstaranie jazykových učební na výučbu slovenského jazyka a cudzích jazykov, vrátane slovenského jazyka pre osoby vyrastajúce v inom jazykovom prostredí,
- obstaranie školských knižníc vrátane priestorov pre ďalší rozvoj kľúčových kompetencií žiakov,
- obstaranie prírodovedných učební, polytechnických učební, IKT učební,
- stavebno-technické úpravy pre potreby obstarania učební.

Oprávnení prijímateľa:

- **obec** ako zriaďovateľ základnej školy,
- VUC, mestská časť Bratislava a Košice- okresný úrad ako zriaďovateľ školy,
- ústredný orgán štátnej správy ako zriaďovateľ subjektov výchovy a vzdelávania,
- nezisková organizácia ako zriaďovateľ a poskytovateľ služieb v oblasti vzdelávania,
- cirkev a náboženská spoločnosť, združenie ako zriaďovateľ a poskytovateľ vzdelávania,
- fyzická osoba, právnická osoba.

Špecifický cieľ č. 2.2.3

Zvýšenie počtu žiakov stredných odborných škôl na praktickom vyučovaní

Špecifický cieľ sa dosiahne realizáciou nasledovných aktivít:

- obstaranie a modernizácia materiálno-technického vybavenia odborných pracovísk a internátov
- prístavba, nadstavba, stavebné úpravy a rekonštrukcia areálov stredných odborných škôl
- vytvorenie podnikateľského inkubátora - prístavbou, nadstavbou, stavebnými úpravami
- zvýšenie energetickej hospodárnosti budov stredných odborných škôl

Oprávnení prijímateľa nie sú priamo obce (len ak stredná odborná škola je zriaďovateľskej pôsobnosti právnickej osoby),

Prioritná os č. 3 - Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch

Investičná priorita č. 3.1

Podpora rastu priaznivého pre zamestnanosť, a to rozvíjaním vnútorného potenciálu ako súčasti územnej stratégie pre konkrétne oblasti vrátane konverzie upadajúcich priemyselných regiónov a posilnenia prístupnosti a rozvoja špecifických prírodných a kultúrnych zdrojov

Špecifický cieľ č. 3.1

Stimulovanie podpory udržateľnej zamestnanosti a tvorby pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle prostredníctvom vytvorenia priaznivého prostredia pre rozvoj kreatívneho talentu, netechnologických inovácií.

Špecifický cieľ sa dosiahne realizáciou nasledovných aktivít:

- a) Rozvoj kreatívneho talentu, podnikateľského ducha, podpora netechnologických inovácií s IKT
- b) Podpora dopytu po kreatívnej tvorbe (*emerging talents*)
- c) Umožnenie prístupu k hmotným a nehmotným aktívam MSP v kultúrnom a kreatívnom sektore pre účely tvorby pracovných miest (decentralizovaná podpora)
  - Obstaranie hmotného a nehmotného majetku nevyhnutných pre výrobu a inovácie
  - Výdavky na rekonštrukcie, úpravu a obnovu budov v súvislosti s nákupom nových technológií,
  - Podpora marketingových aktivít (účasť na workshopoch, veľtrhoch, výstavách, propagácia a pod.
  - Prenájom priestorov a technológií pre účely výroby (malosériovej), inovácií a distribúcie
  - Podpora kreatívnej tvorby a produkcie s cieľom rastu MSP a tvorby pracovných miest

Oprávnení prijímatelia:

- Štátna a verejná správa, samospráva
- Neziskové organizácie, občianske združenia, fyzické osoby - podnikatelia podľa osobitných právnych predpisov, MSP v kultúrnom priemysle

Prioritná os č. 4 - Zlepšenie kvality života s dôrazom na životné prostredie.

Investičná priorita č. 4.1

Podpora energetickej efektívnosti, inteligentného riadenia energie a využívania energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach vrátane verejných budov a v sektore bývania

Špecifický cieľ č. 4.1

Zvýšenie energetickej efektívnosti bytových domov.

Špecifický cieľ je len pre rozpočtové a príspevkové organizácie, spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov.

Investičná priorita č. 4.2

Investovanie do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali nad rámec týchto požiadaviek

Špecifický cieľ č. 4.2.1

Zvýšenie podielu obyvateľstva so zlepšeným zásobovaním pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou bez negatívnych dopadov na životné prostredie

Špecifický cieľ sa dosiahne realizáciou nasledovných aktivít:

- rekonštrukcia prívodov vody, vodovodných sietí, objektov a zariadení verejného vodovodu v obciach okrem prípadov intenzifikácie a modernizácie úpravni povrchových vôd v rámci OP KŽP,
- rekonštrukcia stokovej siete, objektov a zariadení verejnej kanalizácie v obciach,
- budovanie verejných vodovodov, okrem prípadov ich súbežnej výstavby s výstavbou verejnej kanalizácie v aglomeráciách nad 2 000 EO podľa aktualizovaného Národného programu SR pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS,
- budovanie verejných kanalizácií a budovanie a rekonštrukcia čistiarní odpadových vôd v aglomeráciách do 2 000 EO, a to v obciach od 1 000 do 2 000 obyvateľov s výnimkou obcí začlenených do aglomerácií do 2 000 EO s vybudovanou stokovou sieťou min. na 80 % celej predmetnej aglomerácie alebo do aglomerácií do 2 000 EO, ktoré zasahujú do chránených vodohospodárskych oblastí, v ktorých sú veľkokapacitné zdroje podzemných vôd, kde nebol identifikovaný dobrý stav vôd alebo bol identifikovaný vodný útvar ako rizikový,
- rekonštrukcia existujúcich vodárenských zdrojov podzemných vôd pri súčasnom zabezpečení splnenia požiadaviek na ich kvalitatívnu a kvantitatívnu ochranu;
- intenzifikácia (v limitovaných prípadoch vedúca k rozšíreniu kapacity) existujúcich vodárenských zdrojov so zohľadnením kvantitatívneho stavu daného vodného útvaru pri súčasnom zabezpečení splnenia požiadaviek na jeho kvalitatívnu a kvantitatívnu ochranu;
- budovanie nových vodárenských zdrojov podzemných vôd a to v limitovaných prípadoch, keď nie je technicky a/alebo ekonomicky efektívne zásobovať obyvateľov obce pitnou vodou z existujúcich vodárenských sústav v ich bilančnom dosahu.

Oprávnení prijímatelia

- verejný sektor (obce, združenia obcí),

- vlastníci verejných vodovodov a/alebo verejných kanalizácií podľa zákona o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách,
- právnické osoby oprávnené na podnikanie v oblasti verejných vodovodov a/alebo verejných kanalizácií vymedzené v zákone o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách.

Investičná priorita č. 4.3

Prijímanie opatrení na zlepšenie mestského prostredia, revitalizácie miest, oživenia a dekontaminácie opustených priemyselných lokalít (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou), zníženia znečistenia ovzdušia a podpory opatrení na zníženie hluku

Špecifický cieľ č. 4.3.1

Zlepšenie environmentálnych aspektov v mestách a mestských oblastiach prostredníctvom budovania prvkov zelenej infraštruktúry a adaptáciou urbanizovaného prostredia na zmenu klímy ako aj zavádzaním systémových prvkov znižovania znečistenia ovzdušia a hluku.

Špecifický cieľ sa dosiahne realizáciou nasledovných aktivít:

- opatrenia pre zníženie hluku v urbanizovanom prostredí: akčné plány, podrobné hlukové mapy, protihlukové steny a bariéry, protihluková výsadba, protihlukové izolácie, na zdroji hluku, vibrácií;
- opatrenia pre zníženie znečistenia ovzdušia: príprava koncepčných dokumentov k realizácii systémových opatrení na znižovanie znečistenia ovzdušia (napr. dokumentácia pre vymedzenie nízkoemisných zón v mestách a pod.);
- prirodzené krajinné prvky ako napr. malé vodné toky, ostrovčeky lesa, živé ploty, ktoré môžu slúžiť ako ekokoridory, alebo nášľapné kamene pre voľne žijúce organizmy;
- mestské prvky napr. prvky drobnej infraštruktúry urbánneho dizajnu, zelené parky, zelené steny a zelené strechy, ktoré biodiverzite poskytujú prostredie a ekosystémom umožňujú fungovanie a poskytovanie služieb prepojením mestských, prímestských a vidieckych oblastí;
- aktivity v oblasti dopravnej infraštruktúry: zelené koridory pozdĺž cyklotrás, tzv. greenways (aleje, živé ploty, remízky) v súvislosti s podporou biodiverzity, ktoré nielen spájajú mesto s jeho zázemím, ale aj umožňujú pohodlnú a príjemnú prepravu v rámci sídla, zelené steny na protihlukových stenách, vegetačné stredové pásy;
- zazelenanie miest (výsadba a regenerácia izolačnej zelene oddelujúcej obytnú zástavbu od priemyselných stavieb, komerčných areálov alebo frekventovaných dopravných koridorov);
- v regiónoch so zvyšujúcim sa úhrnom zrážok a obdobiami dažďa zavedenie osobitných zberných systémov na odpadovú a dažďovú vodu – zachytávať dažďové vody formou zaústenia strešných a terasových zvodov do povrchového odtokového systému na zber dažďovej vody a odvádzať zachytenú vodu do vsaku, zberných jazierok, dažďových záhrad, zriaďovanie vegetačných striech;
- multifunkčné zóny, kde sa preferuje využívanie krajiny, ktoré pomáha zachovať alebo obnoviť zdravé ekosystémy s vysokou biodiverzitou, pred inými nezlúčiteľnými aktivitami;
- budovanie dažďových nádrží a predčisťovanie dažďových vôd (veľké parkoviská či iné dopravné, priemyselné a obchodné areály), ochladzovacie koridory v urbanizovanom prostredí;
- regenerácia vnútroblokov sídlisk s uplatnením ekologických princípov tvorby a ochrany zelene

Oprávnení prijímatelia:

- obce, vyššie územné celky,
- MVO a občianske združenia, štátny sektor, sektor vysokých škôl, Slovenská správa ciest,
- prevádzkovatelia/správcovia pozemných komunikácií (Národná diaľničná spoločnosť a.s.),
- spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov.

Prioritná os č. 5 - Miestny rozvoj vedený komunitou

Investičná priorita č. 5.1

Závážné investície v rámci stratégií miestneho rozvoja vedeného komunitou

Špecifický cieľ č. 5.1.1

Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií

Obsahuje:

- financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD:
  - a) personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie)
  - b) vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie
  - c) náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s

inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS

- d) finančné náklady (napr. bankové poplatky),
- e) náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS),
- zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev,
- a) obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest,
- b) nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb,
- c) podpora marketingových aktivít,
- d) podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností,

Špecifický cieľ 5.1.2

Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

Špecifický cieľ sa dosiahne realizáciou nasledovných aktivít:

- rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach:

dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel:

- výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec
- budovanie prvkov a podpora opatrení na zvyšovanie bezpečnosti dopravy v mestách,
- nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôbolených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie,
- zriaďovanie, obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám (napr. trasy vedúce k vlakovým, autobusovým zastávkam a staniciam v obciach a mestách) vrátane investícií do doplnkovej cyklistickej
- infraštruktúry vrátane odpočívadiel, chránených parkovísk pre bicykle, nabíjaciach staníc a pod.,

sociálne služby a komunitné služby:

- zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia,
- zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb,
- rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb,
- infraštruktúra komunitných centier,
- infraštruktúra vzdelávania:

- vybudovanie, modernizácia odborných učební, laboratórií, jazykových učební ZŠ, ,
- skvalitnenie a rozšírenie kapacít predškolských zariadení,

podpora lokálnych ekologických služieb,

- výstavba a obnova mestských trhových priestorov za účelom podpory lokálnych producentov,
- rekonštrukcia vodovodných sietí, objektov, zariadení verejného vodovodu do 2 000 EO,
- rekonštrukcia stokovej siete, objektov, zariadení verejnej kanalizácie do 2 000 EO,
- budovanie verejných vodovodov, okrem prípadov ich súbežnej výstavby s výstavbou verejnej kanalizácie v aglomeráciách do 2 000 EO podľa aktualizovaného Národného programu SR pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS,
- budovanie a rekonštrukcia verejných kanalizácií a budovanie a rekonštrukcia čistiarní odpadových vôd v aglomeráciách do 2 000 EO.

Na plnenie špecifického cieľa č. 5.1.2 bude využitá schéma štátnej pomoci, resp. schéma pomoci de minimis v zmysle príslušných ustanovených pravidiel plne zodpovedajúcich legislatíve EÚ a SR.

Oprávnení prijímatelia:

- miestne akčné skupiny pri relevantných aktivitách v špecifickom ciele 5.1.1,
- mestá/samostatné mestské časti a obce, združenia miest a obcí, mikroregionálne združenia,
- samostatne zárobkovo činné osoby, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH,
- mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH,
- občianske združenia, neziskové organizácie, cirkevné organizácie.

PRV - Program rozvoja vidieka

Strategické ciele PRV

:

1. Posilnenie konkurencieschopnosti pôdohospodárskeho sektora
2. Udržateľný manažment prírodných zdrojov a prispôsobovanie sa klimatickým zmenám
3. Vyvážený územný rozvoj vidieckych hospodárstiev a komunít vrátane vytvárania a udržiavania pracovných miest

Strategické ciele pokrývajú tieto potreby

Číslo a názov potreby
01. Posilnenie vedomostnej základne, transferu znalostí, inovačnej výkonnosti a spolupráce poľn., potravinárstva a LH
02. Zvýšiť efektivitu všetkých výr. faktorov a dosiahnuť nárast prid. hodnoty poľn., potrav. a lesných podnikov.
03. Usporiadanie vlastníctva, konsolidácia pôdy a zlepšenie infraštruktúry v lesoch.
04. Podpora predaja domácej produkcie cez odbytové organizácie výrobcov a rozvoj krátkych dodávateľských reťazcov.
05. Rast pridanej hodnoty zvyšovaním kvality domácej poľnohospodárskej produkcie a stimuláciou živočíšnej výroby s AW.
06. Prevencia pred negat. dôsledkami povodní s negat. dopadom na potenciál poľn. výroby a zvýšenie vodozadržnej kapacity
07. Zachovanie biodiverzity a zvýšenie environmentálnej výkonnosti podpora na ochranu biodiverzity.
08. Zabezpečenie ochrany pôdy pred degradáciou a zachovanie kvality vôd.
09. Zachovanie poľnohospodárstva v menej priaznivých oblastiach a efektívne využívanie pôdneho fondu SR.
10. Zvýšiť energetickú efektívnosť a zvýšenie podielu využívania OZE.
11. Eliminácia dopadov a adaptácia pôdohospodárstva na zmeny klímy (časti A, B, C)
12. Prevencia proti prírodným katastrofám v lesoch, posilnenie ochrannej funkcie lesov a obnova po prírodných katastrofách.
13. Vytváranie nových pracovných miest a posilnenie ekonomickej stability/životaschopnosti malých podnikov na vidieku.
14. Zlepšenie kvality života na vidieku a podpora rozvoja miestnych komunít/partnerstiev vo vidieckych obciach.
15. Rozvoj IKT vo vidieckych obciach.

Cieľ 1 - Posilnenie konkurencieschopnosti pôdohospodárskeho sektora (poľnohospodárstvo, lesníctvo a potravinárstvo).

Je najdôležitejším strategickým cieľom programu. Cieľom je investične podporiť celkovo 1 730 podnikov z toho 250 mladých farmárov a 230 lesných podnikov, podporiť 600 začínajúcich mladých farmárov a 330 malých farmárov, rekonštruovať 250 km lesných ciest a 512km melioračných kanálov, iv.) realizovať 130 PPÚ.

Pokrýva tieto potreby (podľa dôležitosti). Potreba č.2, .3, .4, 5, 6, 10, 11, 1

Cieľ 2 - Udržateľný manažment prírodných zdrojov a prispôsobovanie sa klimatickým zmenám

Je v poradí druhým. Cieľom je podporiť 399 tis. ha p.p. a 51 tis. ha lesov prispievajúcich k ochrane biodiverzity, 391 tis ha a 22 ha lesov prispievajúcich k zlepšeniu vod.hospodárstva a ochrane pôdy, 152 tis. ha pôdy prispievajúcich k zvýšeniu sekvestrácie CO₂.

Pokrýva tieto potreby (podľa dôležitosti). Potreba č.9, 7, 8, 12, 10, 11, 1

Cieľ 3 - Dosiahnuť vyvážený územný rozvoj vidieckych hospodárstiev a komunít vrátane vytvárania a udržiavania pracovných miest.

V poradí tretím strategickým cieľom je Cieľom je vytvoriť 1 100 pracovných miest na vidieku, začleniť 1 mil. obyvateľstva do MAS, zo zlepšenej infraštruktúry a služieb bude benefitovať 176 tis. obyvateľov a 52 tis. obyvateľov bude mať prospech z novej alebo zlepšenej informačnej infraštruktúry.

Pokrýva tieto potreby (podľa dôležitosti). Potreba č.13,14, 15

Ďalej sú uvedené tieto dôležité zoznamy:

- Priority
- Oblasť zamerania
- Opatrenia

Jednotlivé výzvy na projekty budú tvorené kombináciou opatrení rozvoja vidieka pre každú oblasť zamerania vrátane pridelenia finančných prostriedkov na príslušné opatrenia, ktoré sú zdôvodnené stanovenými prioritami potrieb.

Priority

P1	Podpora prenosu znalostí a inovácie v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a vo vidieckych oblastiach
P2	Posilnenie životaschopnosti poľnohospodárskych podnikov a konkurencieschopnosti všetkých druhov poľnohospodárstva vo všetkých regiónoch a presadzovanie inovačných poľnohospodárskych technológií a udržateľného obhospodarovania lesov
P3	Podpora organizácie potravinového reťazca vrátane spracovania poľnohospodárskych výrobkov a ich uvádzania na trh, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík v poľnohospodárstve
P4	Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom
P5	Propagácia efektívneho využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v odvetví poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva
P6	Podpora sociálneho začleňovania, zmierňovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach

Oblasti zamerania

1A)	Podpora inovácie, spolupráce a rozvoja vedomostnej základne vo vidieckych oblastiach
1B)	Posilnenie prepojenia poľnohospodárstva, výroby potravín a lesného hospodárstva s výskumom a inováciou, a to aj na účely zlepšenia environmentálneho riadenia a výkonu
1C)	Podpora celoživotného vzdelávania a odborného vzdelávania v odvetviach poľnohospodárstva a lesného hospodárstva
2A)	Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie
2B)	Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva, a najmä generácie výmeny
2C)	Fokusová oblasť 2C: Zlepšenie hospodárskeho výkonu lesného hospodárstva
3A)	Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín výrobcov a medziodvetvových organizácií
3B)	Podpora riadenia rizík poľnohospodárskych podnikov a ich predchádzania
4A)	Obnova, zachovanie a zvýšenie biologickej diverzity vrátane na územiach sústavy Natura 2000 a v oblastiach s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami a v poľnohospodárskej činnosti s vysokou prírodnou hodnotou a obnova, zachovanie ako aj zlepšenie stavu krajinných oblastí Európy
4B)	Zlepšenie vodného hospodárstva vrátane riadenia používania hnojív a pesticídov
4C)	Predchádzanie erózii pôdy a zlepšenie jej obhospodarovania
5C)	Uľahčenie dodávok a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky;
5E)	Podpora zachovania a sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve
6A)	Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest
6B)	Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
6C)	Rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) vo vidieckych oblastiach

Opatrenia

M01	Prenos znalostí a informačné akcie
M02	Poradenské služby, služby pomoci pri riadení poľnohospodárskych podnikov a výpomoci pre poľnohospodárske podniky
M04	Investície do hmotného majetku
M05	Obnova potenciálu poľnohospodárskej výroby poškodeného prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami a zavedenie vhodných preventívnych opatrení
M06	Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti
M07	Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach
M08	Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenia životaschopnosti lesov
M10	Agroenvironmentálne klimatické opatrenie
M11	Ekologické poľnohospodárstvo

M12	Platby v rámci sústavy Natura 2000 a podľa rámcovej smernice o vode
M13	Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami
M14	Dobré životné podmienky zvierat
M15	Lesnícko environmentálne a klimatické služby a ochrana lesov
M16	Spolupráca
M19	Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER (MRVK)

Potreby (vo vzťahu k prioritám a oblastiam zamerania, prierezovým cieľom)

Priority/ Potreby	P1			P2			P3		P4			P5					P6			Prierezové ciele		
	1 A	1 B	1 C	2 A	2 B	2 C	3 A	3 B	4 A	4 B	4 C	5 A	5 B	5 C	5 D	5 E	6 A	6 B	6 C	Život. prostredie	Zmierňovanie zmeny	Inovácie
01	X	X	X																	X	X	X
02				X	X	X											X					X
03				X		X					X									X		
04							X										X	X				X
05							X														X	X
06								X		X	X									X	X	
07									X		X									X		
08										X	X					X				X	X	
09									X											X	X	
10				X										X			X			X	X	X
11				X										X		X				X	X	
12									X	X	X			X		X				X	X	
13					X												X	X				X
14																		X		X		X
15				X	X		X										X		X			X

Priority, oblasti zamerania, ciele a kombinácia opatrení na účely programov rozvoja

Priorita 1		
Oblasť zamerania	Plánované výdavky	Kombinácia opatrení
1A		M01, M02, M16
1B		M16
1C		M01
Priorita 2		
2A	272 074 740,00	M01, M02, M04, M06, M16
2B	49 570 000,00	M01, M02, M04, M06
2C+	52 650 000,00	M01, M02, M04, M08
Priorita 3		
3A	329 805 000,00	M01, M02, M04, M14, M16
3B	70 585 000,00	M01, M02, M05
Priorita 4		
4A (agri)	766 951 000,00	M01, M02, M04, M10, M11, M12, M13, M16
4B (agri)		
4C (agri)		
4A (forestry)	129 587 000,00	M01, M02, M04, M08, M12, M15
4B (forestry)		
4C (forestry)		
Priorita 5		
5A		
5B		

5C	18 400 000,00	M01, M04, M06, M16
5D		
5E	823 650,00	M01, M02, M08
Priorita 6		
6A	85 410 000,00	M01, M06, M16
6B	197 283 019,00	M07, M19
6C	27 400 000,00	M01, M07

Popis opatrení

M01 - Prenos znalostí a informačné akcie

Toto prierezové opatrenie je uplatniteľné vo viacerých prioritách, pričom reaguje na vzdelanostnú situáciu v SR, na nízku účasť pracovníkov poľnohospodárskych podnikov na celoživotnom vzdelávaní.

Opatrenie pokrýva potreby: č.1, 2, 7, 8, 12

Opatrenie má vzhľadom na svoj prierezový charakter synergický vplyv i na ostatné potreby

Týka sa všetkých priorit a oblastí zamerania.

Má dve podopatrenia:

1.1 - Odborné vzdelávanie a získavanie zručností

1.2 - Demonštračné a informačné aktivity

Prijímateľom finančnej pomoci je provider (poskytovateľ) služieb (prenosu vedomostí a zručností, informačných akcií a demonštračných aktivít) pre konečných prijímateľov nefinančnej pomoci (beneficientov), ktorými sú aktívni, ako i začínajúci poľnohospodári, obhospodarovatelia lesa, spracovatelia produktov poľnohospodárskej a lesnej prvovýroby v pracovnoprávnom vzťahu a malé a stredné podniky vo vidieckych oblastiach.

M02 – Poradenské služby, služby pomoci pri riadení poľnohospodárskych podnikov a výpomoci pre poľnohospodárske podniky

Pre posilnenie poľnohospodárstva v SR je nutné, aby sa skvalitnil poradenský systém, ktorý má prispieť k tomu, aby si pôdohospodári uvedomovali vzťahy medzi tokmi surovín a poľnohospodárskymi procesmi na jednej strane a štandardmi týkajúcimi sa životného prostredia, bezpečnosti potravín, zdravia zvierat a dobrého zaobchádzania so zvieratami, na strane druhej, ako aj plnenie povinných podmienok vyplývajúcich zo záväzkov (klimatických ako aj ekologických)

Opatrenie pokrýva potreby: č.1, 2, 7, 8, 12

Týka sa týchto oblastí zamerania: 1A, 2A, 2B, 2C, 3A, 3B, 4A, 4B, 4C, 5E

Opatrenie prispieva k prierezovému cieľu „inovácie“, k ochrane „životného prostredia“ a „zmierňovaniu zmien klímy“. Má dve podopatrenia:

2.1 - Podpora na pomoc pri využívaní poradenských služieb

2.3 - Podpora na odbornú prípravu poradcov

Farmársky poradenský systém má poskytovať výstupy farmárom v celom širokom spektre tém.

V oblasti potravinárstva umožňuje získavať nové poznatky z legislatívy, nových technológií, ich transfer do praxe a rozvíjať spoluprácu V oblasti lesníctva umožňuje získavať poznatky o zmenách právnych predpisov upravujúcich hospodárenie v lese, zavádzanie nových technológií, postupov atď.

M04 – Investície do hmotného majetku

Má podporiť reštrukturalizáciu fariem, zvýšiť diverzifikáciu poľnohospodárskej výroby so zameraním prioritne na živočíšnu a špeciálnu rastlinnú výrobu, pozberové úpravy a uskladnenia produktov.

Podpora nielen pre väčšie podniky, ale aj ktoré prevádzkujú mladé alebo malé farmári. Podpora investícií do majetku týkajúce sa odbytu a spracovania produkcie, novej techniky a technológií, environmentálnej výroby.

Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov, zariadení, strojov, prístrojov a technológií, procesu spracovania, skladovania, triedenia, balenia, prepravných zariadení, automobilov uvádzania produktov na trh, zariadení vlastných predajní, vývoja výrobkov apod..

Má tri podopatrenia:

4.1 - Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov

4.2 - Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľ. výrobkov

4.3 - Podpora na investície do infraštruktúry súvisiacej s vývojom, modernizáciou alebo a prispôbením poľnohospodárstva a lesného hospodárstva

Rozsah činností opatrenia je pomerne rozsiahly: rastlinná a živočíšna výroba, zlepšenie využívania závlah, zavádzanie inovatívnych technológií, zlepšenie odbytu, založenie porastov rýchlo rastúcich

drevín, skladovacie kapacity a pozberová úprava, zníženie záťaže na životné prostredie, Investície spojené s využitím biomasy, V rámci podopatrenia 4.3 sú dôležité pozemkové úpravy pre vysporiadanie vlastníckych vzťahov..

Prijímateľom pomoci sú fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe. V spojitosti s opatrením Spolupráca aj iný verejný alebo súkromný subjekt. Väčšinou sú pre všetkých veľkostných druhov fariem, pre mladých a malých farmárov a pre začínajúce farmy.

M05 – Obnova potenciálu poľnohospodárskej výroby poškodeného prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami a zavedenie vhodných preventívnych opatrení

Investičná podpora na rekonštrukciu, modernizáciu, dostavbu vodných stavidiel a opravu hydromelioračných systémov, kanálov s regulovaným odtokom a čerpacích staníc a ich zariadení má prispieť k zníženiu rizika zaplavenia v dôsledku povodní. Má zamedziť škodám na pôde. Na druhej strane, v obdobiach sucha, plnia tieto systémy s regulovaným odtokom významnú úlohu v súvislosti s aktívnou reguláciou odtoku vody a privádzaním vody do oblastí s jej nedostatkom.

Opatrenie má jedno podopatrenie

- 5.1 - Podpora na investície do preventívnych opatrení zameraných na zníženie následkov pravdepodobných prírodných katastrof, nepriaznivých poveternostných udalostí a katastrofických udalostí

Opatrenie prispieva prioritne k oblasti 3B, sekundárne k oblasti 4B.

Prijímateľom pomoci je verejný subjekt, ak preukáže prepojenie medzi realizovanými investíciami a potenciálom poľnohospodárskej výroby

M06 – Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti

Podpora sa poskytuje mladému poľnohospodárovi na začatie jeho podnikateľskej činnosti v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby na realizáciu podnikateľského plánu

Opatrenie prispieva k týmto oblastiam 2A 2B 6A 5C Opatrenie má tri podopatrenia

- 6.1 – Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov

- 6.3 – Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti na rozvoj malých poľ. podnikov

Prijímateľ je mladý poľnohospodár, samostatne hospodáriaci roľník, mikropodnik alebo malý podnik, ktorý vykonáva poľnohospodársku prvovýrobu ako sústavnú a samostatnú činnosť pod vlastným menom, na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku, ktorý je hlavným zdrojom jeho príjmu.

- 6.4 – Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností

Činnosť 1: činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou, vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, vzdelávanie a vytvorenie konferenčných priestorov.

Oprávnená je výstavba ubytovacích zariadení, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich ubytovacích zariadení, ako aj nevyužívaných objektov na ubytovacie zariadenie

Činnosť 2: činnosti spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu

Činnosť 3: spracovanie a uvádzanie na trh produktov

Prijímateľa:

Činnosť 1 a 2: Mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach.

Činnosť 1 až 3: Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby.

Fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach obhospodarujúce lesy vo vlastníctve súkromných vlastníkov, **obcí** a ich združení, cirkvi

M07 – Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach

Identifikované potreby: vytváranie nových pracovných miest, zlepšenie kvality života na vidieku a podpora rozvoja miestnych komunít, rozvoj IKT, zvýšenie energetickej efektívnosti

Podopatrenia

- 7.3 – Podpora na širokopásmovú infraštruktúru vrátane jej budovania, zlepšovania a rozširovania, poskytovanie širokopásmového prístupu a elektronickej verejnej správy

Prijímateľa: obce a združenia obcí vo vidieckych oblastiach do 500 obyvateľov,

7.2 – Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov, investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu, alebo čistiarne odpadových vôd; miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov, parkovísk, zastávok. zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod.

Prijímateľa: obce a združenia obcí vo vidieckych oblastiach s počtom obyvateľov do 1 000,

- 7.5 – Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie

Udržiavanie, obnova a skvalitňovanie turisticky zaujímavých objektov, budov a miest vrátane príslušnej infraštruktúry, informácií a informačných tabúl v turistických lokalitách apod.
Budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických chodníkov, doplnkovej infraštruktúry
Prijímatelia: obce a združenia obcí s počtom obyvateľov do 1 000

7.4 – Podpora do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry
Investície do športovísk a detských ihrísk, amfiteátrów, nevyužívaných objektov pre komunitnú, spolkovú činnosť, kultúrnych domov, domov smútku, divokých skládok odpadov, zvýšenia bezpečnosti (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov, vytvárania podmienok pre rozvoj podnikania (rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod.
Prijímatelia: obce a združenia obcí vo vidieckych oblastiach s počtom obyvateľov do 1 000

M08 – Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenia životaschopnosti lesov

Má tieto hlavné podopatrenia

8.3 – Podpora na prevenciu škôd v lesoch spôsobených lesnými požiarimi a prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami
Činnosť 1 na zlepšenie vodného hospodárstva v lesoch:
Činnosť 2 na zlepšenie ochrannej protipožiarnej infraštruktúry
Činnosť 3 na zlepšenie zdravotného stavu lesov:
8.4 – Podpora na obnovu lesov poškodených lesnými požiarimi a prírodnými katastrofami a
8.5 – Podpora na investície do zlepšenia odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov
Činnosť 1: umelá obnova a výchova ochranných lesov a lesov osobitného určenia, najmä podsadbou lesných porastov.
Činnosť 3: zlepšenie hniezdnych príležitostí vtákov v lese a iných prvkov zvyšujúcich biodiverzitu
Činnosť 4: vypracovanie plánov lesného hospodárstva pre trvalo udržateľné obhospodarovanie
8.6 – Podpora investícií do lesníckych technológií a spracovania, do mobilizácie lesníckych výrobkov a ich uvádzania na trh
8.1 – Podpora na zalesňovanie/vytváranie zalesnených oblastí katastrofickými udalosťami
Prijímatelia: Fyzické a právnické osoby[1] obhospodarujúce lesy vo vlastníctve: *súkromných vlastníkov a ich združení; obcí a ich združení; cirkvi*, LESY SR, š.p.; Štátne lesy TANAP-u; Lesohospodársky podnik Ulič, š.p., Občianske združenie

M10 – Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie

Cieľom opatrenia je zachovanie poľnohospodárskych postupov, ktoré majú pozitívny vplyv na životné prostredie a klímu a presadzovanie potrebných zmien týchto poľnohospodárskych postupov. Rieši tieto potreby: 7, 8, 11

- Zachovanie biodiverzity a zvýšenie environmentálnej výkonnosti podpôr na ochranu biodiverzity
- Zabezpečenie ochrany pôdy pred degradáciou
- Eliminácia dopadov a adaptácia pôdohospodárstva na zmenu klímy.

10.1 – Platba na záväzky agroenvironmentálno-klimatického opatrenia

Toto podopatrenie sa zameriava na tieto podpory:

Chov a udržanie ohrozených druhov zvierat, má za cieľ podporiť také chovy zvierat, ktorých stavy klesli pod kritickú úroveň. Integrované pestovanie ovocia, zeleniny zemiakov a viniča uprednostňuje bezpečnejšie postupy a minimalizujúce vedľajšie nežiaduce účinky znížením počtu zásahov chemických prípravkov na ochranu rastlín. Ďalším cieľom je zvýšenie biodiverzity prostredníctvom vytvárania multifunkčných okrajov polí, príspevok prispieva k zvyšovaniu biologickej rôznorodosti a ekologickej stability krajiny, ochrana biotopov poloprárodných a prírodných trávnych porastov. Ochrana vodných zdrojov (CHVO Žitný ostrov)

Prijímatelia: Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe

M11 – Ekologické poľnohospodárstvo

Cieľom opatrenia je tiež zachovanie takéhoto spôsobu poľnohospodárskej výroby ako aj prechod od kvantity ku kvalite v zmysle rozširovania spracovania bioproduktov na produkty a potraviny na ľudský konzum s orientáciou na domáci trh, resp. domáceho spotrebiteľa. Zabezpečuje potrebu č. 7, 8, Má jedno podopatrenie.

11.2. – Platba na prechod na postupy a metódy ekologického poľnohospodárstva

Zahrňuje platby na konverziu na ekologické poľnohospodárstvo, obhospodarovanie poľ. pôdy v kontrolovanom a registrovanom systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby počas obdobia po *období konverzie na udržanie ekologickeho poľnohospodárstva*.

Podpora je poskytovaná vo forme ročnej kompenzačnej platby na hektár na tieto druhy pozemkov: Orná pôda, zelenina, liečivé, koreninové a aromatické rastliny, zemiaky, ovocné sady intenzívne rodiace/ mladé, ovocné sady ostatné, vinohrady, TTP

Prijímatelia: Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe a ich združenia plniace požiadavky na aktívneho poľnohospodára

M12 – Platby v rámci sústavy Natura 2000 a podľa rámcovej smernice o vode

Podpora pre súkromných správcov lesov a združenia spojená so smernicami 92/43/ EHS a 2009/147/ES. V rámci tohto opatrenia sa poskytuje na kompenzáciu nákladov a straty príjmov v dôsledku znevýhodnenia v príslušných oblastiach. Má jedno podopatrenie.

12.1 – Kompenzačné platby na poľnohospodárske oblasti sústavy Natura 2000

Podpora sa sústreďuje na ochranu voľne žijúceho vtáctva a ochranu prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín, ktoré boli transponované do legislatívy SR prostredníctvom zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny ako osobitne chránené územia a osobitné územia ochrany. Obhospodarovanie poľnohospodárskych pôd, TTP na územiach Natura 2000 (ÚEV) spadajúcich do 4. a 5. stupňa ochrany podľa podmienok stanovených pre podporu. Ročná kompenzačná platba na hektár trvalého trávneho porastu. Starostlivosť o lesné pozemky v územiach Natura 2000

Prijímatelia: Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe a ich združenia

M13 – Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami

Platby v horských oblastiach alebo v iných oblastiach s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami sú zamerané na odškodnenie poľnohospodárov za nevýhody, ktorým je ich poľnohospodárska výroba vystavená v dôsledku prírodných alebo iných špecifických obmedzení oproti oblastiach, ktoré takéto znevýhodnenie nemajú. Má tieto podopatrenia:

13.1 – Kompenzačná platba v horských oblastiach

13.2 – Kompenzačná platba na ostatné oblasti, ktoré čelia prírodným obmedzeniam

13.3 – Kompenzačná platba na iné oblasti postihnuté osobitnými obmedzeniami

Kompenzačná platba na hektár Platby na hektár využívanej poľnohospodárskej pôdy (ornej pôdy a TTP), so špecifickými obmedzeniami sú oblasti, v ktorých cieľom je pokračovať v poľnohospodárskej činnosti, zachovať alebo zlepšiť životné prostredie, zachovať vidiek

Prijímatelia: Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe spĺňajúce definíciu aktívneho farmára

M14 – Dobré životné podmienky zvierat

Účelom podpory je kompenzovať poľnohospodárom náklady a ušlé príjmy súvisiace so zavádzaním takých chovných postupov, ktoré sú nad rámec príslušných povinných štandardov a bežnej chovateľskej praxe, vedúce k zlepšeniu životných podmienok zvierat. Má 1 podopatrenie.

14.1 – Platba na dobré životné podmienky zvierat

Podpora je zameraná na zlepšenie starostlivosti o dojnice (po schválení národnej legislatívy), ustajňovacej pohody výkrmových ošípaných, životných podmienok prasníc a prasiatok po narodení a zlepšenie životných podmienok v chove hydiny. Ročná kompenzačná platba. Platba kompenzuje ušlý príjem zo straty na produkcii

Prijímatelia: Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe spĺňajúce definíciu aktívneho farmára

M15 – Lesnícko-environmentálne a klimatické služby a ochrana lesov

Cieľom opatrenia je poskytnutie podpory verejným alebo súkromným obhospodarovateľom lesov alebo iným subjektom súkromného práva a verejným subjektom a ich združeniam, za vykonávanie lesnícko-environmentálnych a klimatických záväzkov. Poskytnuté platby presahujú príslušné povinné požiadavky stanovené zákonom o lesoch a zákonom o ochrane prírody a krajiny SR.

15.1 – Platba na lesnícko-environmentálne a klimatické záväzky

Platby na lesnícko-environmentálne záväzky v chránených vtáčích územiach a na lesnícko-environmentálne záväzky v územiach európskeho významu

Prijímatelia: Súkromný alebo verejný obhospodarovateľ lesa alebo združenie súkromných alebo verejných obhospodarovateľov lesa s právnou subjektivitou.

M16 – Spolupráca

Pre potrebu posilňovať spoluprácu a inovačnú kapacitu aktérov v poľnohospodárstve, potravinárstve, lesnom hospodárstve a v rozvoji vidieka je zamerané na podporu rozličných typov spoločných činností ekonomického, environmentálneho a sociálneho charakteru. Má 4 poopatrenia.

16.1 - Zriadenie a prevádzka operačných skupín EIP

16.2 - Podpora pilotných projektov: vývoj nových výrobkov, postupov, procesov a technológií

16.3 - Podpora spolupráce medzi malými hospodárskymi subjektmi

16.4 - Horizont a vertikál. spolupráce medzi subjektmi krátkého dodávateľského reťazca

Podpora skupín EIP zameraných na produktivitu a udržateľnosť poľnohospodárstva, skupiny EIP nemusia riešiť problém komplexne, môžu byť zamerané aj na úzku špecifickú časť

Prijímatelia: Najmenej tri až päť subjektov, ktorých spolupráca je medzi rôznymi aktérmi v poľnohosp. , potravinovom reťazci, v lesnom hospodárstve, alebo v sektore cestovného ruchu a rozvoji vidieka na území EÚ a medzi inými aktérmi, ktorí prispievajú k splneniu cieľov a priorit politiky rozvoja vidieka vrátane medziodvetvových organizácií, mimovládnych neziskových organizácií a výskumných organizácií.

M19 – Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER (MRVK)

Metóda LEADER je inovatívny prístup pre rozvoj vidieka a jeho politiku. Jeho základná myšlienka je podporovať rozvoj na základe využívania lokálneho potenciálu územia, teda na základe využívania endogénnych (vnútorných) zdrojov, pričom jedným zo základných znakov je prístup zdola nahor.

Pokrýva tieto potreby: vytváranie nových pracovných miest a posilnenie ekonomickej stability/životaschopnosti malých podnikov na vidieku, zlepšenie kvality života, podpora rozvoja miestnych komunít s dôrazom na zachovanie miestneho kultúrneho a historického rázu územia; podporu predaja domácej produkcie a rozvoj krátkych dodávateľských reťazcov. Podopatrenia sú:

19.1 – Prípravná podpora

19.4 – Podpora na prevádzkové náklady a oživenie

19.2 – Podpora uskutočňovania operácií v rámci stratégie miestneho rozvoja

19.3 – Príprava a vykonávanie činností spolupráce miestnej akčnej skupiny

Podpora je zameraná na budovanie kapacít, tréningy a sieťovanie za účelom prípravy a implementácie stratégie miestneho rozvoja, na prevádzkovú a administratívnu činnosť schválených miestnych akčných skupín ako aj na náklady v súvislosti s oživovaním stratégie miestneho rozvoja, t.j. propagácia stratégie a informovanosť o dotknutom území. Spolupráca môže byť národná/nadnárodná. Prioritne budú oprávnené projekty lokálneho komunitného charakteru s menšou finančnou alokáciou, kde výška finančného príspevku nepresiahne 100 000 v pomerne širokom rozsahu tém v rámci PRV.

Prijímatelia: Subjekty (zo súkromného, občianskeho a verejného sektora) nachádzajúce sa v území MAS, ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja a ktorá má právnu formu: občianske združenie. Samotná MAS nie je žiadateľom, pracuje na princípoch LEADER.

Vymedzenie úloh riadiaceho orgánu, platobnej agentúry a miestnych akčných skupín v rámci iniciatívy LEADER je stanovené.

Pri integrovanom rozvoji vidieka v programovom období 2014 – 2020 zavádza Európska komisia možnosť využitia finančných prostriedkov z ďalších fondov EÚ tzv. multifinancovanie cez miestny rozvoj vedený komunitou (CLLD), pričom prístup LEADER je jeho integrálnou súčasťou

KZP - Kvalita životného prostredia

Strategické ciele KZP

1. Zachovanie a ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov
2. Podpora prispôsobovania sa zmene klímy, predchádzanie a riadenie rizika
3. Podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch

Pre cieľ 1 je stanovená priorita č.1. Pre cieľ 2 sú stanovené priority č. 2, 3, pre cieľ 3 je priorita č.4

Prioritná os č. 1 - Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry (1 441 766 000 eur)

Investičná priorita č. 1.1

Investovanie do sektora odpadového hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec uvedených požiadaviek

Špecifický cieľ 1.1.1

Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu a podpora predchádzania vzniku odpadov

Uvedený špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcich aktivít:

- a) Podpora nástrojov informačného charakteru so zameraním na predchádzanie vzniku odpadov, na podporu triedeného zberu odpadov a zhodnocovania odpadov
- b) Príprava na opätovné použitie a zhodnocovanie so zameraním na recykláciu nie nebezpečných odpadov vrátane podpory systémov triedeného zberu komunálnych odpadov a podpory predchádzania vzniku biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov
- c) Príprava na opätovné použitie a recyklácia nebezpečných odpadov
- d) Vybudovanie a zavedenie jednotného environmentálneho monitorovacieho a informačného systému v odpadovom hospodárstve

Prijímatelia: Slovenská agentúra životného prostredia, subjekty ústrednej správy s pôsobnosťou v ŽP, subjekty územnej samosprávy a neziskové organizácie, nadácie, fyzické alebo právnické osoby a ich združenia v oblasti tvorby a ochrany životného prostredia

Investičná priorita č. 1.2

Investovanie do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec uvedených požiadaviek

Špecifický cieľ 1.2.1

Zlepšenie odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO v zmysle záväzkov SR voči EÚ

Uvedený špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcich aktivít:

- a) Budovanie verejných kanalizácií a čistiarní odpadových vôd pre aglomerácie nad 2 000 EO v zmysle záväzkov SR voči EÚ
- b) Podpora realizácie infraštruktúry v oblasti odkanalizovania a čistenia odpadových vôd, ktoré prispievajú k zlepšeniu kvality vody v chránených vodohospodárskych oblastiach, v ktorých sú veľkokapacitné zdroje podzemných vôd, kde nebol identifikovaný dobrý stav vôd alebo bol identifikovaný vodný útvar ako rizikový

Prijímatelia: obce, združenia obcí, vlastníci verejných kanalizácií podľa zákona o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách, právnické osoby oprávnené na podnikanie v danej oblasti

Špecifický cieľ 1.2.2

Zvýšenie spoľahlivosti úpravy vody odoberanej z veľkokapacitných zdrojov povrchových vôd v záujme zvýšenia bezpečnosti dodávky pitnej vody verejnými vodovodmi

Uvedený špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcej aktivity:

- a) Zabezpečenie podmienok v oblasti zásobovania obyvateľov SR bezpečnou pitnou vodou z verejných vodovodov

v rámci uvedenej aktivity je podporovaná:

- intenzifikácia a modernizácia existujúcich úpravní povrchových vôd za účelom zabezpečenia bezpečnej pitnej vody (riešenie problémov s eutrofizáciou vôd)
- výstavba a rozšírenie obecných verejných vodovodov, podporovaná v prípadoch súbežnej výstavby verejnej kanalizácie podľa aktualizovaného Národného programu SR

Prijímatelia: obce, združenia obcí, vlastníci verejných vodovodov podľa zákona o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách, právnické osoby oprávnené na podnikanie v oblasti

Špecifický cieľ 1.2.3

Vytvorenie východísk pre stanovenie opatrení smerujúcich k dosiahnutiu dobrého stavu podzemných a povrchových vôd

Uvedený špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcich aktivít:

- a) Monitorovanie a hodnotenie vôd, vrátane skvalitňovania monitorovacej siete
- b) Zabezpečenie pozdĺžnej a laterálnej kontinuity vodných tokov a odstraňovanie bariér vo vodných tokoch za účelom podpory biodiverzity a zabezpečovania ekosystémových služieb
- c) Podpora zefektívnenia nástrojov koncepčného a informačného charakteru uplatňovaných v oblasti ochrany vôd a vodného hospodárstva

Prijímatelia: právnická osoba poverená MŽP SR (podľa vodného zákona), správca/nájomca vodohospodársky vodných tokov podľa vodného zákona, v prípade c) Slovenská agentúra ŽP, subjekty ústrednej správy a samosprávy, neziskové organizácie, nadácie, združenia fyzických alebo právnických osôb v oblasti tvorby a ochrany životného prostredia, Výskumný ústav vodného hosp., Slovenský hydrometeorologický ústav, Slovenský vodohospodársky podnik, š.p.

Investičná priorita č. 1.3

Ochrana a obnova biodiverzity a pôdy a podpora ekosystémových služieb, a to aj prostredníctvom sústavy Natura 2000 a zelenej infraštruktúry

Špecifický cieľ 1.3.1

Zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie biodiverzity najmä v rámci Natura 2000

Uvedený špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcich aktivít:

- a) Dobudovanie sústavy Natura 2000 a zabezpečenie starostlivosti o sústavu Natura 2000 a ďalšie chránené územia (vrátane území medzinárodného významu), ako aj chránené druhy
- b) Zachovanie a obnova biodiverzity a ekosystémov a ich služieb prostredníctvom ich revitalizácie, obnovy a budovania zelenej infraštruktúry
- c) Dobudovanie a skvalitnenie systému monitoringu druhov a biotopov európskeho významu a reportingu
- d) Zlepšenie informovanosti a zapojenia kľúčových sektorov a verejnosti na úseku ochrany prírody a krajiny

Chránené územia v rámci celej SR, vo výnimočných prípadoch aj územia mimo chránených území (kde ochrannárske opatrenia prispievajú k splneniu cieľa)

Prijímatelia: rozpočtové a príspevkové organizácie zriadené MŽP SR s pôsobnosťou v oblasti ochrany prírody, vlastníci alebo užívatelia pozemkov v chránených územiach okrem fyzických osôb, ktoré nie sú oprávnené na podnikanie (s podmienkou odbornej garancie MŽP SR), všetky subjekty, a to nezávisle od ich právnej formy, ktoré spadajú pod vyššie uvedené vymedzenie, sú prijímateľmi

Investičná priorita č. 1.4

Prijatie opatrení na zlepšenie mestského prostredia, revitalizácie miest, oživenia a dekontaminácie opustených priemyselných areálov (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou), zníženie miery znečistenia ovzdušia a podpory opatrení na zníženie hluku

Špecifický cieľ 1.4.1

Zníženie znečisťovania ovzdušia a zlepšenie jeho kvality

Uvedený špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcich aktivít:

- a) Technologické a technické opatrenia na redukciu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia realizované na zdrojoch znečisťovania ovzdušia, najmä za účelom plnenia požiadaviek smernice o národných emisných stropoch a/alebo smernice o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe
- b) Informovanie o ochrane ovzdušia a integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania
- c) Skvalitňovanie monitorovania ovzdušia

Projekty na inštalovanie a modernizácia technológií na znižovanie emisií (napr. tkanivové filtre, elektrostatické odlučovače a pod.), zmeny technologických postupov, projekty náhrady zastaraných

spaľovacích zariadení vo verejných budovách nízkoemisnými a energeticky účinnejšími spaľovacími zariadeniami vrátane modernizácie vykurovacích systémov

Prijímatelia: (a) prevádzkovatelia zdrojov znečisťovania ovzdušia, (b) Slovenská agentúra životného prostredia, subjekty ústrednej správy s pôsobnosťou, neziskové organizácie nadácie združenia fyzických alebo právnických osôb v oblasti tvorby a ochrany životného prostredia, (c) príspevková organizácia MŽP SR, subjekty územnej samosprávy a ústrednej správy, združenia fyzických alebo právnických osôb s gestorstvom

Špecifický cieľ 1.4.2

Zabezpečenie sanácie environmentálnych záťaží v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou)

Uvedený špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcich aktivít:

- Prieskum, sanácia a monitorovanie environmentálnych záťaží v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou)
- Zlepšenie informovanosti o problematike environmentálnych záťaží

Prijímatelia: subjekty, na ktoré prechádza povinnosť odstrániť environmentálnu záťaž, organizácia poverená výkonom národného monitorovania podľa geologického zákona, Slovenská agentúra životného prostredia, subjekty ústrednej správy a územnej samosprávy, neziskové organizácie, nadácie, združenia fyzických alebo právnických osôb v oblasti tvorby a ochrany ŽP

Prioritná os č. 2 - Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami (419 346 261 eur)

Investičná priorita č. 2.1

Podpora investícií na prispôbovanie sa zmene klímy vrátane ekosystémových prístupov

Špecifický cieľ 2.1.1

Zníženie rizika povodní a negatívnych dôsledkov zmeny klímy

Uvedený špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcich aktivít

- Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami viazané na vodný tok

Prijímatelia štátne organizácie vykonávajúce správu vodných tokov a stavieb, nájomcovia drobných vodných tokov podľa vodného zákona, všetky subjekty nezávisle od ich právnej formy, ktoré spadajú pod uvedené vymedzenie

- Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami realizované mimo vodných tokov

Prijímatelia subjekty verejnej správy, združenia fyzických alebo právnických osôb, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, fyzické alebo právnické osoby

- Vodozádržné opatrenia v urbanizovanej krajine (intraviláne obcí)

Prijímatelia subjekty verejnej správy, združenia fyzických alebo právnických osôb, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, fyzické alebo právnické osoby

- Aktualizácia máp povodňového ohrozenia a máp povodňového rizika a aktualizácia plánov manažmentu povodňových rizík

Prijímatelia správca vodohospodársky významných vodných tokov

- Rozvoj metodík pre hodnotenie investičných rizík spojených s nepriaznivými dôsledkami klímy

Prijímatelia subjekty ústrednej správy¹⁰⁶

- Informačné programy o nepriaznivých dôsledkoch zmeny klímy a možnostiach proaktívnej adaptácie

Prijímatelia: Slovenská agentúra životného prostredia, subjekty ústrednej správy s pôsobnosťou, subjekty samosprávy, neziskové organizácie, nadácie, združenia fyzických alebo právnických osôb v oblasti tvorby a ochrany životného prostredia

Špecifický cieľ 2.1.2

Zlepšenie účinnosti sanácie, revitalizácie a zabezpečenia úložísk ťažobného odpadu

Uvedený špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcej aktivity:

- Rekultivácia uzavretých úložísk a opustených úložísk ťažobného odpadu (v súlade s princípom „znečisťovateľ platí“)

Zvýhodňované budú projekty prírodného charakteru (využívajúce zelenú infraštruktúru) pred projektmi sivej infraštruktúry ako lepšia environmentálna voľba

Prijímatelia: subjekty verejnej správy¹¹¹

3. Podpora riadenia rizík, riadenia mimoriadnych udalostí a odolnosti proti mimoriadnym udalostiam ovplyvneným zmenou klímy 260 901 369

Investičná priorita č. 3.1

Podpora investícií na riešenie osobitných rizík, zabezpečiť predchádzanie vzniku katastrof a vyvíjanie systémov zvládania katastrof

Špecifický cieľ 3.1.1

Zvýšenie úrovne pripravenosti na zvládanie mimoriadnych udalostí ovplyvnených zmenou klímy

Uvedený špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcich aktivít

- Modelovanie vývoja mimoriadnych udalostí, monitorovanie a vyhodnocovanie rizík viazaných na zmenu klímy a jej dôsledkov
- Budovanie systémov vyhodnocovania rizík a včasného varovania a pripravenosti na zvládanie mimoriadnych udalostí ovplyvnených zmenou klímy

Prijímatelia: zložky integrovaného záchranného systému, subjekty samosprávy, štátne rozpočtové a príspevkové organizácie, združenia fyzických alebo právnických osôb, neziskové organizácie

Špecifický cieľ 3.1.2

Zvýšenie účinnosti preventívnych a adaptačných opatrení na elimináciu environmentálnych rizík (okrem protipovodňových opatrení)

Špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcich dvoch aktivít:

- Podpora prevencie, prieskumu a sanácie havarijných zosuvov súvisiacich so zmenou klímy
- Hydrogeologický prieskum zameraný na vymedzenie deficitných oblastí a zabezpečenie zdrojov pitnej vody, ich akumuláciu a vodohospodársku bilanciu

Prijímatelia: (a) subjekty verejnej správy, (b) MŽP SR a ich rozpočtové/ príspevkové organizácie

Špecifický cieľ 3.1.3

Zvýšenie efektívnosti manažmentu mimoriadnych udalostí ovplyvnených zmenou klímy

Špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcich dvoch aktivít

- Optimalizácia systémov, služieb a posilnenie intervenčných kapacít pre manažment mimoriadnych udalostí na lokálnej a regionálnej úrovni
- Vybudovanie technickej a inštitucionálnej podpory špecializovaných záchranných modulov

Prijímatelia: (a) zložky integrovaného záchranného systému, subjekty samosprávy, štátne rozpočtové a príspevkové organizácie, združenia fyzických alebo právnických osôb, neziskové organizácie, (b) zložky integrovaného záchranného systému, subjekty územnej samosprávy

Prioritná os č. 4 - Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch (938 886 480 eur)

Investičná priorita č. 4.1

Podpora výroby a distribúcie energie z obnoviteľných zdrojov

Špecifický cieľ 4.1.1

Zvýšenie podielu OZE na hrubej konečnej energetickej spotrebe SR

Uvedený špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcich aktivít:

- Výstavba zariadení využívajúcich biomasu prostredníctvom rekonštrukcie a modernizácie existujúcich energetických zariadení s maximálnym tepelným príkonom 20 MW na báze fosílnych palív
- Výstavba zariadení na:
  - výrobu biometánu, využitie vodnej energie, aerotermálnej, hydrotermálnej, geotermálnej energie s použitím tepelného čerpadla, využitie geotermálnej energie priamym využitím na výrobu tepla/ v kombinácii s tepelným čerpadlom, výrobu a energetické využívanie bioplynu, skládkového plynu a plynu z čistiarní odpadových vôd;
- Inštalácia malých zariadení na využívanie OZE

Prijímatelia: (a, b) fyzické a/alebo právnické osoby oprávnené na podnikanie, združenia fyzických alebo právnických osôb, subjekty ústrednej správy a územnej samosprávy, neziskové organizácie (c) Slovenská inovačná a energetická agentúra, fyzické a/alebo právnické osoby (podnikateľské)

Špecifický cieľ 4.1.2

Zvýšenie výkonu malých zariadení na využívanie OZE v Bratislavskom samosprávnom kraji

Uvedený špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcej aktivity:

- a) Inštalácia malých zariadení na využívanie OZE

Prijímatelia: Slovenská inovačná a energetická agentúra, fyzické a/alebo právnické osoby

Investičná priorita č. 4.2

Podpora energetickej efektívnosti a využívania energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch

Špecifický cieľ 4.2.1

Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania OZE v podnikoch

Uvedený špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcich aktivít:

- a) Zabezpečenie energetických auditov v MSP
- b) Implementácia opatrení z energetických auditov

Prijímatelia: fyzické a/alebo právnické osoby oprávnené na podnikanie v priemyselných odvetviach a v službách nadväzujúcich na tieto odvetvia

Investičná priorita č. 4.3

Podpora energetickej efektívnosti, inteligentného riadenia energie a využívania energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach, vrátane verejných budov a v sektore bývania

Špecifický cieľ 4.3.1

Zníženie spotreby energie pri prevádzke verejných budov

Uvedený špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcej aktivity:

- a) Zníženie energetickej náročnosti verejných budov:

Zníženie spotreby energie pri prevádzke verejných budov sa dosiahne prostredníctvom:

- zlepšovania tepelno-technických vlastností stavebných konštrukcií;
- modernizáciou vykurovacích/klimatizačných systémov, systémov prípravy teplej vody, osvetlenia, výťahov za účelom zníženia spotreby energie;
- inštaláciou systémov merania a riadenia;
- zmenou spôsobu zásobovania teplom smerom k využívaniu účinných systémov CZT;
- inštaláciou zariadení na využívanie OZE pre spotrebu energie v budove.

Prijímatelia: subjekty ústrednej správy, územnej samosprávy, verejnoprávne ustanovizne

Investičná priorita č. 4.4

Podpora nízkouhlíkových stratégií pre všetky typy území, najmä pre mestské oblasti, vrátane podpory udržateľnej multimodálnej mestskej mobility a adaptačných opatrení, ktorých cieľom je zmiernenie zmeny klímy

Špecifický cieľ 4.4.1

Zvyšovanie počtu plánov a opatrení súvisiacich s nízkouhlíkovou stratégiou pre všetky typy území

Uvedený špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcich aktivít:

- a) Vypracovanie a implementácia nízkouhlíkových stratégií pre všetky typy území, najmä pre mestské oblasti vrátane aktualizácie a implementácie koncepcií rozvoja obcí v oblasti tepelnej energetiky
- b) Zavádzanie systémov energetického a environmentálneho manažérstva vrátane energetických auditov a schémy EÚ pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS)
- c) Rozvoj energetických služieb na regionálnej a miestnej úrovni
- d) Zvyšovanie informovanosti v oblasti nízkouhlíkových opatrení najmä energetickej efektívnosti a využívania OZE vrátane poradenstva, informačných kampaní, odborných seminárov, konferencií a aktivít pre deti a mládež
- e) Zavádzanie systému pravidelného poradenstva a zvyšovania informovanosti pre verejný sektor, energetických manažérov, audítorov, poskytovateľov energetických služieb
- f) Rozšírenie monitorovania energetickej efektívnosti, OZE a iných nízkouhlíkových opatrení

Prijímatelia: (a, b, c) subjekty územnej samosprávy, neziskové organizácie, subjekty ústrednej správy a samosprávy, (d, e, f) Slovenská inovačná a energetická agentúra

Investičná priorita č. 4.5

Podpora využívania vysoko účinnej kombinovanej výroby tepla a elektrickej energie na základe dopytu po využiteľnom teple

Špecifický cieľ 4.5.1

Rozvoj účinnejších systémov centralizovaného zásobovania teplom založených na dopyte po využiteľnom teple

Uvedený špecifický cieľ bude napĺňaný prostredníctvom nasledujúcich aktivít:

- a) Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia rozvodov tepla
- b) Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia zariadení na výrobu elektriny a tepla vysoko účinnou kombinovanou výrobou s maximálnym tepelným príkonom 20 MW

Prijímatelia: fyzické a/alebo právnické osoby oprávnené na podnikanie, združenia fyzických alebo právnických osôb, subjekty ústrednej správy a územnej samosprávy

Zoznam skratiek

CHVO	Chránená vodohospodárska oblasť
CR	Cestovný ruch
EIP	European Innovation Partnerships
EMAS	Eco-Management and Audit Scheme Schéma spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit
EO	Ekvivalentní obyvatelia
EÚ	Európska únia
EVS	Efektívna verejná správa
IKT	Informačné a komunikačné technológie
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
KŽP	Kvalita životného prostredia
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de le Économie Rurale Spájanie aktivít, ktoré podporujú hospodársky rozvoj vidieka
MAS	Miestna akčná skupina
MDVRR SR	Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MSP	Malí a strední podnikatelia
MŠVVŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia SR
MŠ	Materská škôlka
NUTS	Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques Nomenklatúra územných štatistických jednotiek."
OcÚ	Obecný úrad
OP	Operačný program
OZE	Obnoviteľné zdroje energie
PHSR	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce
PRV	Program rozvoja vidieka
RRA	Regionálna rozvojová agentúra
KSK	Košický samosprávny kraj
SWOT	Strengths Weaknesses Opportunities, Threats silné a slabé stránky, príležitosti a hrozby
TJ	Telovýchovná jednota
TTP	Trvalé trávnaté porasty
VÚC	Vyšší územný celok
ÚPD	Územno-plánovacia dokumentácia
ÚV SR	Úrad vlády SR
UNDP	The United Nations Development Programme Celosvetová rozvojová sieť OSN
ŽP	Životné prostredie
ZŠ	Základná škola